Фредерік Бегбедер

1,499 €

(99 франків)

Переклад М. Ілляшенка, О. Ногіної

Зміст

I / Я

1 2 3 4 5 6 7 8 9

II / ТИ

1 2 3 4 5 6 7

III / ВІН

1 2 3 4 5 6

IV / МИ

1 2 3 4 5 6 7

V / ВИ

1 2 3 4 5 6 7

VI / ВОНИ

1 2 3 4 5 6

Брюно Ле Му нас покинув, ця книга присвячувалася саме йому.

Коли вже так сталося,

дарую її Хлої,

яка щойно народилася.

Ясна річ, немає жодних підстав, аби нові тоталітарні режими були схожі на старі. Керування державою шляхом репресій, страт, штучного голоду, ув'язнень, масових депортацій є не лише негуманним (хоча в наші дні це нікого особливо не турбує), але — і це можна довести — неефективним. До того ж в епоху розвинених технологій це є злочином проти Святого Духу. Тоталітарний режим, який можна назвати "ефективним", — це така система, де всемогутній виконавчий комітет політичних керівників та їхня армія бюрократів тримають у рабській покорі населення, яке навіть не треба стримувати. Примусити їх до любові — головний обов'язок, який покладено в тоталітарних державах на міністерства пропаганди, шеф-редакторів газет і шкільних викладачів.

Олдос Хакслі. Нова передмова до "Чудового нового світу", 1946

Нам нав'язують бажання, які нас пригнічують.

Ален Сушон. Сентиментальний натовп, 1993

Капіталізм пережив комунізм.

Тепер йому тільки й лишилося,

що пожерти самого себе.

Чарлз Буковскі. Капітан пішов на обід, а матроси захопили корабель, 1998

THE NAMES HAVE BEEN CHANGED TO PROTECT THE GUILTY.

УСІ ІМЕНА ТА НАЗВИ ЗМІНЕНІ, АБИ УКРИТИ ВИННИХ.

І — Я

Те, що неможливо змінити, слід хоча б описати.

Райнер Вернер Фасбіндер

1.

Все дочасне: кохання, мистецтво, планета Земля, ви, я. Смерть є настільки неминучою, що приходить до всіх зненацька. Як знати, чи не є цей день останнім? Всі гадають, що мають час. А потім бац — і все: гинуть, час вийшов. Про побачення зі смертю ніколи не знайдеш запису в щоденнику.

Все можна купити: кохання, мистецтво, планету Земля, вас, мене. Я пишу цю книгу, аби мене звільнили з роботи. Якщо я звільнюся за власним бажанням, то прощавай компенсація. Мені потрібно спиляти гілку, яка забезпечує мій добробут. Моя свобода зветься допомогою з безробіття. Краще хай мене витурить підприємство, ніж життя. БО Ж Я БОЮСЯ. Навколо мене колеги мруть наче мухи: переохолодження у басейні, замасковане під інфаркт міокарда передозування кокаїну, вибух приватного літака, фатальні викрутаси у кабріолеті. Цієї ночі мені наснилося, наче я утопаю. Я бачив, як опускаюся на дно, гладячи величезних скатів, мої легені наповнюються водою. Віддалік, на пляжі,

мене кличе вродлива жінка. Але я не можу їй відповісти, бо захлинаюся солоною водою. [9]

Я тонув, але не благав про спасіння. І всі в морі робили те саме. Плавці потопали, але не волали про допомогу. Думаю, настав час піти, бо я більше не втримаюсь.

Все дочасне, і все можна купити. Людина — такий самий товар, як і все інше, зі своїм терміном придатності. Ось чому я вирішив піти на пенсію у 33 роки. Мені здається, що це ідеальний час для воскресіння.

2.

Звуть мене Октав, одягаюся я в APC. Я рекламіст: так-так, я забруднюю навколишнє середовище. Я саме той, хто продає вам лайно. Той, хто змушує вас мріяти про речі, яких ви не матимете ніколи. Завжди блакитне небо, незмінно принадні дівчата і досконале щастя, підмальоване у PhotoShop. Заяложені картинки, чіпкі мелодії. Зрештою, коли ви, зекономивши на всьому, назбираєте на омріяний драндулет, я подбаю, аби він вийшов із моди. Я завжди на три кроки попереду і завжди зроблю все, аби лишити вас невдоволеними. Гламур — країна, до якої ви ніколи не потрапите. Я підсаджую вас на згубну новизну, особливість якої в тому, що вона ніколи не залишається новою. Завжди є свіжа новинка, яка витіснить застарілу попередницю. Ви шаленітимете від мого священнодійства. У моїй професії ніхто не бажає вам щастя, бо вдоволені люди нічого не споживають.

Ваші страждання — допінг для торгівлі. На нашому жаргоні це зветься "посткупівельним розчаруванням". Ви вкрай потребуєте якогось товару, але тільки-но ви його придбаєте — вже хочете чогось іншого. Гедонізм — це не [11] гуманізм, а рух готівки. її девіз? "Я витрачаю, отже, я існую". Аби створити попит, необхідно розпалити заздрість, біль, невдоволеність — ось моя зброя. І ви — мішень.

Я живу з того, що брешу вам, і платять мені за це достобіса. Я отримую 13 000 євро (не враховуючи представницьких, службової чортопхайки, біржових акцій та golden parachutes(1). Євро винайшли заради того, аби непристойна зарплата багатіїв здавалася вшестеро меншою. Чи багатьох хлопців мого віку ви знаєте, які б заробляли по 13 тисяч євро? Я ошукую вас, а до мене пливе новий "Мерседес-SLK" (з відкидним дахом), чи BMW Z3, чи "Порше-Бокстер", чи "Мазда-MX5". Особисто я маю слабкість до BMW Z3, де зовнішню аеродинамічну естетику поєднано з міццю шестициліндрового мотора у 321 к. с, який дозволяє розігнатися до 100 кілометрів на годину за якісь 5,4 секунди. Іншими словами, це авто нагадує велетенську свічку, яку можна увігнати в дулу Землі.

Я перериваю ваші телефільми, аби нав'язати свої логотипи, і мені за це оплатять відпустку на острові Сен-Барт, чи в Ламу, чи на Пхукеті, чи в Лакабані (Кверсі). Я наводнюю своїми слоганами ваші улюблені журнали — мені дарують сільський будиночок у Провансі, чи замок у Пері-гурдені, чи віллу на Корсиці, чи ферму в Ардеші, чи палац у Марокко, чи катамаран на Карибах, чи яхту в Сен-Тропе. Я Усюди(2). Вам мене не уникнути. Куди не кинь оком — [12] усюди царює моя реклама. Я забороняю вам нудьгувати. Я заважаю вам думати. Примара новизни прислуговується мені у продажі порожнечі. Будь-який серфінгіст вам підтвердить: аби утриматися на поверхні, треба мати під ногами пустку. Серфішувати — значить линути над глибочиною (користувачі Інтернету це знають так саме добре, як і чемпіони Лакано). Я проголошую, що саме є Істиною, що є Красою, що є Добром. Я відбираю манекенниць, які збуджуватимуть вас за півроку. Завдяки мені ви охрестите їх топ-моделями, мої дівчата змусять комплексувати будь-яку жінку, якій більше ніж чотирнадцять. Ви обожнюєте мій вибір. Цієї зими треба мати цицьки, вищі за плечі, та плескату сідницю. Чим більше я граюся з вашою підсвідомістю, тим більше ви мені підкоряєтеся. Якщо я буду вихваляти йогурт, заліпивши плакатами стіни вашого міста, то гарантую, що ви його куплятимете. Вам здається, що ви робите власний вибір, але того чи іншого дня ви впізнаєте цей товар на полицях

супермаркету і, присягаюся, купите його, нібито спробувати. Повірте мені, я на своїй справі знаюся.

(1) "Золотий парашут" (англ.) — грошова допомога в разі звільнення, сума якої визначається під час підписання контракту.

(2) "Я Усюди" — назва патріотичної газети, яка виходила у Франції під час Другої світової війни.

М-м-м, як мені це подобається — сушити вам мізки. Я бавлюся з вашою правою півкулею. Ваші бажання більше не належать вам: я нав'язую свої. Я забороняю вам бажати навмання. Ваше бажання є результатом мільярдних інвестицій. Це я вирішую сьогодні, чого ви схочете завтра.

Все, що я сказав, напевне, не звеличує мене у ваших очах. Взагалі, коли пишеш книгу, краще удавати друзяку, але не хочу перекручувати правди: я не люб'язний оповідач. Я скоріше сволота, яка спотворює все навколо. Краще [13] вам зненавидіти мене зараз, перш ніж ви зненавидите епоху, яка мене породила.

Хіба не приголомшує, що всі вважають цю ситуацію нормальною? Ви мені огидні, жалюгідні раби моїх найменших примх. Чому ви дозволили мені стати Володарем Світу? Я хочу викрити цю таємницю: яким чином на гребені нашої цинічної ери відбулася коронація імператриці Реклами? Ніколи за дві тисячі років безвідповідальні кретини на зразок мене не мали такої влади.

Я хотів би все кинути і, прихопивши грошенят, нар-коти та кількох мандрьох, втекти на якийсь безлюдний острів. (Уявляю, як цілими днями я милуюся Сореєю і Тамарою, які пальцюють одна одну та водночас сукають мою тростину.) Але мені бракує духу звільнитися самому. Тому я й пишу цю книгу. Як тільки мене витурять, от тоді й покину цю золоту в'язницю. Я шкідливий, зупиніть мене, доки не пізно, зробіть ласку!

Киньте мені сто штук, і я заберуся назавжди, присягаюся! Що я можу зробити, якщо людство замінило Бога на продукти масового споживання?

Я посміхаюся, тому що тільки-но вийде ця книга, мене не тільки не виженуть, але й підвищать. У світі, про який я збираюся вам розповісти, перетравлюють будь-яку критику, заохочують нахабність, платять за доноси, організовують провокації. Саме час роздавати Нобелівську премію за Кращу провокацію — я буду кандидатом, якого навряд чи хто переможе. Бунт є частиною гри. Раніше диктатори боялися свободи слова, викорінювали інакомислення, ув'язнювали письменників, спалювали опозиційні [14] книги. Славетні часи мерзенних інквізицій дозволяли відрізнити добрих від поганих. Рекламний тоталітаризм краще призвичаївся вмивати руки. Цей різновид фашизму добре засвоїв уроки попередніх диктатур (Берлін 1945 та Берлін 1989 — зрештою, чому ці варварські режими сконали в тому самому місті?).

Аби перетворити людство на рабів, реклама обрала тихий шлях вправного переконання. Ми живемо в часи першої за всю історію системи володарювання людини над людиною, проти якої навіть свобода є безсилою. Навпаки, ця система базується на свободі, що і є найбільшою її знахідкою. Будь-яка критика її тішить, памфлети створюють ілюзію її солодкавої толерантності. Вона підкорює вас надзвичайно елегантно. Усе дозволено, ніхто тебе не чіпатиме, якщо ти миришся з безладом. Система досягла своєї мети — навіть непокора стала формою покори.

Наші розбиті долі гарненько розкладені по поличках. Навіть ви, читачі цієї книжки, напевно міркуєте собі: "Який він прикольний, цей рекламіст, що узявся сцяти проти вітру! Насправді, любчику, ти зав'язаний, як і всі ми, і завжди разом з нами платитимеш податки". І немає ніякого виходу. Все під охороною, всі посміхаються. Вас тримають за віжки — кредитами, щомісячними внесками, квартплатою. Ви не в гуморі? Мільйони безробітних на вулицях чекають, доки звільниться ваше місце. Ви можете ображатися скільки завгодно, Черчілль давно все

пояснив: "Це найгірша система, за винятком всіх інших". Він не став лицемірити. Він не сказав "найкраща система", а сказав "найгірша".

3.

Сьогодні о 9 ранку я відснідав із маркетинг-директором Відділу нової продукції компанії "Мадон" — однієї з найбільших у світі агропромислових корпорацій (торговельний обіг у 1998 р. — 84,848 мільярда франків, або 12,395 мільярда євро) — у бункері зі сталі та скла у стилі а-ля Альберт Шпеєр. Аби потрапити всередину, слід пред'явити перепустку: імперію йогуртів ретельно охороняють. Ще ніколи молочні продукти не були так добре захищені. Тільки й залишилося позначити термін зберігання над автоматичними дверима. Мені видали магнітну картку, без якої до ліфтів не дістатися. Я перетнув хол із турнікетами, як у метро, аж раптом відчув власну значущість, наче я йшов відвідати самого Президента Франції, а не якогось старого канюку-векакашника(1) в смугастій сорочці. У ліфті мені спали на думку рядки Мішеля Уельбека:[16]

На Голгофу люди пнуться

У ліфтах, які аж сяють,

Секретарки скрізь снуються,

Штучні ви накладають(2).

(1) ВКК — Вищі комерційні курси.

(2) Переклад Миколи Луцюка.

Дивно було почувати себе ніби всередині цієї холодної поезії.

Якщо згадувати, то зрозуміло, що ця ранкова нарада власне й була важливішою, ніж прийом у президента. Саме це зібрання виявилося доленосним у моєму житті, бо ж визначило все, що сталося далі.

На дев'ятому поверсі "Мадон" усі керівники виряджені у смугасті сорочки та краватки із зображеннями звірят. Маркетинг-директор тероризує своїх помічниць, які аж пухнуть — от-от рознюняються. Його звати Альфред Дюлер. Альфред Дюлер починає всі свої meetings(1) однаково: "Ми зібралися тут не заради власного задоволення, а задля задоволення нашого споживача". Наче цей споживач якоїсь іншої раси — "Untermensch"(2) чи що. Мене тягне блювати: тому, хто печеться виключно про "харчі", це чути нудно. Я уявляю його ранок: він голиться, затягується краваткою, шокує дітей запахом із рота, голосно, аж гай гуде, слухає "Франс-Інфо", допиваючи каву на кухні, читає "Еко". Він не торкається своєї дружини з 1975 року, більше того — не скаче в гречку (на відміну від неї). Він читає максимум одну книжку на рік, та цю й єдину написав Ал єн Дюамель. Він виряджається у свій костюмчик, щиро вірує, що посідає чільне місце у холдингу, має потужний "Мерседес", який вронькає у дорожніх пробках, і стільникову "моторолу", яка пілімкає в шкіряному футлярі під автомагнітолою Pioneer, яка нескінченно волає: "CASTO-CASTO-CASTORA-MA!", "МАМОНТ" ТРОЩИТЬ ЦІНИ!", "ОБИРАЄТЕ ВДАЛО — ЗНАХОДИТЕ МЕТУ!" Він переконаний, що зростання виробництва — добра новина, тоді як це зростання [17] є лише надвиробництвом — "великим скупченням продавців" (Карл Маркс), кучугурою непотребу, яка нас накриє та погребе. Він має Віру. Він здобув її на Вищих курсах: так повіримо ж у ЗРОСТАННЯ ВИРОБНИЦТВА Виготовлятимемо мільйони тонн продуктів — і будьмо щасливі! Хай живе експансія — двигун заводів, які рухають експансією! Головне — не зупинятися і не замислюватись!

(1) Зібрання, зустрічі (англ).

(2) Людина нижчої раси (нім).

Ми сидимо в огидному конференц-залі, схожому на всі офісні приміщення світу, навкруги овального столу зі склянками апельсинового соку, і секретарка-прислужниця, очі по-рабськи додолу, розносить термос із кавою. Звідусіль тхне спітнілими пахвами — свідчення довгих нарад напередодні.

Дюлер відкриває нараду попередженням: "Все, про що піде мова, є конфіденційною інформацією; протоколу ми не ведемо, ця зустріч обумовлена кризою; слід розглянути можливість повторних закупівель, але мене непокоїть ротація; наш конкурент запустив на ринок товар-імітатор і розпочав потужну рекламну кампанію; згідно з деякими джерелами, він намагатиметься захопити частину нашого ринку; ми розцінюємо це як спробу атаки". За мить всі присутні почали супити брови. Не вистачає лише касок кольору хакі та штабних мап, і було б точно як у "Найдовшому дні"(1).

Після звичних метеорологічних коментарів Жан-Франсуа, екаунт-менеджер нашої агенції, бере слово, аби коротко викласти вихідне завдання, водночас демонструючи на стіні слайди.[18]

(1) Відомий американський фільм про висадку союзників у Нормандії під час Другої світової війни.

— Отже, ми покажемо вам сценарій тридцятисекундного ролика, покликаного захистити "Мегрелет"(1) від атакувань розповсюджувачів товару-імітатора. Нагадаю стратегічну мету, яку було поставлено на попередній нараді: "В умовах нестійкого ринку "Мегрелет" з'являється як інноваційний продукт і пропонує нове бачення солодких сирків завдяки новій ергономічній упаковці".

Він відриває носа від своїх записів і змінює слайд. На стіні з'являється текст, надрукований жирними літерами:

Основні переваги товару (продовження):

Емоційні:

Для гурманів/неможливо втриматись

Задоволення/Мода — "МЕГРЕЛЕТ" — Стрункість/Краса

Раціональні

Корисний/поживний

Оскільки ніхто не заперечує, він продовжує переказувати те, що набрала у Word 6 його асистентка (дитина якої того ж дня захворіла на отит в муніципальному дитсадку).

— Як ми вирішили 23 числа з Люком та Альфредом, наші міркування повинні ґрунтуватися на користі для споживача: "З "Мегрелет" я залишаюся струнокою, та до того ж харчуюся раціонально завдяки його вітамінам і вмісту кальцію". Вивчення конкуруючих брендів у цьому перенасиченому секторі свідчить, що слід спиратися на подвійний ефект: краса + здоров'я. "Мегрелет" — це добре для мого тіла та мого мозку. Як кажуть, і рибку з'їсти, і ...ха-ха... сісти. Кхм-кхм...[19]

(1) "Maigrelette" (фр.) — худорлява.

Ця промова — плід міркувань департаменту стратегічного планування (двох депресивних сорокарічниць) і кількох замів з реклами (випускників Діжонських вищих комерційних курсів). У ній враховані бажання та смаки клієнта і a priori обґрунтований сценарій, який я народив учора ввечері. Тут Жан-Франсуа (або просто Джеф) припиняє сміх, бо почуває себе трохи самотньо. І продовжує свій танок живота:

— Ми розробили загальну концепцію, яка, сподіваюся, повністю збігається з ідеями копірайтерів і дозволить максимально виправдати

сподівання від товару, зокрема на рівні візуального коду. Ну ось, а тепер я передаю слово Октавові.

Оскільки Октав — це я, то я підводжуся і викладаю сюжет ролика в мертвій тиші, демонструючи розкадров-ку з дюжини кольорових картинок, які наш художник намалював за шалені гроші.

— Отож, почнемо: ми на пляжі Малібу в Каліфорнії. Погода казкова. Дві блондинки янгольської вроди біжать по піску в червоних купальниках. Раптом одна каже іншій: "Ономастична екзегеза входить у суперечність з помилковою герменевтикою". Інша відповідає: "Уважай, аби не впасти в онтологічну параномазію". У цей час, в океані, сперечаються двоє засмаглих серфінгістів: "Чи знаєш ти, що Ніцше проспівав плаванню справжню гедоністичну хвалу в "Ессе Homo"?" Інший сердито заперечує: "Зовсім ні, він лише відстоював концепцію Великого Здоров'я за допомогою алегоричного соліпсизму". Ми повертаємося на пляж, де дівчата креслять на піску математичні рівняння. Діалоп "Якщо припустити, що кубічний корінь з х змінюється як функція на нескінченності..." "Так, — каже інша, — але ти не виділила множину, яка прямує до асимптоти". [20]

Ролик завершується планом баночки "Мегрелет" зі слоганом: "МЕГРЕЛЕТ" — БУТИ СТРУНКИМ, СТАТИ РОЗУМНИМ".

Присутні продовжували мовчати. Маркетинг-дирек-тор повів оком на своїх бренд-менеджерів, ті похапцем кинулися щось занотовувати, аби тільки їх не змусили висловлюватись.

Нарешті Жан-Франсуа наважується випробувати долю і невпевнено починає:

— Звичайно, наприкінці йде наш джингл "м-м-м Мадон", це, напевне, зрозуміло. Гм... Ми вважаємо, що було б цікаво взяти струнКість за символ і об'єднати його з інтелектуальними бесідами. До того ж не

забуваймо: спорт на свіжому повітрі стає дедалі моднішою течією. Утім, можливі такі варіанти: дві Міс Франції сперечаються про геополітику або про Брестський мир (1918 р.); двоє голих стриптизерів-чіпендейлів з волохатими грудьми баляндрасять про наготу як вивільнення тіла і заперечення постмодерністського відчуження, граючи своєю мускулатурою. Кумедно, чи не так?

Тут уже й зами надумалися висловитися: "непоганий хід", "я скоріше підтримую", "не дуже переконаний, але я одразу все добре зрозумів", "цей напрям вимагає ретельного вивчення". Причому кожен з них, наче папуга, вторив своєму підлеглому. Аж ось черга дійшла й до самого Дюлера. Шеф не погоджується з нижчими за статусом:

— Навіщо нам гумор?

Насправді Альфред Дюлер мав рацію: на його місці мені було б не до сміху. Ледве утримуючись від блювоти, що вже підходить до горлянки, намагаюся аргументувати:

— Це добре для вашого бренду. Гумор викличе до вас симпатію. До того ж він завжди добре запам'ятовується. [21]

Споживач любить згадувати про те, що його насмішило: він переповідатиме цей жарт на обідах, у офісах, на відпочинку. Подивіться на комедії, які йдуть зараз. Люди, які ходять у кіно, полюбляють розваги...

І ось тут Альфред Дюлер вирікає безсмертну фразу: — Так, але вони не їдять потім кіноплівку. Я вибачаюся і прямую до клозету: "Ти, велике лайно, ти вже знайшов собі місце у моїй книжці. Тобі у ній відведена гідна роль. Починаючи з третього розділу. АЛЬФРЕД ДЮЛЕР — ВЕЛИКЕ ЛАЙНО.

Кожен письменник — стукач. Уся література — донос. Навіщо писати книгу, якщо не плювати в колодязь. Так сталося, що я є свідком певних подій, окрім того, я знаю одного досить навіженого видавця, який дозволить мені розповісти про них усім бажаючим. Я від самого початку нічого не вимагав. Я просто опинився всередині механізму, який винищує все на своєму шляху, і ніяк не сподівався лишитися неушкодженим. Я скрізь шукав того, хто зможе змінити світ, доки не зрозумів: можливо, це саме я і є.

4.

Загалом, їхня мета — винищити ліси і замінити їх автомобілями. І це не був усвідомлений та продуманий проект: все було набагато гірше. Вони не знали, куди прямують, але йшли та насвистували — після нас хоч потоп (чи радше кислотні дощі). Вперше за всю історію планети Земля всі народи об'єднала єдина мета: заробляти стільки грошей, щоб стати схожими на героїв реклами. Все інше — пусте, бо ж не на їхні голови звалюється наслідки.

Маленьке уточнення. Я не збираюся займатися ані самощством, ані публічним психоаналізом. Я пишу сповідь сина тисячоліття(1). І коли я вживаю слово "сповідь", то маю на увазі його католицький зміст. Я хочу врятувати власну душу, перш ніж сконаю. Пригадую: "І будуть на небесах більше радіти за одного грішника, що покаявся, ніж за дев'яносто дев'ять праведників, які покаяння не потребують" (Євангеліє від Луки). Відтепер єдиний, з ким я згоден укласти безстрокову угоду, це Господь. [23]

(1) "Сповідь сина тисячоліття" — твір Альфреда де Мюссе.

Нагадаю, що я намагався пручатися, хоча й знав: сама участь у цих збіговиськах — уже колабораціонізм. Тільки-но засядеш у їхніх охолоджених кондиціонерами хворобливих мармурових залах — і ти вже сприяєш загальному обтісуванню. їхній войовничий лексикон їх і

викриває: вони орудують словами кампанія, ціль, стра-тегія,удар. Вони плануютьтактичні завдання, перший наступ, другий наступ. Вони побоюються канібалізації, не дозволяють себе вампірити. Я чув, що у Марса (виробника шоколадних батончиків, який є тезком бога війни) рік поділяють на 12 періодів, по 4 тижні кожний. Вони не скажуть "1 квітня" — тільки "П4 ТІ"! Теж мені військові — от-от розв'яжуть Третю світову війну. Дозвольте нагадати вам, що рекламу — цей засіб промивання мозку — винайшов у 1899 році американець Альберт Девіс Лас-кер, а такий собі Йозеф Геббельс блискуче удосконалив її у 30-і роки, аби переконати німецький народ винищити всіх євреїв. Геббельс був видатним винахідником концептуальних слоганів: "DEUTSCHLAND UBER ALLES", "EIN VOLK, EIN REICH, EIN FMHRER", "ARBEIT UACHT FREI"(1). Затямте це: з рекламою краще не жартувати. І взагалі, різниця між словами "споживати" і "виживати" не така вже й велика.

(1) "Німеччина понад усе", "Єдиний народ, єдина країна, єдиний фюрер", "Праця робить вільним" (лозунг на воротах Освенціма).

В одну прекрасну мить мені здалося, що я можу стати тією вирішальною клепкою, яка поверне хід диявольського млина. Бунтівник у череві ще плодючої потвори; солдатик-салага піхоти глобального ринку. Я казав собі: "Не можна примусити літак змінити курс, якщо не увійти до нього; слід змінювати світ зсередини, як заповів [24] нам Грамши". (Грамши діяв з більшим шиком, ніжТро-цький, але сповідував той самий принцип "проникнення". Також тут я міг би процитувати Тоні Блера чи Даніеля Кон-Бендіта.) Це допомагало мені у моїй брудній роботі. Зрештою, хлопці 68-го починали з революції, а закінчили в рекламі, я ж хотів діяти навпаки.

Я уявляв себе кимось на кшталт ліберального Че Гева-ри, повстанцем у костюмчику від Gucci. Ні, зачекайте: я був ад'ютантом Гучче! Viva el Гучче! Чудовий слоган! Прекрасно запам'ятовується! Але є дві невеличкі проблемки на рівні сприйняття:

1) звучить як "дуче";

2) найбільшим революціонером XX століття був не Че Гевара, а Михайло Горбачов.

Повертаючись пізно ввечері до своєї гігантської квартири, інколи довго не міг заснути — співчував безпритульним. Наразі, моєму сну заважав металевий присмак кокаїну в горлі. Я мастурбував у ванній кімнаті, куди прямував за пігулкою стілнокса. Прокидався опівдні. У мене більше не було жінки.

Здається, взагалі-то я завжди хотів сіяти добро навколо себе. Але це було неможливим з двох причин: по-перше, мені в цьому заважали, а по-друге, я передумав. Добрими намірами вимощений шлях до пекла. Сьогодні вже знаю напевне: нічого я не зміню, це нереально, бо вже запізно. Даремно боротися із супротивником, якщо він всюдисущий, віртуальний і його неможливо уразити. Заперечуючи П'єрові де Кубертену, я стверджую, що нині головне — не брати участь. Треба просто втекти, як зробили Ґоген, Рембо чи Кастанеда, і все. Драпонути на безлюдний [25] острів разом із Анжелікою, яка умащуватиме нардом перса Джуліани, яка смоктатиме моє жало. Обробляти свій садочок з маріхуаною і сподіватися, що здохнеш раніше, аніж настане кінець світу. Торгові марки виграли у людства у World War III. Особливість цієї війни полягає в тому, що всі країни продули її одночасно. Повідомляю вам сенсаційну новину: Давид ніколи не переможе Голіафа. Я був наївним. Щирість — це не та чеснота, яка має попит у нашій корпорації. Ось мене і взули. Втім, як і вас, — і це єдине, що нас об'єднує.

5.

Я виблював дванадцять чашок кави в туалеті "Мадон-Інтернешнл" і зарядився значною дозою коксу, аби трохи оговтатися. Перш ніж повернутися до зали, сприснув обличчя холодною водою. Не дивно, що жоден креатор не поспішає кряжитися на "Мадон" — тільки час гаяти. У мене було ще декілька сценаріїв, і я запропонував проект під назвою "Пискаті молодухи" — три кралечки скачуть в кадрі під музику соул 70-х і тикають в камеру пістолети; вони заарештовують двох головорізів,

декламуючи вірші Бодлера (прийомчики дзюдо, удари ногою в стилі кун-фу, стрибки і викрутаси); одна з них дивиться в камеру, водночас викручуючи руку бідному гангстерові, який волає від болю, і проголошує:

— Нам ніколи б цього не вдалося без фруктового знежиреного йогурту "Мегрелет". "Мегрелет" — завжди прекрасна фізична й інтелектуальна форма!

Ця пропозиція теж зазнала поразки, втім, як і всі наступні: пародія на індійський структуралістський фільм, дівчата-агенти 007 на прийомі у психоаналітика, римейк [27] "Диво-жінки" в дусі Жан-Люка Годара, лекція Юлії Крис-тєвої, знята Девідом Гемілтоном(1)...

Наш сільський ідіот глобального масштабу продовжував просіювати гумор:

— Ви, креатори, уявляєте себе великими митцями — тільки й думаєте, що про каннські премії, а мені потрібно приймати рішення go/no go щодо цієї штуки, треба налагоджувати збут, від нас цього вимагають! Ви розумієте це, Октаве? Особисто мені ви дуже симпатичні, ваші жарти мене смішать, але я, на жаль, не "домогосподарка до п'ятдесяти"! Ми працюємо на ринку, тож слід абстрагуватися від власних поглядів на життя і зосередитись на споживачеві, який повинен назавжди запам'ятати наші везувіанські "гондоли"(2)...

— Венеціанські, — виправив я. — Залишіть гондоли Венеції.

Але цей проктер'янець навіть не усміхнувся. Він зачепився за необхідність проведення тестів. Його цуцики у краватках продовжували щось шкрябати в блокнотах.

(1) Юлія Кристєва — французька письменниця. Девід Гемілтон — фотограф, який спеціалізується на еротичних знімках.

(2) "Гондолами" французькі рекламісти називають плакати, розвішані над проходами поміж полицями в супермаркетах.

— Ми зібрали фокус-групу з двох десятків покупців і переконалися, що вони нічого не розуміють про товар з ваших творчих знахідок: домогосподарки не змогли відтворити сюжети роликів. Все, що цікавить їх у рекламному ролику, — це сам продукт та його ціна, і баста! Далі, де у сценарії моя візуальна ідея? Ваші творчі рішення — це прекрасно, але я звичайний фабрикант і мені треба здобути прихильність споживачів на ринку. Як я буду рекламуватися [28] в Інтернеті? Американці вже винайшли "спам" — розсилку реклами по електронних скриньках, а ви мислите так, наче живете в минулому столітті. Мене ви не надурите! Годі полоскати мені мізки! Твердий ґрунт під ногами — ось у чому сенс! Врешті-решт, я згоден заплатити за щось надзвичайне, але в межах наших вимог! Я насилу стримувався:

— Дозвольте запитати, як ви збираєтесь заскочити споживачок, якщо ви заздалегідь запитуєте про їхню думку? Чи запитуєте ви свою дружину, який сюрприз вона хотіла б отримати в подарунок на день народження?

— Моя дружина ненавидить сюрпризи.

— Тому вона й пішла за вас? Жан-Франсуа зайшовся кашлем.

Я продовжував мило і ввічливо посміхатися Альфре-дові, а в голові весь час крутилася фраза Адольфа Гітлера: "Якщо бажаєте здобути прихильність мас, ви повинні говорити їм найбезглуздіші і найбрутальніші речі". Яке презирство, яка ненависть до народу — його тримають за нікчемну істоту... Інколи мені здається, що торговці, аби примусити споживачів жерти їхні продукти, ладні загнати людей у вагони для худоби. Можу дозволити собі ще три цитатки? "Ми шукаємо не правди, а ефекту", "Пропаганда втрачає свою ефективність, коли

стає неприхованою", "Що більшою є брехня, то більше їй вірять". Усі вони належать Йозефу Геббельсу (що вдієш, знову він).

Альфред Дюлер продовжує свою голобельщину:

— Наша мета — збути за цей рік 12 000 тонн продукту. Ваші дівчата, що бігають по пляжу з філософськими розмовами, надто високодумні. Це більш пасує для відвідувачів кафе "Флора", а пересічна споживачка цього не втямить. Щодо цитування "Ессе Homo", особисто я зрозумів, [29] про яку книжку йдеться, але боюся, що публіка вбачатиме в цьому щось педерастичне. Ні, скажу відверто: на жаль, це доведеться переробити. У "Проктері" ходить чудова приказка: "Не майте людей за дурнів, але не забувайте, що вони дурні".

— Те, що ви кажете, — жахливо! Це означає, що демократія прямує до самознищення! З такими висловами ми незабаром повернемося до фашизму: почнемо з того, що назвемо людей кретинами, а потім їх винищимо.

— О! Тільки не треба удавати з себе повстанця, шановний пане креаторе! Ми просто продаємо йогурти і не збираємося тут влаштовувати революцію! Що з тобою сьогодні? Вчора не пустили у "Бен"?

Розмова ставала дедалі бурхливішою. Жан-Франсуа спробував змінити тему:

— Відверто кажучи, контраст між сексуальністю цих дівчат та їхніми розмовами про платонівську герменевтику... він відображає саме те, що ми прагнемо донести: єдність краси і розуму... чи не так?

— Але ця фраза задовга для напису на фургоні, — устряв один з очкастих замів-підлабузників.

— Дозвольте нагадати вам головний принцип реклами: гумористичні контрасти (вони на нашому жаргоні звуться "креативними стрибками") змушують глядачів посміхатися, викликають у них відчуття причетності — це і допомагає нам продати бренд. Щодо так званих прок-тер'янців, перепрошую, ваша стратегія є досить нестійкою — "стрункість і розум" як унікальна торговельна пропозиція вочевидь спрацює!

Жан-Франсуа подав мені знак, аби я не наполягав. Я ледь утримався, щоб не запропонувати слоган: "Мадон iiber alles". Можливо, ви думаєте, ніби я дещо перебільшую, [30] ніби все не так вже й серйозно. Але придивіться краще до нашого ранкового зібрання — це не просто безневинне обговорення рекламної кампанії, ця зустріч важливіша за Мюнхенську змову (у Мюнхені в 1938 році керівники Франції і Англії Едуард Даладьє і Невіль Чем-берлен, отак просто, не встаючи з-за столу, віддали Чехо-словаччину нацистам). Сотні подібних збіговиськ день по дню руйнують світ! Тисячі мюнхенів щодня! Важливим є те, що насправді відбувається внаслідок подібних зустрічей — знищення ідей, заборона будь-яких змін. Ви опиняєтесь віч-на-віч з типами, які зневажають маси, які хочуть тримати їх у рамках безглуздої, але жорстко обумовленої купівлі. Думки їх завжди прив'язані до "дурнуватки з трикімнатки біля п'ятдесятки". Ви намагаєтесь запропонувати їм щось цікавіше, хоч з якоюсь повагою до людей, трохи вищого рівня, — зрештою, це питання ввічливості (якщо вже переривaєш їхні серіали...). Але це вам забороняють. І завжди те саме, весь час, кожного дня... Тисячі райтерівутергалевих костюмчиках щоденно капітулюють, підібгавши хвіст. Тисячі подібних легкодухих принижень щодня. Потроху ці сотні тисяч дебільних нарад готують перемогу цинічної та прорахованої тупості над простим і наївним прагненням людства до прогресу. В ідеалі, за нинішньої демократії, неймовірна сила мас-медіа повинна розбурхувати розум людства, а не трощити його. Але цього не буде ніколи, бо ж типи, які керують Цією силою, воліють не ризикувати. Рекламодавці хочуть, аби все було перетравлене, протестоване, їм не потрібно, аби ваш мозок працював, вони прагнуть перетворити вас на баранів — я не жартую, ось побачите, як одного Дня вони поштампують

магнітні коди на ваших зап'ястках. Для них єдина ваша сила — у вашій кредитній картці. [31]

Їм необхідно відібрати у вас право вибору. Вони прагнуть звести всі ваші дії до однієї — дії купівлі.

Неприйняття змін — ось що найбільш ревно оберігається в цих безликих конференц-залах. Серце консерватизму і відсталості калатається саме тут, у натовпі цих байстрюків з лупою у волоссі і супінаторами в черевиках. Саме їм якогось біса довірили ключі від влади. Вони — центр Всесвіту! Політики вже нічого не контролюють, усім править економіка. Маркетинг — це збочення демократії, оркестр, який командує диригентом. Опитування громадської думки визначають політику, тести — рекламу, вибірка — музику на радіо, sneak preview(1) — розв'язку фільмів, рейтинги — програми на телебаченні і всіма цими дослідженнями маніпулюють отакі альфреди дю-лери по цілому світі. Немає осіб, відповідальніших за аль-фредів дюлерів. Альфреди дюлери смикають віжки, але з місця ані руш. Big Brother is not watching you, Big Brother is testing you(2). Проте тестоманія і є проявом консерватизму, вона — самозречення. Вам не можна пропонувати казна-що, це РИЗИКОВАНО, бо може вам не сподобатися. Саме так альфреди дюлери убивають новизну, оригінальність, творчість, бунт духу. Все інше — вже наслідки. Наші клоновані долі... Наше сомнамбулічне отупіння... Самотнє існування... Загальна нечутливість до потворності...

Ні, це не звичайні збори. Це кінець світу в наступі. Не можна водночас підкорятися світові і змінювати його. [32]

(1) Пробні перегляди (англ.).

(2) Великий Брат не слідкує за вами, Великий Брат тестує вас. — Відсилання до роману-антиутопії Дж. Оруела "1984" (гасло "Великий Брат слідкує за вами").

Надійде час, коли в школах вивчатимуть, як демократія сама себе зруйнувала.

Років десь за п'ятдесят Альфреда Дюлера судитимуть за злочини проти людства. Щоразу, коли цей тип вимовляє слово "ринок", він має на увазі "бариш". Якщо він говорить "вивчення ринку", слід розуміти "дослідження баришів"; "економіка ринку" означає "економіка баришів". Він схвалює лібералізацію баришів, хоче викидати на ринок все більше товару заради баришів, завойовувати нові ринки заради баришів, і він ніколи не забуває підкреслювати світове значення баришів. Він вас ненавидить, знайте це. Для нього ви лише худоба, яку треба відгодовувати, собаки Павлова; його цікавлять виключно ваші мідяки у кишенях його акціонерів (читай "американських пенсійних фондів", тобто банди дідуганів з "підтягнутими" пиками, які от-от дадуть дуба в якомусь басейні на узбережжі Маямі, штат Флорида). Ось що рухає Кращим з Матеріальних Світів!

Я знову попросив у Альфреда дозволу вийти, бо відчув, що ось-ось носом рине кров. Одвічна проблема з цим паризьким коксом: він так розведений усілякою бурдою, що для нього потрібні залізні ніздрі. Я відчув, як прилинула кров, підвівся, шмигаючи носом мов скажений, і вшпарив до клозету. Уже там з носу полило — крові було як ніколи багато, вона ніяк не припинялася і за мить залила все: дзеркало, мою сорочку, валик із серветками, кахель, а з моїх ніздрів видувалися величезні червоні кулі. На щастя, до вбиральні ніхто не заходив. Я дивився на своє відбиття у дзеркал і — скривавлене обличчя, червоні плями на підборідді, губах, комірці, багряний умивальник, закривавлені руки. Вони відкрили рахунок: 1:0. Мої руки буквально були в крові, і це надихнуло мене на вчинок: я почав виписувати кров'ю на стінах їхнього нужника — "Pigs", "PIGS" на дверях, вийшов у коридор — "pigs" на панелях, "pigs" на килимі, "pigs" у ліфті, — і втік. Сподіваюся, камери спостереження зафіксували цю славетну мить. То був день, коли я охрестив капіталізм власною кров'ю.

6.

Оце так! Сам Президент нашої контори завітав до мого кабінету! Він носить білі штани, темно-синій блей-зер з білою хусточкою в кишеньці і золоченими ґудзиками та рожеву картату сорочку — очевидно, "віші". Я ледве встиг сховати цей текст на моніторі. Він по-батьківськи плеснув мене по плечу: "Ну що, все прієш?" Філіп мені симпатизує, бо, наче пес, зачуває, що я тримаюся на відстані від нашої брудної професії. Йому добре відомо, що без мене він — як нуль без одиничкі, і це взаємно. Без нього — прощавай безлюдний острів, кокс і шльондри (млосна Вероніка на розпаленій Фіоні, а я у Вероніці). Філіп належить до тих людей, яких мені буде шкода, коли мене разом із усією французькою рекламою почнуть лупцювати, тільки-но вийде ця книжка. Він мені добре платить, аби довести свою любов. Я ж його поважаю, бо його хороми більші за мої. Отож він якось дивно плескає мене по плечу та збентежено шепоче на вухо:

— Слухай, ти часом не втомився? Я знизую плечима:

— Я втомлений від самого народження.

— Октаве, ти знаєш, що тебе тут обожнюють, але схаменися трохи. Схоже, ти нагалабурив зранку у "Мадон". [35]

Дюлер викликав мене і скажено нагримав — я був змушений відправити загін прибиральниць, аби вони змили твої шедеври. Може, тобі краще взяти відпустку...

— Може, краще витурити мене взагалі? Філіп сміється і знову ляскає мене по спині.

— Покинь ці пусті слова. Ніхто так питання не ставить, ми надто цінуємо твій талант. Ти добре прислужився "Россу" — знаєш, як американоси захоплювалися твоїми роликами "Оранжина-Кола", а як Ipsos(1) оцінив твій сло-ган "Це надто WONDERFUL"?! Може, тобі просто не слід так часто зустрічатися з клієнтами?

— Зачекай-но, я був абсолютно спокійний, але цей недоумок Дюлер заштрикав мене своїм спамом у Мережі. Хай дякує, що я не попросив Чарлі "відмилити" йому "троянського коня" — здохла б уся його система, і це обійшлося б йому значно дорожче, ніж відмити нужник.

(1) Інститут рейтингових оцінок товарних знаків.

Філіп вийшов, голосно кудкудакаючи, що значило одне — він нічого не втямив. Поява генерального власною персоною — добрий знак, провісник мого звільнення, інакше б він просто зв'язався зі мною у корпоративній мережі. Люди говорять одне з одним щодалі рідше, а так-то, коли вже хтось спроможеться сказати тобі правду в очі, буває НАДТО пізно.

7.

Мене часто запитують, за що креаторам так круто платять. Позаштатний газетяр, який цілий тиждень убивається заради замітки для "Фігаро", отримує в п'ятдесят разів менше, ніж копірайтер, якому вистачить десяти хвилин, аби розродитися рекламним слоганом. Чому? Все просто: копірайтер виконує справунок, який в кінцевому підсумку принесе великий бариш. Рекламодавець щороку виділяє десятки, а то й сотні мільйонів під рекламні бюджети. Агенція облічує свої гонорари, виходячи з відсотка від вартості закупівельних рекламних площ — зазвичай, ця комісія становить 9 відсотків (раніше ми здирали 15, але рекламодавці швидко викрили облуду). Насправді креаторам навіть недоплачують, якщо враховувати принесені ними доходи. Коли бачиш, які гроші спливають з-під самого носу, які суми заграбастують шефи, наша платня виглядає дитячою. Але якщо хтось із креативників раптом наважиться просити підвищення, це вважатимуть невдалим жартом. Якось, виходячи після зібрання, я запитав у Марка Марроньє:

— Чому всі слухають Філіпа, а не мене?

— Бо не ти, а Філіп уриває п'ятдесят штук євро на місяць, — влучно підколов він мене. [37]

Креатив — це не те ремесло, де потрібно виправдовувати свою платню; у цій справі платня виправдовує нас. Як і в телевізійних ведучих, кар'єра наша досить ефемерна. Ось чому копірайтер за кілька років загрібає стільки, скільки звичайна людина отримує за все життя. Втім, між рекламою і TV є одна істотна різниця-, у креатора іде рік на створення тридцятисекундного ролика, тоді як ведучий за 30 секунд може виголосити програму на рік.

Отже, креатив — не така вже й легка справа. Імідж нашої професії підмочує її удавана легкість. Усі гадають, що тут нема чого робити. Сподіваюсь, сьогоднішнє ранкове збіговисько трохи змінило ваші уявлення. Якщо продовжувати аналогію з позаштатним газетярем "Фігаро", робота креатора виглядає так: його замітку спочатку виправляє редактор відділу, потім шеф-редактор, потім головний редактор, тоді її затверджують всі особи, про яких йдеться у статті, потім ідуть публічні читання для вибраних представників читацької аудиторії, зрештою, її треба писати спочатку, причому 90 шансів зі 100, що її ніколи не надрукують. Чи багатьох журналістів ви знаєте, які б витримували подібні маневри? Ось чому нам стільки платять.

Як би там не було, хтось повинен штампувати цю рекламу, яка вам потім муляє очі. Директор агенції і його за-ми штовхають її рекламодавцям, її обсмоктують у пресі, з неї глузують у ящику, її розчленовують в дослідницьких конторах, і врешті-решт вона робить продукт відомим — збут повзе догори.

Ось чому жовторотий кеп сидить у кріслі і напружено шукає ідейки у своїй юній голові. І цей молокосос коштує чимало, бо він — Хазяїн Всесвіту, якя вам уже пояснив. Цей [38] молокосос сидить на вершині виробничого процесу, там, де все виробництво вже довершене і починаються най-жорстокіші економічні війни — за збут. Фірми вигадують нові продукти, мільйони робітників їх виготовляють, потім

вони продаються у незліченних магазинах. Але вся ця метушня виявиться марною, якщо цей жовторотий кеп у кріслі не винайде, як обійти конкурентів, перемогти на ринку, переконати споживачів, що саме цей продукт треба вибрати. І ця війна — не безкоштовна забаганка, не дилетантська гра. Вона ведеться на повному серйозі. Щось містичне відбувається щоразу, коли ми з Чарлі, нашим арт-директором, намацуємо ідею, яка допоможе заштовхнути якийсь непотріб до кошика бідного покупця. Ми переглядаємося, наче змовники, — чаклунство здійснилося: люди, у яких обмаль коштів, почнуть мріяти про речі, які ще десять хвилин тому їм взагалі не були потрібні. Це щоразу ошелешує, як уперше. Ідея народжується на голому місці. Диво приголомшує, на очах з'являються сльози. Схоже, їм насправді краще позбутися мене.

Точна назва моєї посади — редактор-концептуаліст, так у наш час охрестили авторів реклами. Я розробляю сценарії тридцятисекундних роликів і слогани для плакатів. Я вживаю слово "слоган", аби ви мене зрозуміли, хоча це слівце давно уже has-been(1). Сьогодні кажуть "зачіпки" або "титр". Мені до вподоби "зачіпки", але говорити "титр" — це крутіше. Усі концептуалісти-сноби завжди кажуть "титр". Час від часу я також вихваляюся, що "народив той чи інший титр", бо снобові швидше підвищать платню. Я кряжуся одразу на 8 кампаній: французькі парфуми, старомодне шмаття, італійські макарони, замінник [39] цукру, мобільні телефони, знежирений йогурт, розчинна кава та "Оранжина". Мої дні спливають як суцільний zapping між вісімкою цих палаючих вогнищ, які треба гасити. Мені постійно доводиться прилаштовуватися. Я — хамелеон-хапуга.

(1) У контексті "минуло" (англ.).

Знаю, що ви мені не повірите, але я обрав цю професію не тільки заради грошей. Мені подобається вигадувати вислови. Жодна інша професія не дає такої влади над словами. Рекламіст-текстовик — це автор афоризмів, які продаються. Я щиро ненавиджу те, на що я перетворився, але назвіть мені іншу роботу, де можна протягом трьох

тижнів сваритися з приводу одного прислівника? Коли Чоран писав "Я мрію про світ, де можна померти заради однієї коми", чи розумів він, що йдеться про світ концеп-туалістів-редакторів?

Концептуаліст-редактор тягне своє ярмо разом із арт-директором. Ці художні керівники також гнуть кирпу і надумали величатися "AD" (Art Director). Вони могли б називатися і "ХК" (Художній Керівник), та де там, тільки "AD", по-англійському. Добре, годі вже про коники рекламістів, у нас із вами не про це йдеться. Кому ж це цікаво, хай читає комікси дідугана Лозьє або ж дивиться по телеку недільними вечорами комедії сімдесятих з П'єром Рішаром у ролі рекламіста. Колись реклама викликала сміх. Сьогодні вона вже нікого не тішить. Це більше не радісна пригода, а непереможна система. І працювати в рекламі зараз так само захоплююче, як бути бухгалтером.

Канули вже ті часи, коли рекламісти були сумирними блазнями. Тепер ми ділові люди: небезпечні, розважливі [40] та нещадні. Мабуть, ви це вже втямили і тепер перемикаєте канали, тільки-но починається рекламний блок, рвете наші проспекти, відвертаєтеся від реклами на зупинках, розмальовуєте наші щити. Ми називаємо це "рек-ламофобією". Це явище виникло тому, що реклама, наче величезний спрут-ненажера, учепилася в планету і почала нею заправляти. Спочатку все виглядало досить безневинно, аж раптом: реклама фінансує телебачення, керує пресою, царює в спорті (це не французи перемогли бразильців у фіналі Кубка світу з футболу, це "Adidas" переміг "Nike"), перекроює суспільство, впливає на сексуальність, підтримує зростання виробництва. Трохи статистики? У 1998 році в усьому світі на рекламу було витрачено близько 2 340 мільярдів франків (навіть у євро ця сума вражає!). Запевняю вас, за такі гроші купити можна все — а вашу душу й поготів.

8.

Я розтираю ясна, які сверблять неспинно. Незабаром я, мабуть, зітру їх зовсім. Тепер мені потрібно чотири грами кокаїну на добу. Починаю з

самого ранку — перша "смужка" іде ще до кави. Прикро, що у нас всього по дві ніздрі, інакше б я занюхував і більше: "кокс — файний розрадник", — казав Фрейд. Він наче анестезія від проблем. Цілими днями я тиняюся з місця на місце, а ночами вештаюся по вечірках, де мене ніхто не впізнає.

Чому американці правлять світом? Бо вони контролюють масові комунікації. Я прийшов до американської агенції "Rosserys & Witchcraft" (усі називають її просто "Росе"), бо знав, що тут працює Марк Марроньє. Це французьке представництво найпершого у світі мережевика, який у 1947 році в Нью-Йорку заснували Ед Россеріс та Джон Уїчкрафт (5,2 мільярда доларів чистого прибутку в 1999 році). Представництво, схоже, будували в 70-х — тоді в моді були подібні "будівлі-кораблі" з великим подвір'ям і жовтими димарями усюди, такий собі гібрид Бобура та Алькатраса, але розташований на задвірках Булонь-Біянкур, що, звісно, не Медісон-авеню. Навколо [42] двох гігантських літер "R&W", що царюють у холі, зеленіють пластикові рослини. Снують молодики з теками в обіймах, круті дівчата цвіріньканють по крутих мобілках. Кожен з них відчуває себе виконавцем важливої місії: один надає блиску обгортці туалетного паперу, інший розкручує новий порошковий суп, хтось "консолідує ре-позиціонування, оптимізоване в минулому році щодо маргаринового сегмента", ще один "знаходить нові ринки збуту для копченої ковбаси"... Одного разу я натрапив на вагітну дівчинку з комерційного відділу, яка плакала в закутку (вони завжди ховаються, коли плачуть). Я удав джентльмена — запропонував склянку води, простягнув паперову серветку і навіть ляснув її по сідниці. Але все марно: хоча вона спромоглася посміхнутися, їй було соромно, що рознюнялася у всіх на очах.

— Цієї ночі мені наснилося, наче ноги більше мене не слухаються і самі ведуть мене в "Росе". Я пручалася, але нічого не могла вдіяти — крокувала на автопілоті. Але це нічого, все гаразд, запевняю, це мине.

Вона просила мене не переказувати цей випадок її шефу, запевняла, що вже все гаразд, що це ніяк не пов'язане з її роботою, просто

вагітність трохи втомлює, і все. Вона підфарбувалася і бадьоренько почимчикувала. Тоді я второпав, що прислужуюся диявольській секті, яка перетворює вагітних жінок на заіржавших роботів.

Марк Марроньє(1) привітно поплескав мене по плечу:

— Привіт, партачу! Продовжуєш шкрябати свій пасквіль, аби винищити рекламу за рахунок агенції?

— Стривай, чи не ти, часом, мене цього навчив?! [43]

(1) "Marronnier" (фр.) означає "безпідставно обіймати якусь посаду".

Найгірше те, що це правда. Марроньє — креативний директор у "Россі", однак встигає видавати книжечки, миготіти на телебаченні, розлучатися, пописувати літературні рецензії у скандальні тижневики... Він одночасно робить безліч справ і співробітників своїх заохочує наслідувати свій приклад, аби, як він каже, "мізки не висихали" (я ж бо знаю, що все це робиться заради того, щоб зовсім з глузду не з'їхати). У рекламі на Марроньє вже можна ставити хрест, але були часи, коли він ходив у тузах: "Каннські леви", обкладинка "Strategies", перша премія клубу A.D... Йому належить чимало відомих споганів: "АУ ВАС ЯКИЙ ТЕЛЕФОН?" для Bouygues Telecom, "ЧОГО ВАРТИЙ ЗВУК БЕЗ ЗОБРАЖЕННЯ" для музичного каналу МСМ, "ДИВИСЬ МЕНІ У ВІЧІ, Я СКАЗАЛА: У ВІЧІ!" для виробника бюстгальтерів Wonderbra, "ЯКЩО ОДНА ВАША ПОЛОВИНА ВМИРАЄ ВІД БАЖАННЯ, ІНШІЙ ПРОСТО ЗАТКНІТЬ ПЕЛЬКУ" для Ford. Найбільш відомим став такий: "КАВА "МАМІЄ". ОБ'ЄДНАЙМО НАШІ ЗУСИЛЛЯ". Он воно як! Здається, що немає нічого простішого, а спробуй таке вигадати — отакі "легкі" титри якраз найважче народжуються. Найліпшими є ті слогани, що обеззброюють своєю дохідливістю: "ТРЕБА РОЗУМУ НЕ МАТИ, ЩОБ НАДМІРУ ВИТРАЧАТИ", "ВСЕ, ЩО Є ВСЕРЕДИНІ, МОЖНА ПОБАЧИТИ І ЗЗОВНІ", "ВОДА, ПОВІТРЯ, ЖИТТЯ", "ХЛІБА, ВИНА — Й СИРУ ГОРА!", "100% ПЕРЕМОЖЦІВ СПОЧАТКУ ВИПРОБУВАЛИ ДОЛЮ", "ОД'ЄДНАЙМО НАШІ

ТАЛАНТИ", "ЖИТТЯ ЗАНАДТО КОРОТКЕ, АБИ ВДЯГАТИСЯ СІРО", "ДОБРА ГІРЧИЦЯ — ВСЕ ПЩСМАЧИТЬСЯ", "SEB — ЦЕ ДОБРЕ", "ЦЕ ЛЕГКО — НЕ ПОМИЛИТИСЯ", "ВИ БІЛЬШЕ НЕ ЗАЙДЕТЕ ДО НАС... ВИПАДКОВО", "АДЖЕ Я ЦЬОГО ВАРТА!", "НЕ ПРОХОДЬТЕ ПОВЗ ПРОСТІ РЕЧІ", [44] "КІЛЬКА ГРАМІВ ЛЕГКОСТІ В ЦЬОМУ СКЛАДНОМУ СВІТІ", "ТЕ, ЩО ВСЕ ВЖЕ ЗРОБЛЕНЕ, — НЕ ПРИВІД НІЧОГО НЕ РОБИТИ", і, нарешті, найкращий за всю історію реклами — "JUST DO IT!"(1) (Хоча, як на мене, цей кращий: "HYNDAI. PREPARE TO WANT ONE"(2) — він більш щирий.) Раніше людей катували зі словами "Зараз ти заговориш!", нині — "Зараз ти захочеш!" Цей, останній, біль нестерпніший, адже вражає сильніше.

(1) Тільки зроби це (англ).

(2) Хюндаї. Приготуйся забажати його (англ.).

Марроньє в курсі того, що відбувається за лаштунками нашої професії. Це він навчив мене неписаних правил реклами, яких ніколи не дізнатися на Вищих курсах. Я заради втіхи роздрукував їх на аркуші А4 та прикнопив над своїм "макінтошем".

ДЕСЯТЬ ЗАПОВІДЕЙ КРЕАТОРА:

1. Розумний креатор звертається не до споживачів, а до двадцяти осіб у Парижі, які здатні його завербувати, — тобто до креативних директорів двадцяти найкращих агенцій. Без сумніву, здобути "Каннських левів" чи приз від Клубу A.D. важливіше, ніж допомогти клієнту завою-ваті нові ринки.

2. Найперша ідея — найкраща, але завжди проси ще тижнів три, перш ніж її презентувати.

3. Реклама — єдина галузь, де платять тоді, коли працюєш гірше. Якщо ти приніс геніальну ідею, а замовник [45] хоче її прирізати, згадай про свою платню і наляпай похапцем усілякого лайна під диктовку

клієнта — можеш сміливо забивати в календарі тиждень на зйомки ролика на Маямі чи в Кейптауні.

4. Неодмінно запізнюйся на зустрічі. Пунктуальному креаторові менше вірять. Коли входиш до зали, де на тебе чекають вже майже годину, не слід особливо виправдовуватися: "Привіт! Я можу подарувати вам лише кілька хвилин". Або процитуй Ролана Варта: "Ми продаємо не мрії, а сенс" (є й інший варіант, щоправда, менш вишуканий: "Лайно продається погано". Раймон Леві). Тоді клієнт вирішить, що ти вартий їхніх грошиків. Не забувай, що замовники звертаються до агенцій тому, що не в змозі народити власні ідеї, отже, від нас вони вимагають того, що їм самим не до снаги. Нам слід їх зневажати: усі бренд-менеджери — мазохісти і завиди. Вони платять нам за власне приниження.

5. Якщо в тебе немає готової пропозиції, виступай останнім і повторюй все, що сказали попередники. На подібних збіговиськах має рацію той, хто говорить останнім. Май на увазі: кожен на цьому зібранні мріє підкласти свиню сусідові.

6. Метр відрізняється від початківця тим, що працює менше, а отримує більше. Чим більше тобі платять, тим уважніше тебе слухають і тим менше ти говориш. У цій справі, якщо ти крутий перець, краще помовчувати — усі вважатимуть тебе за генія. Висновок: аби продати ідею КД (креативному директору), креатору треба якомога частіше вселяти у КД віру, що ця ідея належить саме йому, [46] КД. Отож, починай свої презентації так: "Я добре помізкував над твоєю вчорашньою пропозицією...", чи "Я повернувся до твого первісного задуму...", або ж "Я скористався твоєю нещодавньою ідеєю..." Ясна річ, КД нічого не казав ані вчора, ані позавчора, і тим більше не було в нього ніяких задумів.

6-а. Інший спосіб відрізнити метра від початківця: початківець постійно видає дотепні жарти, над якими ніхто не сміється, тоді як над дебільними анекдотами метра регочуть усі.

7. Культивуй абсентеїзм — завалюйся до офісу опівдні, не відповідай на привітання, обідай не менше трьох годин, завжди будь недосяжним. Якщо хтось тобі докорятиме, відповідай: "Креатор підкорюється не розкладу, а терміну".

8. Ніколи не цікався думкою колег з того чи іншого питання. Питаючи чиєїсь думки, ризикуєш її почути. І тоді доведеться з нею рахуватися.

9. Споконвіку всі виконують роботу своїх керівників. Практикант кряжиться за концептуаліста, який мозолиться за КД, який щосили працює за Президента. Чим вищий статус, тим менше упріваєш (див. заповідь 6). Жак Сегеля понад 20 років виїжджав-на своїй "Незворушній силі", яку сформулював Леон Блюм, використавши ідеї двох своїх креаторів, про яких ніхто вже не згадає. Філіп Мішель відомий публіці завдяки постерам "Завтра я зніму верх, завтра я зніму низ", ідея яких належала його службовцеві П'єру Бервілю. Збувай свою роботу практикантам: [47] якщо все піде добре, ти спочиватимеш на лаврах; якщо все накриється, позбудуться саме їх. Стажери — раби нашого часу: безкоштовні працьовиті кріпаки, перші претенденти на звільнення, підручні носії кави та копій, так само разові, як і леза BIC.

10. Коли колега вигадав класний слоган, ні в якому разі не виказуй свого захоплення. Слід відповісти, що це дурість, за яку ніхто не заплатить, ідея — стара як світ і заїжджена, уже відгриміла в одній з англійських кампаній. Якщо ж тобі показують щось плюгавеньке, слід зойкнути "Лепсько!" і удати страшенну заздрість.

Відтоді, як Марроньє очолив агенцію, він забув про свої напучення. Коли йому презентують кампанію, він муркоче: "доброн" або "хрєнон". "Доброн" означає, що згодиться, і можна очікувати підвищення ще до кінця року. Якщо ж "хрєнон" — поквапся вигадати щось нове, доки не вилетів геть. Як бачите, у нашого директора хліб легкий: слід просто знати, коли що пробуркотіти. Інколи я запитую себе, чи не навмання Марк виносить свої вироки, подумки підкидаючи монету?

Він ніжно подивився на мене і обірвав мої мріяння:

— Кажуть,тинагалабурдиву"Мадоні"?

І тут я видав йому таку тираду (одночасно забиваючи її в комп'ютер, аби ви тепер змогли її прочитати):

— Слухай-но, Марку, у ВСІХ креаторів із часом глузд за розум завертає — наш справунок не з легких, кожен радий тобі в душу наплювати, і стає дедалі все гірше. Наш найбільший клієнт — кошик для сміття, ми прієм задля [48] нього! Зазирни у покірливі очі старих рекламістів — там більше не жевріє надія. Постійні відмови зламають будь-кого — настає зневір'я, і навіть якщо хтось удає, ніби йому начхати, це не може не діставати. Мало того, що ми самі по собі творчі невдахи, так ще й муштрують нас з ранку до ночі, тоді як наші шафи пухнуть від неприйнятих проектів. Ти скажеш: це краще, ніж гнутися на заводі. Але робітник знає, що він виробляє щось конкретне, якісь речі, тоді як креатор плете нісенітницю, вигадує гасла, що струшують повітря і, мов повії, заманюють клієнтуру. Геть усі, хто тут є, — або алкоголіки, або наркомани, або просто депресивні. Уже опівдні хто до пляшки зазирає, хто пельку розкриває, хто у відеоігри ріжеться, хто травку курить — кожен розслабляється як може. Якось на моїх очах один тип уявив себе канатохідцем — він прогулювався по балці на висоті 15 метрів. Поглянь на мене, якого вже все дістало вкрай: ніс роздертий, зуби скрегочуть, морду тіпає, весь спітнілий. В ім'я усіх рекламістів-страдників присягаюся: моя книжка помститься за всі загублені ідеї.

Марроньє чуйно слухав мене, як лікар, котрий готується оголосити пацієнтові, що його аналіз на СНІД виявився позитивним. Коли я закінчив свою палку промову, він вирію

— Чого б тобі тоді не звільнитися? — і вийшов з кабінету.

То й що? Плювати. Буду боротися щосили, але нізащо не звільнюся. Піти зараз — все одно, що здатися перед самим закінченням боксерського раунду. Ні, краще здохнути тут — тоді хоч на цвинтар! Все одно він бле-фує: ніхто не дозволить мені грюкнути дверима. Якщо ж я втечу, як у серіалі "Полонений", вони весь час мене запитуватимуть: "ЧОГО ВИ ЗВІЛЬНИЛИСЯ?" Раніше я дивувався, [49] чому жителі Селища постійно питали про це Шостий Номер. Тепер я розумію: питання, що гідне нашої прекрасної епохи, заляканої безробіттям і культом праці, саме таке: "ЧОГО ВИ ЗВІЛЬНИЛИСЯ?" Пригадую, як я захоплювався Патріком Макгоеном на початку кожної серії, коли він з іронічною посмішкою виголошував: "Я не номер, я вільна людина!" Сьогодні всі ми перетворилися на шісток. Ми пробиваємося, аби отримати безстроковий контракт! І навіть якщо кинути все та чкурнути на безлюдний острів із накокаїненими мандрьохами, і там з-під землі вилізе величезна біла куля і з несамовитим виттям закликатиме тебе повернутися до офісу: "ЧОГО ВИ ЗВІЛЬНИЛИСЯ???"

9.

У ті часи гігантські фотографії із зображеннями товарів заліплювали стіни, зупинки, будинки, тротуари, таксі, вантажівки, фасади реконструйованих будівель, меблі, ліфти, автомати з продажу квитків і навіть сільські вулички. Життя заполонили бюстгальтери, заморожені овочі, шампуні проти лупи та бритви з потрійними лезами. Ніколи ще людське око не було так перевантажене. Хтось підрахував, що від народження до 18 років кожен з нас встигає побачити близько 350 000 рекламних оголошень. Навіть на лісових галявинах, у забитих околицях, у глибинах безлюдних долин, на білосніжних гірських шпилях і в кабінах фунікулерів ви наривалися на логотипи: "Castorama", "Bricodecor", "Чемпіон Мідас" та "Ринок одягу". Ані хвилини спокою для очей homo consommatus.

Так само і тиша опинилася на межі зникнення — майже неможливо заховатися від всюдисущих голосів радіоприймачів, телевізорів, крикливих споганів, що вриваються навіть у ваші телефонні розмови.

Винахідником цього чергового злочину став "Bouygues Telecom" — ця [51] компанія першою запропонувала безкоштовні розмови по телефону за умови рекламних вставок кожні 100 секунд. Тільки-но уявіть: телефонний дзвінок, поліцейський повідомляє, що ваша дитина загинула в автокатастрофі, і ви, ковтаючи сльози, слухаєте, як веселий голосок приспівує: "Carrefour(1) — і я щасливий!"

(1) "Перехрестя" (фр.) — мережа французьких супермаркетів.

Так звана "ліфтова музика" звучала усюди, не лише в ліфтах. Мобільні телефони стрекотіли в надшвидких потягах TGV, у ресторанах, церквах, і навіть монастирі бенедиктинців не встояли перед загальною какофонією (я перевіряв!). Згідно з вищезгаданими дослідженнями, пересічний європеєць змушений вислуховувати близько 4 000 рекламних повідомлень щодня.

Людство опинилося в печері Платона. Грецький філософ уявляв, ніби люди прикуті в підземеллі, на стінах якого бачать лише тіні реальності. Печера Платона вже існує, просто ми звемо її телебаченням. На блакитних екранах нам пропонували милуватися реальністю "Canada Dry": це нагадувало реальність, це мало реальні кольори, але це не було реальністю. Ми замінили Logos на логотипи, що вибиті на вогких стінах нашого склепу.

Людству знадобилося дві тисячі років, аби дійти до цього.

А ТЕПЕР — РЕКЛАМНА ПАУЗА!

ДІЯ ВІДБУВАЄТЬСЯ НА ЯМАЙЦІ. ТРИ РАСТАМАНИ ЛЕЖАТЬ ПІД КОКОСОВОЮ ПАЛЬМОЮ, ЇХНІ ОБЛИЧЧЯ ЗАХОВАНІ ПІД ПАСМАМИ DREADLOCKS. ВОНИ НАКУРИЛИСЯ ТРАВИ І ТЕПЕР ВАЛЯЮТЬСЯ БЕЗСИЛІ — УНИХДОВБИ ЧОРНА ТОВСТУХА НАБЛИЖАЄТЬСЯ ДО НИХ І РЕПЕТУЄ:

— ГЕЙ, ХЛОПЦІ! ЧАС БРАТИСЯ ДО РОБОТИ! РАСТАМАНИ НАВІТЬ НЕ ПОВОРУХНУЛИСЯ. ЇХ НАДТО

РОЗМОРИЛО,АБИ ХОЧ ПАЛЬЦЕМ КИВНУТИЛИШЕ СКАЛЯТЬ ЗУБИ І ЗНИЗУЮТЬ ПЛЕЧИМА, АЛЕ ТОВСТУХА НЕ ВГАМОВУЄТЬСЯ:

— ПІДЙОМ! СІЄСТУ ЗАКІНЧЕНО!ДО СПРАВИ, ПАРУБЧАКИ! ТОВСТУХА БАЧИТЬ, ЩО ЧУВАКИ ЗНОВУ НЕ РЕАГУЮТЬ,

У ВІДЧАЇ ПОЧИНАЄ ТРЯСТИ БАНОЧКОЮ "ДАНЕТ". ПОБАЧИВШИ ДЕСЕРТНИЙ ШОКОЛАДНИЙ КРЕМ, ХЛОПЦІ КВАПЛИВО СХОПЛЮЮТЬСЯ, НАСПІВУЮЧИ ПІСНЮ БОБА МАРЛІ: "GET UP, STAND UP!" РАСТАМАНИ ВИТАНЦЬОВУЮТЬ НА ПЛЯЖІ, ТРІСКАЮЧИДАНЕТ.

PACKSHOT: БАНОЧКА "ДАНЕТ" З НАПИСОМ: "ХТО ЖНЕ ПІДНІМЕТЬСЯ ЗАРАДИ "ДАНЕТ"!"

II — ТИ

Можна зробити досить цінні відкриття

яку "Думках" Паскаля,

так і в рекламі мила.

Марсель Пруст

1.

Сьогодні на тебе чекає безсонна ніч. Відтоді, як Софі пішла, ти тупо вбиваєш вихідні. Ти слабуєш, бо зрештою знайшов своє слабке місце. Механічно дивишся "The Grind" no MTV. Тисячі дівчат у бікіні й коротеньких топі-ках викаблучуються на гігантському танцмайданчику

просто неба, мабуть, десь на південному узбережжі біля Маямі. Чорні велетні так і в'ються навколо них своїми кремезними блискучими шоколадними торсами. Програмка ні про що — уславлення тілесної краси і захоплення техно. Усім повинно бути по 16. Треба бути привабливими, молодими, спортивними, смаглявими, усміхненими та попадати в ритм. Скаженіти, звичайно, але тільки усім разом і після сигналу, дисципліновано так дуріти під сонечком. І обов'язково, щоб шмаття облягало тіло. "The Grind" — це інший світ, світ ідеальних пляжів, безневинних танців. Але ж англійське "grind" це наші "довби". І це задовбування культом молодості нагадує тобі "Тріумф волі" Лені Ріфеншталь або скульптури Арно Брекера.

Час від часу одна з дівок на задньому плані, не підозрюючи, що вона зараз у кадрі, позіхає і розслабляється. Потім камера наближається, і вона, помітивши об'єктив, заводиться [57] і починає приймати пози актриси з порнухи, з удавано цнотливим виглядом смоктати пальці. Цілу нескінченну годину ти спостерігаєш за цим пляжним фашизмом, нюхаючи кокс. Аби знову не залитися кров'ю, довго розтираєш кристалики порошку на дзеркальці своєю карткою "Прем'єр", аж доки вони не перетворяться на дрібну пудру. Чим кокс дрібніший, тим менше він подразнює слизову оболонку. Все твоє життя в цих "доріжках". Вдихаючи "доріжку" через золоту соломину, ти різко закидаєш голову назад, аби нічого не попало на слизову. Тільки-но відчуваєш присмак коксу в горлі, ти випиваєш велику склянку горілки з тоніком, аби припинити це безупинне чхання. Перехворівши на алергічний риніт, ти відкрив нову хворобу: коксова лихоманка (онімілі ніздрі, хронічна нежить, тремтіння щелепи і кредитка "Прем'єр" із роз'їденим білим краєчком). Після цього ти протягом усього уїк-енду буяєш десь у хмарах поза собою.

Наркотики, за ними ти давно спостерігаєш. Бачив, як вони наближалися до тебе. Спочатку це були звичайні балачки:

— Усі вихідні ми бавилися з "Корінною". Потім з'явилися якісь друзі твоїх друзів:

— Хочеш нюхнути?

Потім ці друзі твоїх друзів стали твоїми дилерами.

Врешті-решт один з них здох від передозу, інший скінчив за ґратами. Спочатку ти їх просто пробував, час від часу, потім розслаблявся вихідними днями, зрештою, почав бавитися ними і серед тижня. Кінець кінцем ти уже й забув, що то була просто забавка. Аби бути в нормі, ти став заряджатися кожного ранку. Знемагаєш, коли до нарко-ти підмішане проносне, твій ніс розриває, коли підмішаний [58] стрихнін. Але ти ніколи не скаржишся: якби ти не підсів на цей порох, то довелося б стрибати на батуті в зеленому флуоресцентному комбінезончику, або кататися на роликах з потворними наколінниками, або горлати караоке у китайських ресторанах, або гамселити чорних разом із бритоголовими скінами, або ходити до тренажерної зали з підстаркуватими красенями, грати у лото на самоті, займатися психоаналізом на диванчику, різатися в покер із шахраями, серфінгувати в Інтерне-ті, відвідувати клуби аматорів садо-мазо, сидіти на дієті, хлебестати віскі вдома, вирощувати садові рослинки, кататися на лижах, колекціонувати марки з міськими краєвидами, по-міщанськи сповідувати буддизм, завести кишенькового тамагочі, записатися до гуртка народних ремесел, зачастити на анальні груповухи. Усім потрібно чимось займатися, типу "для розслабону", але ти прекрасно розумієш, що насправді всі просто хочуть якось виправдати своє нікчемне існування.

Відтоді, як ти залишився сам, ти надто часто мастурбуєш під порнуху. Увесь час шматки паперових серветок липнуть до пальців. Позбавляючись Софі, ти закинув їй, що віддаєш перевагу шльондрам:

— Я відданий тобі: ти єдина людина, яку я хочу зраджувати.

Якже це сталося? Так, ти обідав з нею у ресторані, коли раптом вона повідомила, що вагітна від тебе. Не надто приємні спогади! Ти зайшовся нескінченним монологом, зупинити який було неможливо. Ти ошелешив

її всім тим, Що кожен мужик мріє сказати своїй подрузі, яка понесла від нього: [59]

— Я лише хочу, щоб ми розійшлися... Я вибачаюся... Благаю, припини ревіти... Я ні про що більше не мрію, окрім того, щоб ми розійшлися... Я сконаю, як остання мерзота... Біжи від мене, доки не пізно, почни життя спочатку, ти ще досить гарна... Тримайся якнайдалі від мене... Я намагався, повір, намагався звикнути, але нічого не вийде... Я задихаюся, я більше так не можу, не вмію бути щасливим... Я прагну самоти і випадкових жінок... Я хочу вештатися по незнайомих місцях.. Я не здатний виховувати нашого малюка, бо сам іще дитина... Я сам собі син... Щоранку я народжую себе і починаю життя... У мене не було батька, звідки я знаю, які вони... Твоє кохання мені непотрібне... Я...

Коротше кажучи, безліч речень, які починаються з "я". Софі відповіла лише:

— Ти чудовисько!

— Якщо я чудовисько, а ти мене кохаєш, тоді ти така ж дурепа, як і наречена Франкенштейна.

Софі просканувала тебе поглядом, підвелася і пішла з твого життя, залишивши по собі болючі спогади. Дивна річ, коли вона, ковтаючи сльози, виходила із зали, ти почувався, ніби звалюєш ти, а не вона. Ти зробив вдих-ви-дих і відчув те боязливе полегшення, яке супроводжує всі розставання у світі. На паперовій серветці нашкрябав: "Розриви стосунків — це мюнхени кохання", а також "Те, що люди називають ніжністю, я називаю страхом перед самотою", і ще "Або тобі наплювати на жінку, або ти її боїшся". Якщо тобі не байдужі ваші стосунки, це ознака того, що тебе залякали.

Коли дівчина повідомляє свого коханого, що вона при надії, питання, що МИТТЄВО виникає у чоловіка, не "Чи хочу я цю дитину?", а "Хіба я залишуся з цією дівчиною?". [60]

Зрештою, свобода — це кепський стан, що минає. Цього вечора ти вирішив відвідати бар "П'янка втіха", твій улюблений лупанар. Взагалі-то борделі у Франції заборонені, однак у Парижі їх можна нарахувати щось із п'ятдесят. Тільки-но увійдеш туди — усі дівчата вже тебе обожнюють. У повій є дві чесноти:

1. Вони гарні.

2. Вони тобі не належать.

Ти замовляєш пляшку "шампусика", пригощаєш усіх, і ось уже дівчата пестять твоє волосся, облизують шию, крадуться своїми нігтиками під твою сорочку, ледь-ледь торкаються твоєї пружної ширінки, мурмочуть на вухо солодкі непристойності:

— Красунчику, як я хочу тебе посмоктати. Соню, подивись, який він гарнесенький! Палаю бажанням побачити твої очі, коли він буде в моєму роті. Всунь-но руку в мої трусики — я вже така мокренька. Мій клітор аж тремтить від бажання, ось, відчуваєш своїм пальчиком?

Ти віриш їхнім словам. Забуваєш, що купив їх. Ти здогадуєшся, що Іоанну насправді звати Жанін, але доки ти задовольнишся, тобі однаково. Ти наче солоденький півник серед люксових курочок. У надрах бару "П'янка втіха" ти смокчеш їхні силіконові груди, вони пестять тебе, наче мамці, по-котячому вилизують твоє обличчя. І ти намагаєшся себе переконати:

— Аби відремонтувати машину, я звертаюся до механіка, аби побудувати будинок — до архітектора, коли хворію — кличу лікаря. Чому ж у пошуках тілесного задоволення ми не можемо звернутися до

професіоналів? Ми ж усі повії! Дев'яносо п'ять відсотків людей погодяться переспати [61] будь з ким, якщо їм запропонувати 1500 євро. Будь-яка дівуля відсмокче в тебе і за менше. Звичайно, вона буде удавати, наче розлючена такою пропозицією, ніколи не зізнається своїм подружкам, але я переконаний: за штуку з нею можна буде зробити все! Та навіть і дешевше. Злягтися можна з будь-ким, це питання ціни: чи погодилися б ви на мінет за мільйон, десять мільйонів, сто мільйонів? У більшості випадків кохання — суцільне лицемірство. Молоді красуні закохуються (і вони переконані, що щиро!) у крутеликів, які (абсолютно випадково!) можуть забезпечити їм солодке життя. Чи вони ж, у такому разі, не шльондри?

Іоанна і Соня схвалюють твої міркування. Вони в захваті від твоїх блискучих теорій. Ви схожі, ви в одній зв'язці. Ти ж бо, як остання повія, продаєшся Великому Капіталові!

До того ж лише повії здатні розпалити тебе, примусити стирчати твою мляву тичинку в гондоні, коли сам ти зі своїм набитим коксом носом здатен хіба що пробуркотіти:

— Не дивися на соломину в ніздрях сусіда, якщо в самого колода стирчить у штанах!

Ти удаєш із себе байдужого, але ти — інший. І відвідуєш мандрьох не тому, що цинік, але через те, що боїшся кохати. Вони — це секс без почуттів, задоволення без болю. "Правда — це момент хиби", — писав Гі Дебор, наслідуючи Гегеля, а вони обидва були розумніші за тебе. Влучно сказано, особливо якщо йдеться про будинки розпусти. З повіями облуда є миттю істинного. І ти нарешті стаєш собою. З так званою "нормальною" жінкою треба постійно докладати зусиль, фанфаронити, невпинно вдосконалюватись, а значить — брехати, бути повією [62] чоловічого роду. Тільки в борделі можна просто бути собою, не шукати нічого, крім задоволення, не виставляти себе з кращого боку. Бордель — єдине місце, де ти стаєш щирим, ніжним, гарним і вразливим. Може, написати роман під назвою "Кохання коштує 500 євро"?

Ти дорого платиш дівчатам за втіхи, але заощаджуєш самого себе. Ти надто вразливий, аби наважитися знову стрибнути у вир кохання. Що потім? Серце тіпається, палають пристрасті, а тоді — швидке розчарування, скавчання і рюмсання на два голоси. Ні, нема дурних! Що може бути романтичніше за побачення з розпусницями? Лише такі насправді чутливі створіння, як-от ти, потребують платного кохання, аби захиститися від страждань.

Після тридцяти людські душі черствішають. По численних розчаруваннях у коханні жінки побоюються кожного молодика і спілкуються лише з безпечними підстаркуватими недоумками. Чоловіки не прагнуть більше кохати і підсідають на лоліт чи шльондр. Кожен укривається металевою бронею, бо не хоче бути ані смішним, ані жалюгідним. Ти з тремтінням згадуєш свої 16 років, коли кохання ще не приносило болю. У шістнадцять ти з однаковою легкістю як чіпляв дівчат, так і позбавлявся їх, і вони ставилися до цього з такою ж легкістю — за дві хвилини вирішувалося все. Чому з часом все стає таким важливим? Насправді все має бути навпаки: трагедії в підлітковому віці і байдужість зараз. Але не в цьому випадку. Чим старіший, тим ніжніший. Коли тобі 33 роки, життя здається надто серйозним.

Після цього ти повертаєшся до себе і налексомилюєш-ся — більше ти не мрієш. Ти відрубаєшся на декілька годин, тільки це дозволяє тобі, бідоласі, тимчасово забути Софі.

2.

Ранок понеділка, ти плентаєшся у "Росе" на важких, немов зі сталі, ногах і розмірковуєш про безжалісний природний відбір Його Величності Маркетингу. Раніше, скажімо, було понад 60 сортів яблук. На сьогодні лишилося 3 — жовті, зелені та червоні. Раніше курка виростала за 3 місяці, сьогодні ж від яйця до курки, що лежить на поличці супермаркету, минає всього 42 дні (і які ці дні — двадцять п'ять птахів на квадратний метр, відгодівля антибіотиками та транквілізаторами!).

До середини сімдесятих налічувалося з десяток різних вишуканих смаків нормандського сиру камамбер, сьогодні ж їх лишилось максимум три — через уведення стандартів на стерилізоване молоко. Це не твоїх рук справа, але це твій світ. До кока-коли (витрати на рекламу в 1997 році становили півтора мільярда євро!) більше не підмішують кокаїну, але додають фосфорну і лимонну кислоту, аби створити ілюзію заспокоєння спраги і призвичаїти до напою. Молочних корів годують бродильним силосом, що призводить до цирозу печінки, їх нашпиговують антибіотиками, які утворюють колонії резистентних бактерій, котрі, до речі, продовжують плодитися в яловичині, яку нам продають, не кажучи вже про кісткове борошно, що спричиняє коров'ячий сказ (про це і без мене волає преса). До того ж молоко цих корів через годівлю брудною травою містить дедалі більше діоксанів. Рибу, яку вирощують у штучних водоймах, також відгодовують рибним борошном (так само шкідливим, як і кісткове борошно для худоби), та ще й антибіотики знов-таки... Тепер трансгенна полуниця не замерзає навіть узимку — завдяки спеціальному гену риби з північних морів. Генетичні маніпуляції здатні схрестити курку із картоплею, скорпіонів із бавовною, ховрашків із тютюном, тютюн із латуком, людину із помідором.

Водночас дедалі більше людей по досягненні тридцяти років хворіють на рак нирок, матки, грудей, простати, щитовидної залози, шлунка, кишечника, яєчок, — лікарі не знають причини! Це торкнулося і дітей: зростає кількість захворювань на лейкемію, пухлин мозку; у великих містах стають пошесними гострі респіраторні захворювання. Професор Люк Монтаньє переконаний, що СНІД спричинений не просто появою вірусу ВІЛ (який він, власне, і відкрив), але й "наслідками глобальної цивілізації": він відзначав забруднення навколишнього середовища, харчування, що послаблює імунітет. З кожним роком знижується якість сперми — людський рід наближається до виродження.

Ця цивілізація ґрунтується на хибних бажаннях, які ти живиш. Вона впевнено прямує до загибелі.

Там, де ти працюєш, вирує безліч цікавої інформації. Так, зовсім випадково ти довідався, що існують "вічні" пральні машини, які не хоче виробляти жоден з фабрикантів; що хтось винайшов надміцну нитку для панчіх, а якась велика компанія викупила патент і знищила його; що винахід шини, яка ніколи не лопне, також заховано у скриню (і це незважаючи на тисячі смертельних випадків на дорогах щороку!); що лобі виробників пального щосили стримує поширення електромобілів (ціною забруднення планети вуглекислим газом, що спричиняє глобальне потепління, так званий "парниковий ефект", який, можливо, є і буде причиною численних природних катастроф як у наші дні, так і в найближчі п'ятдесят років, — ураганів, танення полярної криги, підвищення рівня моря, поширення раку шкіри, не кажучи вже про розлив нафти). Тобі навіть розкрили таємницю, що зубна паста є цілком нікчемною вигадкою, бо ж зубам просто потрібний масаж, і все, а паста тільки допомагає освіжити подих. Ти знаєш, що засоби для миття посуду всі однакові, до того ж посуд миють не вони, а сама машина для миття; і те, що CD такі ж ламкі, як і вінілові платівки; що алюмінієва фольга настільки ж шкідлива, як і азбест; що формула кремів від сонця не змінювалася з часів Другої світової війни, незважаючи на зростання захворювань на меланому (сонячні креми захищають лише від досить безпечних бета-променів, тоді як проти насправді шкідливих альфа-променів вони безсилі); відомо тобі й те, що рекламні кампанії сухих молочних сумішей для дитячого харчування марки "Nestle" у країнах третього світу призвели до мільйонів смертей, бо батьки розчиняли . суміш у воді аж ніяк не питній.

Ринок царює доти, доки здійснюються продажі, твоє ж завдання — переконувати споживачів купувати саме ті товари, які слугуватимуть недовго. Виробники звуть це "програмованим застарінням". Тобі лишається відводити очі і стримувати емоції. Завжди можна, рятуючи власну [66] шкуру, піти за прикладом Моріса Папона(1) і вигукувати на кожному кроці, що ти нічого не знав, не міг діяти по-іншому, намагався затримати процес, але... і взагалі, ти зовсім не зобов'язаний бути героєм... Сумний підсумок: за десять років ти жодного разу не повстав. Можливо, без тебе все б склалося інакше. Може, ми бачили б світ без

всюдисущих плакатів, міста без нав'язливих біг-бордів, вулиці без фаст-фудів, і скрізь би спокійно прогулювалися люди і просто говорили б одне з одним. Життя мало бути організоване зовсім по-іншому. Ти ніяк не прагнув цього штучного страхіття. Зовсім не ти вигадав усі ці авто (уже в 2050 році на планеті буде 2,5 мільярда чортопха-йок!). Алежти нічогісінько не зробив, аби покращити світ! Одна з біблійних заповідей така: "Не створи собі кумира, ані його зображення... І не схиляйся перед ним, і не служи йому..." Але ти, як і решта світу, погорів на цьому смертному гріху. І настала кара — пекло, у якому ти живеш.

— Чи знайдете хвилинку для мене, чи ви надто overbooked?

ЦеЖан-Франсуа, екаунт-менеджер "Мадон", просунув голову у двері.

— Чарлі зараз викуповує розробки художників, заходь пізніше, одразу по обіді.

— О'кей, — відповів він. — Але не сумнівайся, доведеться погнутися з "Мегрелет". їх слід заспокоїти.

— Улестити, підлабузнитися — ось наше священнодійство, і нічого іншого на землі, окрім цього двигуна прогресу!

Він витріщився на тебе, наче на пришелепкуватого:

(1) Моріс Папон — француз, що співпрацював із гітлерівцями під час Другої світової війни. [67]

— Ти впевнений, що добре відпочив за ці вихідні?

— Я готовий до нового робочого тижня і зроблю все, що вимагається від відданого поплічника Суспільства Показухи! Уперед до четвертого рейху!

Джеф підходить ближче і придивляється до кінчика твого носу.

— У тебе тут щось біле.

Він краєчком рукава змахує залишки кокаїну і продовжує:

— Я, можливо, незабаром вийду на зустріч, але ти знайдеш мене по мобілці.

— М-м-м, Джеф, обожнюю розшукувати тебе по мобілці!

Незабаром повертається Чарлі і сідає напроти тебе. Чарлі — твоя фортеця: наскільки ти кволий, настільки він кремезний. Здається, Чарлі — щаслива людина; або ж він добре прикидається. Він одружений і має двох дітлахів, на життя він дивиться крізь призму конструктивності — кожен протистоїть загальному абсурдові як може. Чарлі пробачає тобі твої витівки. Він подобається тобі, адже в усьому він твій антипод. Чарлі покурює травку, коли ти заправляєшся коксом. Він годинами висить в Інтернеті, відшукуючи найжорсткіші порнушки (наприклад, жінка відсмоктує у коня, або тип прибиває свої шари до дерев'яної дошки, або ж товстуха дрючить себе в зад величезним пластиковим фалосом), він вважає це кумедним.

— Чарлі, ти бачив "The Grind" на MTV? Думаю, можна щось заварити із цим збіговиськом потіпак, недитячим натовпом мандрьох, така собі просторова естетика...

Продовжуючи забивати петарду травою, Чарлі погоджується:

— А-а, оця пришелепувата програмка для недоумків. Чого б "Мегрелет" не стати їхнім спонсором? Для реклами [68] можна надибати планів з програми секунд на двадцять, а у правому верхньому куті замість MTV показувати їхній лого.

— Класний хід! Блазні з дівками будуть крутити дулами на каналі "Мегрелет TV"! Це ж можна і CNN запропонувати! І вставляти під час вечірніх новин спільний бренд "Grind-Мегрелет!"

— Так! А оскільки сама програма іде годинами, можна щодня вирізати нові уривки — це буде перша телереклама, яка йтиме без повторів!

— Супер-вигадка, аби завалити пресу! Занотуй все і розпиши, як просувати ідею.

— О'кей, але як вставити туди титр, що "МЕГРЕЛЕТ" зробить вас красивими і розумними"?

— Все, я знаю. Слухай. Ми бачимо, як сотні молодиків викаблучуються під хаус біля величезного басейну під електричними блакитними небесами. І раптом, десь на двадцятій секунді, з'являється напис: "МЕГРЕЛЕТ". І ЦЕ ВИ ЩЕ НЕ ЧУЛИ, ЯК ВОНИ ГОВОРЯТЬ!"

— Октаве, ти геній!

— Ні, Чарлі, це ти найкращий!

— Я знаю.

— Але я також

— Цьом-цьом!

— Я у захваті від того, що ти робиш!

— Ні! Це я у захваті від тебе!

Ні те, ні інше, ти вистукуєш новий сценарій, Чарлі тим часом нишпорить у Мережі в пошуках нового відео: якийсь тип начепив штучного члена на електродриль і збирається буравити ним вагіну дівчинки-підлітка, яка в цей час смокче використаний тампон. Кумедно, га? [69]

Наступного дня ти показуєш сценарій Марроньє, він пихато похитує головою (нормально, він же усьому голова):

— Варіант не на продаж, але якщо вас це розважає, добре, сушіть голову й далі! Єдине, про що я тебе благаю, Октаве, — більше ніяких графіті в дусі Чарлза Менсона у клозетах наших улюблених клієнтів.

Після цього ти набираєш Джефа по "дебільнику":

— Жан-Франсуа, у нас уже є дещо!

— Уррика!

(Є в нас така традиція — покручувати слова: "уррика" — це "ура!" та "еврика".)

— Але нам треба три тижні відстрочки. Мертва тиша на тому кінці зв'язку без дроту.

— Хлопці, чи ви здуріли? Я маю подати щось до кінця наступного тижня!

— П'ятнадцять днів.

— Десять.

— Дванадцять.

— Одинадцять.

— Відправимо їм касету із записом програми сьогодні ж, — керує Чарлі. — У "Мадоні" так здивуються нашій реактивності, що куплять ідею, не вагаючись.

Джеф додає, що "ця перспективна пропозиція повністю відповідає вимогам федеративної марки" (кінець цитати). Ти аплодуєш. Забагато патякають, наче немає більших ворогів, ніж креатори та екаунт-менеджери. Так от, це неправда: вони потребують один одного, а в нашій справі любиш тільки тих, хто тобі потрібний, з іншими ж знайомишся тільки після їхнього звільнення — на прощальній вечірці. Чарлі ж завжди у формі. Ніхто не лізе з ним сперечатися, коли він дає вказівки.

3

Софі попрощалася з тобою востаннє так запросто, наче це було буденне "привіт".

Ти снідаєш на самоті.

Раніше в тебе було море друзів, тепер не залишилося жодного.

Це значить, що їх ніколи і не було.

Ти пиячиш, від твоєї куртки тхне сиром раклет.

Замилуєшся та й годі.

"Дозволь мені тебе покиїтути, дозволь мені піти, дозволь мені бути молодим покидьком", — сказав ти їй.

Ти знімаєш окуляри, аби не бачити нічого поза своїм носом.

Короткозорість — твоя остання розвага: все так чарівно пливе, наче у відеокліпі.

Все лише поверхове.

Тримайся, друзяко. Ти на вершині суспільства споживання та інформаційного суспільства. Ти замовляєш суші із фуа-гра із сичуанським перцем із кисло-солодкою грушевою приправою до м'яса шатні із соусом з телячого бульйону із соєю під запашним оцтом.

Ти бачиш усміхнену дівчинку. [71]

Ти ладен у неї закохатися. Вона ніколи про це не дізнається.

Лепська мить, чорт забирай!

Спираючись на барну стійку, ти мрієш про нових жінок. Тобі був потрібний час, аби зрозуміти, чого ти прагнеш у житті: самотності, тиші, наркоти, алкоголю, багато читати, писати та час від часу злягатися з принадною дівчиною, яку більше ніколи не побачиш.

І настав час відсосу у креаторів. Проходячи Булон-ським лісом, ти зупиняєшся на платну феляцію без гондона. За двадцять хвилин ти повертаєшся до офісу.

— Звільніть мене!

Ти волаєш у холі "Росса", але тебе ніхто не слухає.

— Звільніть мене!

Кілька практикантів пирснули зі сміху, тикаючи в тебе пальцями. Вони думають, що ти блазнюєш, і вирішили скористатися нагодою та вислужитися, тому й заходилися сміятися від твоєї патетичної витівки.

— Звільніть мене!

Але в цій космічній пустелі тебе ніхто не чує. І тут ти втелепуєш, чого вони регочуть: на ширінці твоїх білих джинсів яскравіють сліди червоної помади.

З ранку до ночі по ящику крутять твої слогани: "НЕ ВИНАХОДЬТЕ, ІМІТУЙТЕ", "НАВІЩО ЖИТИ БЕЗ ШАМПАНСЬКОГО KRUG?", "ПОТОЛОЧ. ПАРФУМ, ЯКИЙ ЛЮБИШ НЕНАВИДІТИ", "РАДІО "NOVA". НІКОЛИ НЕ ЗАСТАРІЄ", "KENZO JUNGLE. СПРОБУЙ ПРИРУЧИТИ", "ВІАГРА. ОСІДЛАЙ КОБИЛКУ", "ЄВРОСТАР. НАВІЩО ЇХАТИ З РУА-СІ ДО ХІТРОУ, ЯКЩО МОЖНА ЇХАТИ З ПАРИЖА ДО ЛОНДОНА", "CANDEREL ТИ ГАРНА, ТИ СТРУНКА, ТИ — ЦЕ ТИ!", [72] "BOUYGUES TELECOM. ВИ ЗАМОВЛЯЛИ МАЙБУТНЄ? НЕ КЛАДІТЬ СЛУХАВКУ!", "LACOSTE. СЛУХАЙ СЛІВ СВОЇХ БАТЬКІВ", "ШАНЕЛЬ № 5. СУЦІЛЬНЕ PRET-A-PORTER".

— Звільніть мене!

Тобі хочеться розлягтися на галявинці просто неба і ридати. Це реклама довела людей до того, що вони обрали Птлера. Це реклама покликана переконувати, що все гаразд, тоді як усе геть погано. Вона наче середньовічні нічні вартові безупинно кричить: "На добраніч, добрі люди, уже північ, все спокійно, "хліба, вина — й сирна гора", "вода, повітря, життя!", "добра гірчиця — все під-смачиться", "Міні-світ, Міні-ціна, все інше — Максі". Спіть, добрі люди. "Усі нещасливі в сучасному світі", — прорі-кав Шарль Пеґі. Так і є: безробітні страждають через те, що не мають роботи, від якої страждають ті, хто вже влаштувався. Спіть спокійно і пийте снодійне! Головне, ні про що не питайте. Hier ist kein warum(1).

Слід визнати: все, що відбувається на поверхні планети Земля, не так уже й важливо в масштабах Всесвіту. Усе, що пише один землянин, усього лише читає інший землянин. Напевно, іншим галактикам плювати, що річний обіг "Microsoft" дорівнює валовому прибутку цілої Бельгії, а статок Білла Гейтса сягає ста мільярдів доларів. Ти тут працюєш, закохуєшся в якихось людських істот, прив'язуєшся до тих чи інших місць, метушишся на цьому кругляку, що обертається в чорній безодні. Ти міг би і зменшити свої вимоги. Чи не втелепав, що ти лише мікроб? Чи є ефективний Байгон-інсектицид проти тебе? [73]

(1) Ніяких "чому" (нім.).

Ти слухаєш виключно музику самогубців: "Nirvana", INXS, Joy Division, Mike Brant. Ти відчуваєш себе дідуганом, бо тобі подобається слухати їх на тридцятисантиметрових вінілових платівках. Щороку 12 000 французів накладають на себе руки. Це більше, ніж один самогубець на годину, і так протягом усього року. От ви читаєте цю книжку вже годину — БАЦ, один мрець. Дві години (так повільно читаєте?)? БАЦ, БАЦ. І так далі. 24 добровільні трупи — щодня. 168 смертей за власним бажанням щотижня. Тисяча покійників щомісяця. Кривава різанина, про яку всі мовчать. Франція — гігантська секта Сонячного Собору. Згідно з даними опитування Sofres, 13% дорослих французів "серйозно обмірковували можливість самогубства".

Ти щоранку перевіряєш три автовідповідачі: у себе вдома, на роботі, на мобільному телефоні, ще плюс e-mail на твоєму "макінтоші". Тільки твоя поштова скринька залишається безнадійно порожньою. Ти не отримуєш більше поштою письмових освідчень у коханні. Ніколи не тримати тобі в руках паперового метелика, від краю до краю вкритого сором'язливим почерком, зволоженого дівочими сльозами та ароматом кохання і дбайливо складеного в конверті, на якому старанно виведено адресу і припис для поштаря: "Не загуби цей лист дорогою, о милий поштарю, віднеси це важливе послання його адресатові, моєму бажаному..." Люди накладають на себе руки, бо більше не отримують у свої скриньки нічого, крім рекламних проспектів.

Ти поступаєшся спокусі УФ. Тільки-но починається депресуха (а вона в тебе й не закінчується!), ти квапишся попестити себе ультрафіолетом. Чим більше скніємо, тим [74] більше засмагаєш. Журба надає тобі здорового вигляду. Безпорадність — ось твій сонячний промінь. Хто второпає, що ти страждаєш? Твоє обличчя сяє щастям. Ти вважаєш, що бути смаглявим — значить лишатися молодим. Насправді ж усе навпаки: старого шкарбуна можна впізнати по завжди засмаглій шкірі. Сьогодні лише старі дідугани мають час, аби золотити свою пілюлю. Молодь бліда і занепокоєна, тоді як старигани — бронзові й безтурботні (їхні пенсії крапають із заробітків перших). Бути схожим на Жака Сегеля — цього ти прагнеш? Одного дня цей ультрафіолет підсмажить тебе не гірше, ніж у пеклі.

Це було в МЕГА-раю, в садах Майкрософта...(1) Вибачте, це все через кокаїн. Існує багато речей, на які б ти без нього ніколи не наважився: от, скажімо, розставання із Софі, або ці дурні каламбури. Кокс — непогане виправдання. Набираючи цю книжку на клавіатурі, ти уявляєш себе секретним агентом, який просочився до самого серця системи; такий собі підземний кріт-резидент, призначення якого — слідкувати за механізмом, що отруює суспільство. (Зрештою, хіба ЦРУ — не та сама Агенція?) Найманець і шпигун водночас, ти колекціонуєш надсек-ретну інформацію у своєму вінчестері. Якщо ж тебе колись викриють, то будуть катувати, доки не віддаси всі зібрані мікрофільми. Але ти нічого не скажеш і в усьому звинувачуватимеш наркотики. Коли ж тебе перевірятимуть на детекторі брехні, ти присягатимеш іменами всіх відомих тобі богів, що у всій цій катавасії ти був лише... вартовим. [75]

(1) Обігрується початок роману Г. Флобера "Саламбо": "Це було у Мегарі, в садах Гамількара".

Щодня ти зустрічаєш біля свого будинку бомжа, схожого на тебе. Це твій двійник: худий, високий, блідий, із впалими щоками. Це ти — тільки з бородою, брудний, одягнений у лахміття, смердючий, з сережкою в носі, без копійки в кишені, з диханням шакала; це ти вже найближчим часом, коли колесо Фортуни обернеться, лежатимеш на вентиляційних

ґратах у метро, з голими закривавленими ногами. Ні, ти не купиш йому "Вуличний ліхтар". Час від часу він починає голосити: "Той, хто сіє вітер, пожинатиме буревій!" — і засинає.

Ти вбиваєш ночі перед своєю "Playstation". За 189 франків (включаючи ПДВ) ти вступив до клубу "Playstation". Сім разів на рік ти отримуєш "демо-версії CD із пропозиціями подальших купівель і анкету, яка дозволить "Sony" дослідити твою купівельну спроможність, дізнатися про твої наміри, ступінь задоволення і отримати відверті зауваження". Ти годинами товчешся в супермаркеті, посміхаючись камерам спостереження. На роботі ти дізнався, що незабаром ці камери слугуватимуть не лише для того, аби зупиняти клептоманів. Інфрачервоні веб-камери, приховані у підвісних стелях і підключені до центрального комп'ютера, дозволять дистриб'юторам слідкувати за твоїми споживацькими звичками, фіксуючи штрих-коди на вибраних тобою товарах, аби пропонувати тобі дегустацію нових продуктів і підказувати з радіоточки, де містяться полички з твоїм улюбленим товаром. З часом тобі не потрібно буде навіть виходити з дому: виробники знатимуть твої смаки, бо холодильник буде приєднаний до Мережі, вони доставлятимуть ті харчі, запаси яких у тебе скінчилися. Все твоє життя буде розписане та враховане у глобальному процесі виробництва. Чи це не чудово? [76] Посміхнися і помахай ручкою в камеру — вона твоя єдина подруга.

Ти щойно отримав щільний конверт формату А4. Ну от, не слід було впадати у відчай: хтось нарешті тобі написав. Ти його розриваєш і знаходиш всередині дивний чорно-білий лазерний фотознімок із дивним рядом літер та цифр: "43 5.0 bg4 frl 5 psel 2 rj33 gm f 2, air 1 i/1 ml dr55"; у лівому верхньому куті — дата і час. Ти здивований. Ти роздивляєшся дивні білі плями на сірому тлі і нарешті знаходиш око неземної істоти, яке ніби дивиться на тебе, вгадуєш дві ручки, зародок носа і щось дуже схоже на вушко... Ти впізнаєш ехограму. Цей витвір абстрактного мистецтва супроводжував невеличкий напис: "Уперше і востаннє ти побачив свою дочку. Софі".

4.

Уже декілька днів ти нікого з них не бачив. І от Жан-Франсуа ввалюється до твого кабінету зі своєю депресією.

— У мене кепський feedback від замовника. Альфред Дюлер зателефонував відразу, тільки-но переглянувши "Grind", і сказав, що там забагато кольорових. Він заявив, цитую: "Я не расист, але чорних все-таки не більшість. До того ж ми маємо акцентувати на тому, що продукт французький. Це не моя провина, що товар білий, тому, аби продавати його, слід показувати білих. І це не расистська балаканина, чорт забирай, просто ми не продаємо чорні йогурти! Ми залучимо чорних, коли випускатимемо шоколадну серію "Мегрелет". Мені здалося, що його зами гигикали, поки він це говорив. Але тільки-но він згадав про можливість нового тендера на цю кампанію, усі гигикання припинилися.

— Слухай, облиш це, заспокойся. Цей фашист — живе втілення посередності. Краще б відповів йому, що його накачаний діоксинами "Мегрелет" повинні рекламувати криві, отруєні, безформні та прищаві моделі.

Тишком-нишком ти радієш: завалити одне з найбільших замовлень агенції — це королівський хід на шляху [78] до здійснення твоєї заповітної мрії, до раю оплачуваного гультяйства... тривалого ледарства за рахунок суспільства... Але Жан-Франсуа так і бачить себе викинутим на вулицю. Для нього ця справа значить зовсім інше: він запрограмований на "безвуличне" існування. Закінчивши невеличку приватну комерційну школу для мажорних синків, він одружився зі стерильною занудою, потім протягом п'ятнадцяти років зазнавав образ і принижень від керівництва та клієнтів, аби тільки отримати кредит від "Сосьєте женераль" і придбати трикімнатну квартиру в Леваллуа-Перре. Чи знаєте, яка в нього улюблена розвага? Слухати оригінальні записи з "Титаніка". Він ігнорує той факт, що буває й інше життя. Він ніколи не покладається на випадок, його життєвий шлях не може раптово зійти з наміченого маршруту. І він не переживе, якщо "Мадон" забереться геть.

Він от-от рознюняється: такий поворот не передбачено в його кар'єрних планах. Уперше від свого народження він засумнівався. Дивись-но, так він і людиною може стати!

— Я добре знаю, що Дюлер — фашистська сволота, — буркоче Жан-Франсуа, — але він платить 12 мільйонів євро.

Ти починаєш співчувати йому. Зрештою, саме він нещодавно струхнув кокс з твого носа.

— Заспокойся, — чуєш ти власний голос, — ми з Чар-лі тобі допоможемо, чи не так, Чарлі?

— Так-к-к, я за те, що вже час оголошувати бойову готовність до операції "ЛОХ".

У відчинених дверях з'являється голова Марка Мар-роньє.

— Гей, гардемарини, чого носи повісили? Наче три співробітники "Rosserys & Witchcraft"... Отакої!..

Б'є долонею по лобі. [79]

— Ну я й телепень! Ви ж ними і є!

— Припиняй чудити, Марк, — скиглить Джеф, — ми по самі вуха в лайні через довбаний "Мегрелет".

— А-а-а, вони дійсно важкуваті, ці виробники надлегких сирків...

Марроньє окинув тебе оком згори донизу — він стоїть на горі, а ти сидиш у низах.

— Октаве, Чарлі... — каже він, — чи не час вам скористатися планом Orsec?

— Вони вже оголосили бойову готовність до операції "ЛОХ", — вставляє Джеф. — Але я не розумію: що це за історія?

Чарлі береться до своєї коронної справи: здіймає руки та зводить очі до неба, глибоко вдихає, голосно видихає. Це означає, що він уже готовий або взяти слово, або розчавити якусь миленьку тварючку. Після довгої паузи він кидає на Марроньє останній погляд, перш ніж розпочати:

— Шеф, даєте зелене світло?

Шеф киває головою і виходить. У кімнаті нарешті запановує майже дзенівський спокій і тиша. Чарлі повільно повертається до тебе і проголошує пароль:

— Лайно Останньої Хвилини.

— Є!

І прямо на очах Ж.-Ф., рівно за хвилину, ви з Чарлі ліпите сценарій, про який мріє кожен рекламодавець: щось чарівне, ніжне, невинне і брехливе, призначене для стада баранів, які бекають і мекають (бо завдяки різним генетичним мудруванням можна примусити мекати і бика).

Ти йому зачитуєш "лайно" з урочистою інтонацією: "Чарівна жінка (не молода й не стара), З БІЛОЮ ШКІРОЮ, шатенка (не білявка й не брюнетка), сидить на терасі [80] чудового сільського будиночка в стилі "Південний Берег" у кріслі-качалці (не дорогому й не дешевому). Вона дивиться в камеру і промовляє солодким, але природним голосом: "Я гарна? Так мені кажуть. Але я себе про це не запитую. Я — це я, от і

все". Вона спокійно бере баночку "Мегрелет" (не чуттєво й не стримано), обережно її відкриває (не швидко й не повільно), і куштує йогурт ложечкою (не порожньою й не повною). Вона аж заплющується від задоволення, смакуючи продукт (мінімум дві секунди). Потім вона промовляє свій текст, зазираючи прямо в очі глядачеві: "Мій секрет — це "Мегрелет". Смачний йогурт, у якому зовсім немає жиру. Але є кальцій, вітаміни та білки. Аби розум мати і чудово виглядати. Немає нічого кращого." Вона елегантно (але не надто) підводиться і закінчує з грайливою (але не надто) посмішкою: "Ось мій секрет. Втім, це вже й не секрет, бо я вам про все розповіла — ха-ха-ха". Вона заходиться грайливим сміхом (але не надто). На екрані з'являється packshot (мінімум п'ять секунд) з таким написом "Мегрелет". Витончене тіло і розум".

Жан-Франсуа за мить переходить від відчаю до ейфорії. Цей тип міг би вступити до Школи драматичного мистецтва на відділення "мімів-циклотиликів". Він чоломкає нам руки, ноги, губи.

— Друзі, ви мені врятували життя!

— О ні, все ж таки обійдемося без панібратства, — бурмоче Чарлі, знову споглядаючи на своєму комп'ютері, як якийсь чоловік спарюється із вугром.

І ти нарешті усвідомлюєш свій промах.

— Під три чорти! Тепер мене напевно ніхто не викине за двері. З таким спотом Філіп тішитиме мене немов [81] царську особу ще років з десять. Доведеться знову нагнути цей клятий "Мадон"!

Але Чарлі залишив останнє слово за собою: — Ти скільки завгодно можеш казати, що ми їх нагнемо, але в глибині душі добре знаєш, що це ми гнемося.

Жан-Франсуа пішов від вас щасливим, радісно обіймаючи твій миршавий сценарій. Ця сцена відбувалася на початку третього тисячоліття після Різдва Христового. (Ісус Христос був неперевершеним рекламістом, автором численних відомих слоганів: "Возлюби ближнього свого", "Прийміть, ядіть, це — тіло моє", "Відпусти їм, бо не знають, що чинять вони", "Хто понижується, той піднесеться", "Спочатку було слово", — ой, вибачте, це сказав його тато.)

5.

Якісний кокаїн коштує 100 євро за грам. Ціна спеціально надто висока, щоб тільки багатії могли залишатися у формі, а бідні нехай тупішають від анісового "Рікару".

Ти телефонуєш Тамарі, своїй улюбленій call-girl. її ав-товідповідач промовляє солоденьким голосом: "Якщо ви бажаєте запросити мене підбухнути, натисніть один. Якщо ви запрошуєте мене на вечерю, натисніть два. Якщо ви хочете одружитися зі мною, покладіть слухавку". Ти залишаєш свій прямий номер з агенції: "Згадай мене, я потребую тебе цієї ж миті, твої плечі, що нагадують гладеньке яйце, розпороши мій смуток, я мрію зануритись у твою м'якоть. Октав". У неї таке обличчя, від якого важко відвести погляд.

Загадка: у кого духмяна шкіра, тіло мексиканки й азіатські очі?

Відповідь: у берберочки, яку звати зовсім не Тамарою. Увечері вона прийде до тебе. Ти попросив її пахнути "Obsession" — парфумами Софі.

У неї хрипкий голос, тонкі пальці, мішана кров.

На жіночому тілі безліч приємних островків: засмаглі тендітні щиколотки, налаковані пальці ніг, усюди ямочки [83] (у куточках губів, на зачині сідниці), білісінькі зубки контрастують з пурпуровими губками, неповторні вигини литок, стрункого стану, рожеві відтінки вилиць,

колін, п'яточок, сосочків, але долоньки завжди сніжно-білі й ніжні, як почуття, що вони розпалюють.

Так, то був час, коли продавалася навіть ніжність.

Тамара — повія, з якою ти ніколи не злягаєшся. На її міні-спідниці написано: "LICK ME TILL I SCREAM"(1), але ти вдовольняєшся тим, що вилизуєш їй вуха (вона це ненавидить). Проте за 500 євро вона ладна приходити до тебе спати. Іноді ви разом слухаєте диски: групи "II e'tait une fois", Moody Blues, Massive Attack. Ти готовий заплатити шалені гроші за одну лише мить, коли ваші губи зійдуться, наче магніти. Ти не хочеш злягатися з нею, лише поволі її торкатися, відчувати її неземне тяжіння. Коханці — наче магніти. Ти відмовляєшся вдягати презерватив з Тамарою. Ось чому ви ніколи не кохаєтеся. Спочатку вона не розуміла цього клієнта, який вдовольняється тим, що сплітає свій язик з її. Але з часом вона призвичаїлася до його зубів, що покусують її лице, до його слини із присмаком горілки, тепер вона сама просовує язика до твого ніжного рота якомога глибше, а потім уже й твій язик володарює в її роті, лиже соски, щоки, шию, очі... присмак... стогін... дихання... лоскіт... бажання. Стоп. Ти припиняєш це, аби всміхнутися в сантиметрі від її обличчя, витримати й почекати, посмакувати, уповільнитися і розпочати знову... Назвемо речі своїми іменами: сплетіння язиків буває кращим за сплетіння тіл. [84]

(1) Лижи мене, доки я не закричу (англ). Кінець фрази співзвучний із ice-cream (морозиво).

— Я обожнюю твоє волосся.

— Це — перука.

— Я обожнюю твої блакитні очі.

— Це — лінзи.

— Я обожнюю груди.

— Це "Wonderbra".

— Я обожнюю твої ніжки.

— О! Нарешті комплімент. Тамара сміється.

— З тобою так кайфово.

— Це жаргонне слівце значить, що ти щаслива?

— Цієї миті? Так.

— Цієї миті, я упевнений, ти придурюєшся.

— По-перше, якщо я працюю за гроші, це ще не значить, що я прикидаюся. Це ні про що не свідчить. І по-друге, так, я справді дуже щаслива з того, що заробляю десять штук на місяць готівкою.

— Гроші роблять тебе щасливою?

— Зовсім ні, просто я досить заощаджую, аби купити будинок і виховати дитину.

— Яка прикрість, я дуже б хотів зробити тебе нещасливою.

— Доки мені платять, це неможливо.

— А я навпаки, плачу тобі, аби не бути нещасним.

— Поцілуй мене, сьогодні я даю тобі десятивідсотко-ву знижку.

І вона оголює "верх". Її талію уперізує тоненький золотий ланцюжок Під правою груддю витатуйована троянда.

— Це справжнє татуювання чи наклейка?

— Справжнє, можеш його полизати — воно не зійде. Ще декілька намагнічувань — і ти знімаєш Тамару на цифрову камеру та інтерв'юєш її: [85]

— Скажи-но мені, Тамаро, ти насправді хочеш стати акторкою чи це жарт?

— Це моя мрія, освоїти цю справу на додаток до... моєї.

— То чому ж ти тоді не модель?

— Чого ж це ні, удень я працюю як модель, як і більшість дівчат з нашого бару "П'янка втіха". Увесь вільний час я бігаю по кастингах. Але дівчат так багато, а роботи так мало, що слід чимало упрівати, аби дотягти до кінця місяця.

— Та ні, я тебе почав про це питати, бо... слухай, я хочу запропонувати твою кандидатуру для зйомок у наступній рекламі "Мегрелет".

— О'кей, сьогодні відсмокчу безкоштовно.

— Нізащо! Послухай, невже ти ще не зрозуміла, що я новий Робін Гуд?

— Як це?

— Це ж просто: я здираю з багатіїв і віддаю дівкам.

Так, були вечори, коли ти відстібав по півштуки лише за те, аби цілуватися з нею під дощем. Це було варто робити, хай йому грець, ще й як варто!

6.

Десять днів по тому в агентстві зібрали PPM (вимовляти "піпіем") — "Pre-Production Meeting", тобто останню нараду перед початком зйомок. Справжнісінький саміт. Навіть мух не було чути, що й не дивно, вони ж бо добре знають, якої жорсткої зазнають содомії, коли будуть спіймані. Від "Мадон" прийшов Альфред Дюлер, ще й із трьома своїми мушкетерами, від "Росса" було двоє менеджерів, крім того присутня була телепродюсерка, два креатори (Чарлі й ти), залучений режисер Енріке Бадюкюль(1), а з ним паризький продюсер, депресивна стилістка, англійський декоратор та фінансова директорка із "підтягнутим" обличчям. Чарлі б'ється зтобою об заклад, хто першим вимовить слова "анк-сіоген" та "міноризувати", приз — обід в "Апіциусі".

— Рішення, — починає телепродюсерка, — які ми прийняли на нараді дванадцятого, зазнали змін. Усі чекають на новий кастинг, але Енріке ухвалив вибір агентства. Зараз ми покажемо вам відеозапис.

(1)У прізвищі Бадюкюль обігрується англійське слово bad (поганий) та французьке cul (дула).

Але, як це завжди буває, відеомагнітофон не працює, і ніхто не знає, що робити. Треба кликати механіка, бо чотирнадцять [87] присутніх, чия сумарна річна платня перевищує мільйон євро, не в змозі впоратися із технікою, з якою кожен шестирічний малюк розбереться однією лівою, ще й із зав'язаними очима.

Поки всі чекають на рятівника, який знає, де знаходиться "play", режисер піднесеним голосом зачитує свій проект.

— Нє треба дівцина надто гарна, цє буде свіза зінка, молозава, але доросла.

Енріке був фотографом у гламурному журналі, перш ніж стати зіркою рекламних роликів, естетизованих у помаранчевих тонах. Він культивує свій венесуельський акцент, бо ця екзотична нота і є головною запорукою його успіху (близько 500 безробітних режисерів знімають так само, як він, тобто "з розмитим зображенням", яке дають численні фільтри, і з аудіорядом у стилі тріп-хоп, але на них не звертають уваги, бо їх не звуть Енріке Бадюкюль).

— Мені дузє подобається, шцьо марку мозна цитати з перших кадрів. Esta muy muy importante(1). Але, як на мєнє, треба і творчості місце дати.

Його вибрали, бо Джо Пітка був зайнятий, а Жан-Батист Мондино відмовився. Усі присутні уважно стежити за тим, що він говорить, водячи пальцем по своїх копіях, наче першокласники. Тут без стуку заходить робітнику блакитному светрі, зітхає і вмикає відеомагнітофон.

— Дякуємо, Жеже, — каже Джеф, — і що б ми без тебе робили?

— Сиділи б у дулі, — відповідає Жеже, виходячи з кімнати.

Джеф почав реготати.

— Ха-ха-ха! Оце так Жеже! Добре, можемо дивитися запис кастингу. [88]

(1) Це дуже, дуже важливо (ісп).

Чотирнадцять тих, що "сидять у дулі", нарешті бачать чарівну Тамару з оголеним торсом у чорному бюстгальтері Wonderbra, яка дивиться в камеру і промовляє, покусуючи губку:

— Це моя мрія — освоїти цю справу на додаток до... моєї. Увесь вільний час я бігаю по кастингах. Але дівчат так багато, а роботи так мало..." (стоп).

Ти береш слово, аби пояснити, що йдеться про спонтанний кастинг, неперевершену модель, яку ти зняв випадково, і що слід з нею зв'язатися, аби вона спробувала прочитати точний текст за сценарієм.

Альфред Дюлер запитує, чи можливо буде на монтажі трохи висвітлити її шкіру.

— Звичайно, немає проблем. Вона у нас стане, як французький триколор — синьо-біло-червона.

Альфредова директорка з реклами, величезна сарделька у костюмчику від Zara, розтулила рота єдиний раз за всю нараду, аби пробелькотіти таке:

— Головне — розбудити бажання. Неймовірно! Ці дурепи, яких давно уже ніхто не трахав, цілими днями працюють над тим, щоб "розбудити бажання" у мільйонів споживачів!

Телепродюсерка занотувала собі: OK, Тамара в резерв — віддзвонитися і висвітлити обличчя.

Альфред Дюлер знов бере слово:

— Я хотів би зазначити, що ми щасливі працювати з Енріке, його порт-фоліо нас вразило, тож ми впевнені, що він так само професійно впорається з нашим рекламним відеороликом.

(Синхронний переклад: "Ми вибрали цього слухняного режисера, бо він не змінюватиме запропонований нами сценарій".)

— А також, Енріке, я оцінив те, що ти щойно сказав про присутність нашої марки в кадрі. Ми прекрасно розуміємо, [89] що тут не поетичний клуб. Тож наголошую ще раз: логотип повинен читатися з перших же кадрів.

— Si, si! Я планую зробити дузє яскравий packshot.

— Саме так! — підхоплює Джеф. — Загалом у кадрі буде сонячна атмосфера, але сонце буде не надто сліпуче, таке собі clean.

Нарешті встряє стилістка:

— Ішлося про те, що одяг не повинен бути сумним.

І вона починає теліпати перед нами різнокольоровими кофточками.

— Можна зупинитися на червоному, якомусь сліпучому, як оцей.

— Так, — сказав один з представників "Мадон", аби виправдати свою присутність на цій PPM (та й узагалі в керівництві "Мадон"), але нам слід подумати про щось демісезонне, аби ролик залишався актуальним протягом усього року.

— І зважаючи на те, про що йшлося на зібранні дванадцятого числа, — додала фінансова директорка, завдання якої — оцінювати готову роботу, за яку платить "Мадон", все критикувати і занижувати тарифи (за винятком власної платні), — ролик має бути грайливішим, він повинен спокушати.

— Це очевидно, — запевняє Джеф, — ми ж вирішили це ще дванадцятого.

Ці скажені виглядають наче під кайфом. Стилістка розрум'янилася й стала такою ж червоною, як і її кофточки.

— Я принесла ще оцю сорочку.

Усі починають критикувати сорочку, аж доки не помічають, що таку саму носить і сам клієнт.

— Слухайте, — каже Чарлі, — базовий контракт уже підписаний, але ж ми можемо дещо поімпровізувати під час зйомок, так?

Всі погляди обертаються на Альфреда-Дюлера-дундука. [90]

— Я змушений нагадати, що "Мадон" уже затвердив сценарій, і, якщо на монтажі ми помітимо відхилення від нього, ролик ми не приймемо. Ми маємо чітко виписаний контракт — це моє останнє слово.

— Звичайно, — здригається Джеф, — агентство зобов'язується не відхилятися від того, що вам було представлене.

І такі ось діалоги тривають годинами. Уже й ніч настала. А ти все записуєш, ретельно, наче секретар у суді, — літописець сучасного лихоліття. Це зібрання — зовсім не дрібничка в історії Третьої світової війни.

— Додайте прислівник "жадібно" в сценарії. Це обов'язково.

— А чи потрібні нам усі тридцять секунд? Чи не можемо ми викласти цю історію за двадцять і підрізати трохи плани?

— О'кей, ми уріжемо плани, але це зжужмить ролик.

— Викладемо все якомога стисліше.

— Якщо ж після тестування IPSOS не заперечуватиме, я думаю, ми зможемо його утиснути у двадцять секунд.

— Замініть "жадібно" на "нездоланно" в сценарії. Це надає важливого відтінку, на якому нам слід акцентувати. Це обов'язково.

— Ми хочемо, щоб нашому продукту людина не чинила опір, а підкорялася. Нагадаю вам, що ми протестуємо ролик на фокус-групі, перш ніж запускати його в ефір. Якщо ж дослідження не підтвердять очікуваного ефекту, усе ваше кіно піде до біса.

— Я вам зачитаю оновлений проект: "Споживання продукту: Жінка відкриває баночку "Мегрелет" і з нездоланним бажанням смакує продукт за допомогою ложечки".

— Октаве, ти вважаєш, що це кумедно?

— Можна показати, як дівчина прогулюється з йогуртом у руках... [91]

— О, ні! Одразу зупиню вас! "Мегрелет" — не якийсь там бродячий йогурт!

Ти занотовуєш все, що він говорить, бо це надто правдиво, аби бути прекрасним.

— Можемо перейти до вибору натури. Слово Тоні.

— Ми оглянув декілька будинок навколо Маямі. Є безліч варіанти: зовсім відкрита чи з велика сада, або сучасний галявинка. Тут ти бачите фото: це такий терас, веранда, чи можна в традиційному сільська хатка, так?

— М-м-а, — зауважує Енріке, — ти нам даєш поради, якою esta твоя рекомандасьон?

— Я думати, що це добре класична дім із ґанком, ця галявинка добра для тебе, сподіваюсь. Не треба сумні речі, ні?

— У мєнє okay, якщо ти esta okay.

— Повернемося до зйомок власне продукту.

— Треба, аби цей йогурт вписався в життя... не знаю, поставте його на траву, аби акцентувати ідею природності.

— Цей продукт ніби для розваги, але страшенно корисний для здоров'я.

— Наша єдина цінність, — закінчує Дюлер, — це любов. Наші клієнти купують не йогурт, а любов (як це сподобається Тамарі, думаєш ти). Ми продаємо не йогурт, а материнське молоко! Ось чому ми стали всесвітньою компанією. Любов — це всесвітня цінність. Треба мислити глобально! Міркувати глобально! Бути усюди! Ось у чому, на мою думку, полягає призначення "Мегрелет".

Раптом без стуку ввійшов Філіп. Він просить не зупинятися і не звертати на нього уваги. Але обговорення починається спочатку і час від часу переривається дзвінками його мобільника, який він і не збирався вимикати.

— Це повинна бути дуже жіночна жінка. На ній грубі джинси, футболка з довгими рукавами — тільки-но уяви, слід одразу дати зрозуміти — вона зневажлива, але елегантна. [92]

— Це Шерон Стоун, лише брюнетка і трохи молодша.

— То ви маєте певність, що мадам Мішу з якогось там Валансьєна ототожнить себе з нею?

— Увага-, вона типова представниця середнього класу, але fun.

— Щось у неї не зовсім європейський вигляд!

— Ми нічого не маємо проти північних африканців, але є ризик, що наша аудиторія не ототожнить себе з нею.

— Вона лише трохи "південна", що чудово відповідає сучасній тенденції — зараз у моді смаглявки а ля Інес Састр-Дженніфер Лопес-Сельма Хайєк-Пенелопа Крус.

— Хто така Сельма Хайєк?

— Енріке передивився 80 дівчат і сказав, що вона найбільш фотогенічна.

— Вона уособлює всі цінності продукту: свободу, чуттєвість, — справжній "Мегрелет".

— Вона esta цудова.

— Very cute.

— Хто така Сельма Хайєк?

— Вона насправді поводиться в кадрі дуже емоційно.

— Я не проти підтвердити цей вибір, але тільки після повторних зйомок

— "Атмосфера передмістя спокійна, але динамічна. Трава має бути зеленою, але середземноморською. Природний звук, пташині співи".

— Слід буде додати цвіркунів на монтажі.

— Хто така Сельма Хайєк?

— Це модна краля з "латинок".

— Вона була на обкладинці вересневого "Vogue".

— Я її не знаю.

Стилістка, яка вже на межі нервового зриву, дістає двадцять пар окулярів від сонця і розкладає їх на столі, аби клієнт обрав, які Тамара повинна начепити собі на маківку. [93] За двадцять хвилин вирішують принести їх усі на знімальний майданчик і зорієнтуватися на місці. (Тобто, вирішили не вирішувати нічого.)

— Музика: п'ять композиторів надіслали свої пропозиції. Послухаємо?

Версія перша:

— Занадто прогресивна. Версія друга:

— Занадто важка. Версія третя:

— Занадто вульгарна. Версія четверта:

— Занадто повільна. Версія п'ята:

— Занадто бідна.

"Попросити музикантів усе переробити", — записує продюсерка.

— Я проти зйомок процесу дегустації з нижньої точки. Я побоююся, що дівчина розпливеться. Я б із задоволенням зупинився на чомусь більш класичному, відповідно до концепції бренда.

І ось тут Чарлі виграє обід в "Апіциусі":

— Ви вважаєте це анксіогенним? Тоді це можна міно-ризувати.

Президент Філіп, нарешті, підводиться і перед виходом із зали звертається до телепродюсерки агенції:

— Дуже пристойне зібрання, Мартіно, браво, добре працюєш, ти новенька тут? Тоді ласкаво просимо до "Росса", Марк молодець, що підбирає таких людей, як ти.

— Філіп, мене звуть Моніка, і я працюю тут уже п'ять років, — холодно відповідає телепродюсерка. Зрештою, її можна зрозуміти.

7.

І нарешті ти сам змегрелетів: за останні три місяці втратив 17 кілограмів. Усе твоє харчування іде через ніс. Щоранку ти прокидаєшся із солідним блоком крейди в онімілому носі. Ти завалюєшся до офісу о 17.35. Коли Марк Марроньє зробив тобі зауваження, ти відповів:

— Я страйкуватиму, доки ти не звільниш мене.

— Що відбувається? Ти хочеш більше грошей?

— Ні, я насправді хочу на все плюнути.

— І хто тебе кличе? CLM? Чи BDDP?

— Та ні ж, я хочу зупинитися! Невже ти не розумієш, що я скнію? Ти помітив, як я схуд?

— Бути схожим на Кейт Мосс — ще не привід для звільнення.

— Але я незабаром здохну від пухлини в мозку!

— Це неможливо, бо в тебе немає мозку.

— Але я дедалі менше з'являюся серед публіки!

— Я знаю, але ти потрібний нам для переговорів із VIP. Ти носиш костюм від Еріка Бержера, сорочку "Hedi

Slimane" з магазину чоловічого одягу "Saint Laurent Rive Gauche", туфлі "Berluti", годинник "Royal Oak" від Одема-ра Піге (очікуючи на нову модель "Samsung Watch Phone" [95] із мобільним телефоном), окуляри "Stark Eyes", труси "Banana Republic", які купив у Нью-Йорку. Ти володієш п'ятикімнатною квартирою у Сен-Жермен-де-Пре (дизайн Крістіана Льєгра). До того ж ти маєш:

— музичний центр "Bang and Olufsen" на 10 дисків із пультом управління;

— супутниковий GSM телефон із факсом;

— шість стільців епохи Людовика XV, успадкованих від дідуся та бабусі;

— табурет "Barcelona" Міса ван дер Рое;

— книжкову шафу від Жана Пруве із повним зібранням "Плеяди" (жодного разу не відкритим);

— мультисистемний відеомагнітофон "Sony";

— новенький телевізор "Philips" із плоским екраном;

— портативний DVD-програвач "Sony Glasstron";

— шезлонг Чарлза Еймса (1956);

— "Sony Playstation";

— двокамерний холодильник "General Electric" (забитий осетровим кав'яром "Петросян", гусячою печінкою з трюфелями із "Petite Auberge" та шампанським "Cristal Roederer") із величезною морозилкою та автоматичним дозатором льоду;

— цифрову відеокамеру "Sony PC 1" (360 грамів ваги, 12 сантиметрів завдовжки, 5 завширшки);

— цифровий фотоапарат "Leica Digilux Zoom";

— 24 кришталеві келихи "Puiforcat";

— три оригінальні естампи Жана-Франсуа Жонвеля;

— картину Баскіа (площею три квадратних метри) і малюнок ДевідаХокні;

— афішу Жана Кокто;

— журнальний столик "Modernature" з чорного дерева; [96]

— декілька оригіналів П'єра Ле Тана, Едмона Кіра, Рене Грюо, Жан-Жака Семпе, Жан-Філіпа Делома, Вуча, Матса Густафсона;

— торшер від Урбана Оутфіттерса;

— 8 подушок, білих та бежевих, із пашміни, придбаних у магазині "Сімейний дім";

— автограф Летиції Касти в рамці;

— портрети, виконані Маріо Тестіно, Елен фон Ун-верт, Жан-Батістом Мондіно, Бетгіною Реймс, Домінік Іс-серманн;

— фотографії, де ти поряд з Інес Састр, Жераром Де-пардьє, Рідлі Скоттом, Євою Герциговою, Наомі Кемп-белл, Карлою Бруні, Девідом Лінчем та Тьєррі Ардіссоном;

— льох, заповнений найкращими бордоськими винами від Оже (бульвар Оссманн, 116,8-й округ Парижа): "Chasse-Spleen", "Lynch Bages", "Talbot", "Petrus", "Haut Bri-on", "Smith Haut Laffite", "Cheval Blanc", "Margaux", "Latour", "Mouton Rothchild"...

— тисячу компакт-дисків, DVD, CD-ROM та відеокасет VHS;

— BMW Z3 на стоянці із щорічною орендною платою біля кафе "Флора";

— її брата-близнюка SDF — на стоянці поряд із будинком;

— п'ять пар взуття "Berluti", три пари "Nike Air Max", пару "Adidas Micropacer" (із хронометром та електронним крокоміром усередині);

— три кашемірових пальта від "Hermes" та три замшевих — від Луї Вюїтона;

— п'ять костюмів "Dolce e Gabbana" та п'ять від Річар-даДжеймса; [97]

— "Sumo" — величезний фотоальбом Гельмута Ньютона (видавництво "Taschen", 50 x 70 см) на мольберті (дизайн Філіпа Старка);

— п'ять пар джинсів від Гельмута Ланга та п'ять пар мокасин від Гуччі;

— двадцать сорочок "Prada" і двадцать майок "Muji";

— десять кашемірових пуловерів вищого ґатунку від Хусейна Шалаяна та десять від Люсьєна Пелла-Фіне (все, що не з кашеміру чи вігоні, викликає в тебе нестерпну сверблячку);

— шафу з повною колекцією APC за останні десять сезонів;

— картину Рубена Альтеріо;

— десять пар окулярів від сонця "Cutler and Gross";

— ванну кімнату в стилі Кельвіна Кляйна (включаючи рушники, халати, мильниці, косметику, парфуми, лише лосьйони від Кільса, Нью-Йорк;

— рожевий "макінтош", на якому ти пишеш цю книжку; та інший, помаранчевий, із бездротовим виходом в Інтернет та кольоровим принтером "Epson Stylus 740".

Більшість своїх речей ти купував у "Колетт". Якщо ж не в "Колетт", то в "Катрин Меммі". А якщо вже ані в "Колетт", ані в "Катрин Меммі", тоді ти не в себе вдома.

Час від часу ти вечеряєш у ресторанах, де платять мінімум по 100 євро з однієї особи. Під час подорожей ти зупиняєшся виключно в готелях "Relais et Chateaux". Уже три роки ти літаєш лише бізнес-класом (бо у звичайних кріслах у тебе затікає шия), де видають кашемірові ковдри (бо від інших у тебе починається сверблячка, див. вище). Для довідки: квиток Париж-Маямі-Париж біз-нес-класу коштує 10 тисяч євро.

З усіма цими речами, якими ти володієш, та комфортабельним способом життя, який ти ведеш, ти просто [98] мусиш бути щасливим. Чого ж тобі не бракує? Чому ж ти без кінця занурюєш своє нюхало в наркоту? Як можна бути нещасливим із двома мільйонами євро на банківському рахунку? І якщо вже ти стоїш однією ногою в могилі, то хто ж тоді має насолоджуватися життям?

Одного дня ти розридався біля магазину "Bonpoint" на Університетській вулиці. Ти ревів немов скажений, дивлячись на маленькі білі ліжечка у вітрині, лампи у формі ведмедиків, сіренькі блискучі сандалики для немовлят, пальтечка за 55 євро, малюсінькі светрики за 94 євро; покупці жахалися цього бідолахи, у якого, напевне, дитина загинула в автокатастрофі. Але ти, аби втратити свою дитину, обійшовся й без автокатастрофи.

Ти прямуєш до своєї чималенької кухні — час змочити горлянку. Підходиш до надсучасного холодильника, у якому ти відбиваєшся на повний зріст. Нервово тиснеш на кнопку для льоду. Твоя склянка з "Абсолютом" уже переповнена кубиками, але ти продовжуєш тиснути на кнопку, доки вся підлога кухні не вкривається льодом. Ти програмуєш машину на видавання "товченого льоду" і знову тиснеш. Чорний мармур вкривається снігом. Ти спостерігаєш за своїм обличчям у найдорожчому холодильнику в світі. Набагато легше удавати з себе невиправного молодика, коли знаєш, що кохана чекає на тебе вдома. Ти вже настільки

накокаїнений, що автоматично занюхуєш горілку через соломину. Відчуваєш, що колапс уже близько. Ти бачиш свій занепад у відображенні холодильника: зрештою, слова "нарцисичний" та "наркотичний" дуже схожі. Ти вивалюєш на підлогу увесь лід із резервуара. Ковзаєш і за мить опиняєшся на десятисантиметровому [99] шарі льоду. Ти захлинаєшся в цих крижаних кубиках. Ти міг би заснути серед цих тисяч айсбергів, затонути, наче оливка у величезній склянці. "Титанік", що потонув в "Абсолюті". Ти ледь балансуєш на цій штучній ковзанці. Твоя холодна щока примерзає до підлоги. Під твоїм тілом стільки льоду, що ним можна було б освіжити цілий полк, хоча ні — ти і є армія, що тікає з Росії. Ти облизуєш підлогу. Ти ковтаєш кров, яка тече з твого носа до рота. І ти ледь встигаєш викликати "швидку" по мобільному, перш ніж знепритомніти.

ЗУСТРІНЕМОСЬ ОДРАЗУ ПІСЛЯ... ЦЬОГО.

ЮНАК ЗАХОДИТЬ ДО АВТОМАТИЧНОЇ ПРАЛЬНІ. ВІН ЗУПИНЯЄТЬСЯ БІЛЯ ВЕЛИЧЕЗНОЇ ПРАЛЬНОЇ МАШИНИ ДВА МЕТРИ ЗАВВИШКИ. КИДАЄ КІЛЬКА МОНЕТ У ЩІЛИНУ, ПОТІМ ДІСТАЄЗ КИШЕНІ ПАКЕТИКПОРОШКУ"ARIEL", НАСИПАЄ У ЖМЕНЮ І ВДИХАЄ НОСОМ. ПОТІМ СТРУШУЄ ГОЛОВОЮ ТАК, НАЧЕ "ARIEL" ЙОГО ПЩБАЦЬОРИВ. ПОТІМ ВІН ВЩКРИВАЄ ДВЕРЦЯТА МАШИНИ І ЗАХОДИТЬ ВСЕРЕДИНУ, НЕ ЗНІМАЮЧИ ОДЯГУ. ВІН СІДАЄ В ЦЕНТРИФУГУ, ЗАЧИНЯЄ ДВЕРЦЯТА МАШИНА ВМИКАЄТЬСЯ. ТЕПЕР ЙОГО БОВТАЄ У БУКВАЛЬНОМУ РОЗУМІННІ ЦЬОГО СЛОВА, ЗВІДУСІЛЬ НА НЬОГО ЛЛЄТЬСЯ ГАРЯЧА ВОДА КАМЕРА ТАКОЖ ОБЕРТАЄТЬСЯ НА ЗбО ГРАДУСІВ, АБИ ПЕРЕДАТИ ШВИДКИЙ РУХ ВСЕРЕДИНІ МАШИНИ

РАПТОМ МАШИНА ЗУПИНЯЄТЬСЯ. СИДЯЧИ В МАШИНІ, ЮНАК ПОМІЧАЄ МОЛОДУ СЕКСУАЛЬНУ ЖІНКУ В МІНІ-СПЩНИЦІ,ЯКА ВХОДИТЬ ДО ПРАЛЬНІ. КРАЛЯПРЯМУЄ ДО ГІГАНТСЬКОЇ МАШИНИ. ПОБАЧИВШИ ЧОЛОВІКА ВСЕРЕДИНІ, ВОНА ВІДЧИНЯЄ ДВЕРЦЯТ АІ ПОСМІХАЄТЬСЯ ДО НЬОГО. ВІН ВИПЛЬОВУЄ ЦІВКУ МИЛЬНОЇ ВОДИ. ВОНА ПОМІЧАЄ ПАКЕТ "ARIEL" БІЛЯ МАШИНИ, ПОСМІХАЄТЬСЯ, ЗАЛАЗИТЬ РУКАМИПІД СПІДНИЧКУ І ЗНІМАЄ ТРУСИКИ, КИДАЄ ЇХ ДО ЦЕНТРИФУГИ, ПРЯМО В

ЮНАКА, ЗАЧИНЯЄ ДВЕРЦЯТА І ВМИКАЄ МАШИНУ. ЮНАК ЗАХЛИНАЄТЬСЯ ВОДОЮ, ПУСКАЄ БУЛЬКИ БІЛЯ СКЛА І ПОМИРАЄ.

ЛОГО І PACKSHOT ПОРОШКУ З НАПИСОМ: "ARIEL ULTRA". УЛЬТРАЧИСТОТАНАВПЬ У ПРАЛЬНІЙ МАШИНЦІ".

III — ВІН

То були часи, коли заможні поапіндустріальні

країни, перевантажені магазинами, відкрили

для себе нову ідею, дивний проект, вартий

людських зусиль протягом усіх тисячоліть:

перетворити світ на єдине і величезне

підприємство.

Рене-Віктор Пій. Той, що проклинає, 1974

1.

Згідно з даними Червоного Хреста, один мільярд людей на планеті животіє в нетрищах. Але це ніяк не заважає Октавові мати гарний апетит: погляньте-но, як він гризе нігті, і це лише початок. Марроньє відправив його на місячний курс дезінтоксикації у психіатричній лікарні Бельвю (Медон, вулиця Одинадцятого листопада, 8), бо в центрі Кейт Баррі в Суасоні не знайшлося вільних місць. Рекламні патрони схожі на лікарів-дилерів на Tour de France: спочатку вони накачують своїх чемпіонів допінгом заради перемог, а потім збирають їх по кістках, коли

ті розквашуються. Ось чому Октав переїхав з ПК до ПК — з Приватної Квартири до Психіатричної Клініки.

Щоранку він прогулюється парком, лавіруючи між віковими дубами та психічно хворими. Читає він виключно письменників-самогубців: Гемінгвея, Кавабату, Гарі, Шамфора, Сенеку, Ріґо, Петронія, Павезе, Лафарга, Кре-веля, Цвейга, Дрійо, Монтерлана, Місіму, Дебора і Ля-марш-Ваделя, не забуваючи й про жінок: Сильвію Платт та Вірджинію Вулф. (Той, хто читає тільки письменників-самогубців, читає багато.) Аби розважити Октава, його співпрацівники відправили йому експрес-поштою [105] пакет борошна "Франсин". Але його психіатр не схвалив цієї витівки. Чарлі записав Октавові на ноутбук порнофільм, в якому дівасі засовують один кулак у перед, а інший — в зад. Так, потроху, Октав знову почав посміхатися. Експериментальний курс лікування ВР 897 має повністю позбавити його кокаїнової залежності. Якщо все йтиме добре, незабаром він зможе дивитися на свою кредитку і не чхати при цьому.

У їдальні він дізнається про появу нових хвороб. Наприклад, сусід по поверху зізнався Октавові, що він сні-дофіл (це таке нове сексуальне збочення).

— Я знімав на відеокамеру, як дівчата без презервативів трахалися з хворими на СНЩ. Звичайно, у той момент діваха ні про що й гадки не має. Потім я прихованою камерою знімав, як вона йшла до лабораторії за результатами тестів. У мене стирчав, коли вона дізнавалася про позитивний результат! Я кінчав, коли вона відкривала конверт! Це я, я винайшов снідофілію! Якби ти знав, яка це насолода бачити їхні слізливі істерики, коли вони виходять із лабораторії з довідкою "ВШ+" в руках! Довелося зупинитися через поліцію — вони вилучили всі мої касети. Спочатку я відсидів за ґратами, а потім мене відправили сюди. Все одно я невдовзі здохну. Але у мене все гаразд, все гаразд. У мене все гаразд. У мене все гаразд у мене все гаразд у мене все гаразд у мене все гаразд у мене все гаразд у мене все гаразд у мене все гаразд у мене все гаразд.

Він гикнув та зригнув трохи морквяного пюре на своє щетинисте підборіддя.

— Я теж, — заявляє Октав, — я теж жертва досить дивної сексуальної психопатії. Я — минулофіл.

— Га? А це що таке? [106]

— Збочення, яке проявляється в нав'язливих спогадах про минулу кохану. Але у мене також усе гаразд у мене усе гаразд усе гаразд усе гаразд усе гаразд.

Софі його так і не відвідала. Чи знала вона, що він потрапив до лікарні? За три тижні свого перебування в божевільні Октав частенько посміювався з шизофреників, які гримасували в саду: ці спектаклі нагадували йому рідну агенцію.

— Життя складається із дерев, депресивних маніяків та білок.

Так, можна сказати, що йому стало краще, — він дро-чить по шість разів на день (уявляючи Анастасію, котра цілує клітор Едвіни, яка ковтає його сперму). Добре, добре, Октав ще не зовсім оговтався.

Як би там не було, в його житті надійшов час для змін. Надто він засидівся у 80-х зі своїм коксом, чорними костюмами, грошвою та дешевим цинізмом. Мода просунулась уперед: тепер ніхто не вихваляється своїми успіхами та роботою, усі придурюються безштаньками та ледацюгами. Невдахи опинилися на гребені хвилі в перші роки нового століття. Професійні стахановці намагаються бути схожими на пройдисвітів-жебраків. Прийшов кінець стилю Сегеля-галасливий-засмаглий-ланцюжок-вульгарний і рекламним роликам Рідлі Скотта — з венеціанськими фіранками та вентиляторами на стелях. Реклама, як і все інше на землі, підвладна моді: у 50-ті на гребені були

каламбури; у 60-ті — комедії; у 70-ті — молодіжні тусовки; у 80-ті — видовища; у 90-ті — парадокси.

Тепер слід носити роздовбані кроси "Adidas", футболку "Gap" із дірками, затерті джинси "Helmut Lang" і щодня голити щетину так, аби вона мала вигляд триденної. Треба [107] також мати сальне волосся із завитками на скронях, в'язану шапчину, криву морду, як із журналу "Dazed & Confused", чорно-білі кліпи, у яких незграбні, висохлі на тараню молодики з голими торсами грають на гітарах (або ж лімузини повільно плавають на яскравому зеленуватому фоні, чи пуерторіканські хлопці грають у волейбол під дощем). Чим більший у вас статок (з появою Інтернету до капіталів багатьох людей додалося ще по три нулики), тим більше ви мусите скидатися на бомжа. Усі прогресивні мільярдери ходять у стареньких кедах. Тому Октав вирішив, що тільки-но повернеться додому, одразу звернеться за консультацією до свого двійника-бомжа.

— Кумедне враження: коли я був маленький, 2000-й рік здавався науковою фантастикою. Я, мабуть, дуже постарів, бо цей "далекий" рік уже прийшов.

У цьому великому будинку кінця XIX століття у Октава було досить часу для роздумів. Йому здавалося, що в Медо-ні час рухається повільніше. Октав прогулюється по галявинці і піднімає камінець, якому, певно, понад 2000 років. На відміну від тюбиків зубної пасти камінці не вмирають. Він кидає його вдалечінь, попід дерево — навіть зараз, коли ви читаєте ці рядки, той камінь досі лежить там. Він, певне, проведе ще й наступні дві тисячі років на тому самому місці. Ось так Октав заздрить якійсь каменюці.

(1) Переклад Миколи Луцюка.

Він занотовує: [108]

Даруй свого волосся подих,

Міцного тіла пружний дотик,

Очей своїх солоний морок,

їх неземний блакитний поклик.

Але не було кому присвятити ці рядки, і Октав подарував їх своєму другові снідофілу, коли залишав Бельвю.

— Надішли його одній зі своїх жертв. Ти переконаєшся, що це захоплююче — спостерігати за реакцією жінки, яка читає дещо інше, ніж позитивні результати тесту на ВІЛ.

— Дай подивитися... Та ні, ти не тямиш... Ці твої віршики — це ж мрії серійного вбивці!

2.

Повернення Октава у рекламний бізнес збіглося за часом із семінаром у Сенегалі. "Росе" нагадує армію — час від часу він дарує своїм співробітникам "короткочасні відпустки" у вигляді так званих "мотиваційних семінарів". Ось чому 250 чоловік сідають до автобусів і прямують до аеропорту Руасі. Серед них багато заміжніх друкарок (без чоловіків), бухгалтерок-неврастенічок (із запасом антидепресантів), по-батьківськи лагідне керівництво, дуже грудаста телефоністка, товста, як бодня, директорка, яка стала крутою ковбасою після того, як дала директорові з кадрів, а також декілька креаторів, які все гигикають та гигикають, аби нагадувати справжніх креаторів. Усі співають, наче в караоке: де не знають, вигадують слова самі. Усі роблять припущення, хто ж із ким злягатиметься. Октав багато чого чекає від місцевих повій, принади яких вихваляла ще його подруга — репортерка з "Франс-2". Що ж до вісімнадцятирічної Оділь з оголеною спиною, стрічкою у волоссі,

джинсовою сумкою через плече та пантофлями босоніж, то вона смокче кока-кольний чу-па-чупс і "переймається питаннями". Як розпізнати серед інших дівчат вісімнадцятирічну? Легко. У неї відсутні [110] зморшки і мішечки під очима, пухкі, наче у немовляти, щічки, вона слухає Уїлла Сміта на своєму "Walkman" і "переймається питаннями".

Оділь узяли на стажування як редакторку, коли Октав був відсутній. Насправді вона любить лише гроші й славу, але удає з себе простачку. Усі новенькі дівчата схожі — відкритий ротик та зачаровані очі, як у Одрі Марне у фо-тосерії Террі Річардсона; сьогодні удавана цнотливість стала вершиною кар'єризму. Оділь розповідає Октавові, як вона сама-самісінька ходила робити пірсинг язика у суботу ввечері:

— Ні, ніякої анестезії. Татуювальник просто витягає твого язика з рота і встромляє в нього голку. Але запевняю тебе, це зовсім не боляче, ну, трохи заважає їсти спочатку, тим більше у мене було запалення, і тому вся їжа пахла гноєм.

Вона не знімає чорних окулярів ("це для корекції зору") і читає виключно англомовні журнали ("Paper", "Talk", "Bust", "Big", "Bloom", "Surface", "Nylon", "Sleazenation", "Soda", "Loop", "Tank", "Very", "Composite", "Frieze", "Crac", "Boom", "Hue"). Вона сідає поряд із Октавом, і якщо вже вона виймає навушники, то лише для того, аби повідомити, що вона не дивиться більше телевізор, "крім каналу Arte час від часу". Октав запитує себе, що він тут робить (він запитує це у себе від самого народження). Оділь показує йому хмарочос, пою який вони ідуть:

— Дивись... Сіте-4000 — я там живу. Біля "Стад де Франс". Уночі тут все так круто світиться, як у фільмі "Independence Day".

Октав нічого не відповідає, і вона, користуючись цим, починає теревенити з сусідкою-колегою про епіляцію. [111]

— Я ходила до косметички сьогодні вранці. Лазерна епіляція дуже болюча, особливо там, де бікіні. Але все одно я дуже задоволена наслідками.

— Нагадай, аби я не забула купити крем для епіляції в аеропорті.

— О котрій ми будемо в Дакарі?

— Опівночі. Особисто я одразу по приїзді збираюся йти клубитися. Не хочу марнувати жодного з трьох вечорів.

— Чорт забирай, я забула касету з Ларою Фабіан!

— У літаку, аби шкіра не пересихала, я знімаю макіяж, потім очищую її скрабом, і — оп! — зволожуючий крем.

— А я в літаку займаюся манікюром та педикюром. Доки сохне лак на ногах, я фарбую нігті на руках.

Октав намагається сконцентруватися. Слід учитися жити без коксу, приймати реальність без "дурман-зілля", стати частиною суспільства, поважати інших і, зрештою, прийняти правила гри. Він хоче якось відзначити своє повернення із лікарні. От чому він закидає цю пробну кульку:

— Дівчата, як ви ставитеся до того, аби швиденько перепихнутися зі мною — фіть-фіть і все?

Вони починають обурюватися, але йому це до вподоби.

— Бідолаха пришелепкуватий!

— Та краще сконати! Він посміхається.

— Даремно відмовляєтесь. Дівчата зазвичай кажуть "так" або надто пізно, коли хлопці вже не хочуть, або надто рано, коли їх ще ні про що не питали.

— До того ж, я ладен розщедритися на 5 штук. [112]

— Ні, тільки-но послухайте! Він вважає нас за потіпак!

— Ти таке чула? Та навіть і за сто штук... Октав регоче:

— Повідомляю вас, що Казанова часто платив своїм коханкам, у цьому немає нічого ганебного.

Потім він показує їм ехограму, яку отримав поштою.

— Подивіться на мою майбутню дитину. Чи я не став привабливішим?

Але він зазнав безславної поразки. Сіте-4000 розтанув за обрієм. Октав більше нікого не може зняти. Йому більше не вірять. Якщо існує річ, що несумісна з іронією, то це звабливість. Одна з дівчат запитує його:

— У тебе часом немає якогось журналу з інтер'єром приміщень?

— Який саме? "Newlook"? "Playboy"? "Penthhouse"?

— Ги-ги. Дотепно, як завжди, жалюгідний Октаве.

— Ти хоч розумієш, що стаєш вульгарним? Я сподівалася, що тобі вставлять клепку.

— Щось твої лікарі не довели справу до кінця. Дурило недоумкуватий.

Октав спускає очі та бачить свої ноги у фіолетових туфлях (вартість кожної з них дорівнює мінімальній зарплаті). Потім піднімає голову і починає лементувати:

— Годі вже жартів. Чи замислювалися ви хоч раз, милі дівчатка, що всі, кого ви бачите, усі бовдури в чортопхай-ках, взагалі усі люди, абсолютно всі без винятків помруть? І отой крутеликза кермом "Audi Quattro". І оця сорокарічна навіжена, яка щойно обігнала нас на своєму "Mini Austin". І всі жителі оцих будівель, що ховаються за нікчемними антишумовими стінами. Тільки уявіть собі купу трупів, на яку вони всі перетворяться! За все існування планети на ній жили 80 мільярдів людських істот. Затямте [113] цю цифру. Ми ходимо по кістках 80 мільярдів людей. Чи розумієте ви, що всі ті, хто отримав відстрочку, у майбутньому створять гігантський смітник, купу трупів, які гнитимуть. Життя — це геноцид.

Ось, нарешті він зіпсував їм настрій. Він задоволений собою. Він намацав зелену коробочку з лексомілом в кишені своєї замшевої куртки від Марка Джакоба. Вона надає йому впевненості, як ампула з ціаністим калієм герою Руху Опору перед допитом на вулиці Лорістон шістдесят років тому.

3.

Літак заповнений рекламістами. Якби він розбився, це було б початком перемоги у війні за Чесність. Але життя так влаштовано, що літаки з рекламістами не розбиваються. В авіакатастрофи потрапляють безневинні люди, боязкі закохані, благодійники людства: Отіс Реддінг, група "Lynyrd Skynyrd", Марсель Даді, Джон Кенеді-молодший. І це надає ще більшої пихи засмаглим представникам масових комунікацій — вони більше побоюються біржевих катастроф, ніж повітряних. Октав

посміхається, набираючи цю фразу на своєму ноутбуці. Він V1P, у нього достатньо грошей, і він боїться — усе правильно. Він п'є горілку з тоніком в салоні "Espace-127". ("В салоні "Espace-127" ви із задоволенням відкриєте ергономічні та комфортабельні крісла. Вони відкидаються під кутом 127 градусів, бо саме цей стан є найбільш природним для вашого тіла в умовах невагомості. Обладнані телефоном, індивідуальним відеопрогравачем та антишумовими шоломами, крісла "Espace-127" створюють ідеальні умови для роботи та відпочинку", — йдеться у рекламній листівці "Air France Madame".)

У бізнес-класі працівники відділу стратегічного планування чіпляються до арт-баєрш, зами генеральних директорів [115] забивають баки телепродюсеркам, а координа-тор-міжнародник мацає стегна директорки з розвитку. (У будь-якій конторі завжди легко розпізнати дівчат, які сплять із колегами по службі, — вони завжди вдягаються sexy). Уся ця груповуха, тобто "семінар", має на меті "укріплення зв'язків між членами колективу підприємства заради оптимізації внутрішньої комунікації щодо людських ресурсів". Октава давно вже навчили підкорятися такому стану справ, і потім, життя — це лише коротенький відрізок часу, відведений нам на цьому кругляку, що без упину обертається в просторі, тож навіщо витрачати його на нескінченні з'ясовування засад ОРГАНІЗАЦІЇ? Краще прийняти правила гри.

— Нас вимуштрували заради покори. Я серфінгую над глибочиною. Чиє тут хтось, хто насправді хоче мене трахнути без зайвих балачок?

Раніше подібні провокації викликали у присутніх посмішку, тепер — втому.

— Після всього того, що люди зробили для Бога, він міг би спромогтися на власне існування, як ви гадаєте?

Самотність у натовпі. Він без упину запитує свій авто-відповідач, але той завжди відповідає однаково: "Нові повідомлення відсутні".

Октав заснув під фільм із Томом Генксом (він більше, ніж актор, він — снодійне!). Він бачить у сні оргію на Багамах, де він обстежує пальцями вологі та гладенькі "кицьки" Ванесси Лоренцо та Хайді Клам. Він більше не скрегоче зубами. Йому здається, що він зав'язав із цією справою. Він відступив, відійшов на другий план, тримає відстань від цієї метушні. Із стриманим полегшенням він нарешті спускає у свої "Levi-Strauss 501" (колекція "Сумні тропіки", осінь-зима 2001). [116]

І ось виїзне Підприємство (чи краще казати "Антреприза") знову на землі. Антреприза розбирає свої валізи. Антреприза сідає в автобуси. Антреприза співає пісні Фугена, не розуміючи їхнього прихованого песимізму: "Оспівуйте життя, оспівуйте,/Наче ви завтра помрете", і ще: "Можливо, до завтра,/А може, й до смерті". Нарешті Октав зрозумів, чому космічний корабель у серіалі "Star Trek" називався "Enterprise"(1): "Rosserys & Witchcraft" нагадує цей літальний апарат, запущений у порожній міжзоряний простір у пошуках життя на інших планетах. До речі, у багатьох його колег такі дивні загострені вуха...

Прибувши до готелю, Антреприза розповзлася: одні кинулися до басейну, інші — в магазини, а решта відправилася спати. Ті, у кого безсоння, поскакали викаблучува-тись у "Роллс" на чолі з Оділь та її грудьми. Октав приєднався до них, замовив пляшку "Gordon's" і погодився покурити травички. На пляжі відразу все зрозуміло: чорні герли готові — уже чекають на побачення. Одна з них промовляє:

— Полинь до мене.

Через те, що вона говорить з конакрійським акцентом, Октаву почулося:

— Полий у мене.

Це смішно. Брехня є взаємною, і все добре. Він кладе руку їй на обличчя і муркоче:

— Любко моя, я не злягаюся з дівчатами, я з ними здебільшого прощаюся.

(1) Англійською "enterprise" означає "сміливість", але також перекладається як "підприємство".

Туристичний комплекс "Салі", що знаходиться під суворим наглядом сенегальської армії, включає п'ятнадцять [117] готелів: агенція вибрала "Савану", у якій є спальні з кондиціонерами, два басейни з нічним підсвічуванням, тенісні корти, міні-гольф, торговельний центр, казино та дискотека, і все це на березі Атлантичного океану. Африка змінилася з часів сафарі Гемінгвея. Наразі основну частину континенту Захід кинув напризволяще (СНІД забрав тут два мільйони життів у 1998 році, здебільшого через те, що фармацевтичні компанії, що виготовляють ліки, — наприклад, американська "Bristol-Myers-Squibb", — відмовилися знизити ціни на свою продукцію). Ідеальне місце для мотивації кадрів середньоїланки: на цій землі, пошматованій вірусом та корупцією, безглуздими війнами та безперервними геноцидами, маленький працівник із капіталістичної країни з новою силою починає довіряти системі, в якій живе. Він купує маски з ебенового дерева та інші місцеві сувеніри, обмінюється (або думає, що обмінюється) з місцевими жителями поглядами на життя, надсилає поштові листівки із сонячними пейзажами рідним, які заздрять йому, сидячи у своїй паризькій зимі. Рекламістам показують Африку як антиприклад, аби вони хотіли повернутися додому, тішачись із того, що багато кому живеться гірше за них. І тоді решта року переноситься набагато легше — Африка є наочним втіленням Антисвіту. У тому, що бідні вмирають, багатії знаходять сенс життя.

Ми ріжемо океанські хвилі на скутерах, клацаємо "по-ларощами", ніхто ніким не цікавиться, усі вирядилися в місцеві тонги. Тепер в Африці, на відміну від минулих часів, білий, що звертається до чорного, не сприймається як расист-колонізатор; де там, все стало ще гірше. Відтепер він дивиться на чорного жалісним поглядом священика, який соборує приреченого до страти.

4.

Уривки діалогів біля басейну "Savana Beach Resort".

Помічниця директора (струшуючи воду): — Класна водичка!

Октав: — Ти не гірша!

Агентка з відділу розміщення реклами (вгризаючись у манго): — Обожнюю здорову їжу!

Октав: — Я теж здоровий.

Молодша арт-директорка (прямуючи до кафе): — Ходімо попоїсти?

Октав: — Попа... що?

Мотивація просувається з усіх боків. Ранки проходять у зібраннях-самовихваляннях, де підсумки колективної роботи підносяться до небес. Частеньке вживання слів "самофінансування" та "багаторічне погашення заборгованості" намагається виправдати відсутність новорічних премій. (Насправді всі прибутки нашого філіалу вивалюються до ніг лисих дідуганів з Уол-стріт, які ніколи не були в Парижі, палять товстенні сигари і не збираються нам дякувати. Наче середньовічні васали чи жертви Пунічних [119] війн, шефи "R&W France" складають перед акціонерами річну здобич, трусячись за свої чергові хороми, що куплені в кредит).

По обіді проходять сеанси конструктивної самокритики, направленої на винайдення нових способів збільшення продажів. Октав мучиться туристичною хворобою — проносом, — бо накладав у свій джин-тонік забагато льоду з місцевої води. Президент Філіп та Марк Марроньє час від часу відводять його убік "на кілька слів", типу: "Ми такі раді, що ти виплутався, не будемо про це згадувати, але ти бачиш, ми ж із

розумінням ставимося до твоїх витівок, ми ж сучасні та просунуті шефи, тільки не звільняйся, добре?" Втім, це не завадило Філіпу нагадати Октавові, наскільки важливі зйомки ролика "Мегрелет" для майбутніх відносин між Антрепризою та групою "Мадон".

— Ми тільки-но провели спільну нараду з розробки рекламної стратегії, і нас там як слід нашпигували.

— Не переймайся, шефе, я більше не блюватиму на клієнтів. До речі, ти знаєш, що я знайшов ідеальну дівчину для ролика?

— Так, я знаю, південна така дівчина... Але її ж при-йдеться висвітляти потім.

— Не хвилюйся, це внесено до бюджету. Ти ще навіть не усвідомив усіх наших можливостей: беремо дівчину з гарною сідницею, додаємо обличчя іншої, ноги — від третьої, руки — від четвертої, груди — від п'ятої, коротше, фіксуємо людину — ми ж тепер людо-жокеї!

— Може, тоді замість режисера наймати для зйомок спеціаліста з пластичної хірургії?

Октав більше не збирається чинити спротив, але й не хоче принижуватися, отже, скажімо так, — він дозрів. Тож нарешті він пожвавлюється: [120]

— Та зрештою, чому ми не можемо взяти мулатку? Може, досить уже бути нацистами, як наші клієнти? Чорт забирай, мене вже нудить від цього нескінченного фашизму! "Nike" повернув петенівський вигляд своїм афішам "Nikepark", "Nestle" відмовилися від негрів у ролику про баскетбол, але це не означає, що ми повинні бути такими ж дебілами! До чого ми дійдемо, якщо всі мовчатимуть?! Реклама все поставила з ніг на голову: Ганді продає комп'ютери "Apple"! Ти це розумієш? Цього святого аскета, який відмовлявся від будь-якої техніки, жив найменшим

і завжди ходив босоніж, примусили пропагувати інформатику! Ім'ям Пікассо назвали "Сітроєн", Стів Маккуін водить "Форд", Одрі Хепберн носить мокасини від "Tod's". Ти думаєш, вони не перевертаються у труні, ці люди, яких перетворили на комівояжерів? Це ніч мертвих, що ожили! Голокост канібалів! Ми пожираємо трупи! Зомбі працюють продавцями! І коли це все скінчиться? Навіть державна французька лотерея новий тираж білетів надрукувала з портретами Мао, Сталіна і Кастро! Вирішили підзаробити на тиранах! Хто це все зупинить, якщо ти, Філіпе, бос, не протестуєш проти расизму і негативного впливу всесвітніх комунікацій??!!

— О-ла-ла, яким же він став нудним, відтоді як припинив нюхати! Ти думаєш, я ніколи над цим не замислювався? Звичайно, мені не до вподоби ця робота, але я мушу думати про свою дружину, дітей, і я не такий пихатий і самовпевнений, щоб думати, ніби саме я все переінакшу. Під три чорти, Октаве, хоч трохи угамуйся! Тобі вистачить не дивитися телебачення, не ходити до "Макдоналд-са", зрештою, лайно, у якому ми купаємось, — це не моя провина, а ваша, тих, хто купує "Nike", зроблений індонезійськими рабами! Це легко — зневажати систему, але [121] водночас рухати її! І не слід вважати мене за шелепа тільки тому, що я потерпаю заради грошей! Зрозуміло, є речі, які я ненавиджу. І це не стосується відбору білошкірих дівчат, бо в цьому, зрештою, немає нічого дивного — це споживачі расисти, а не рекламодавці. І це не те, що мерці промовляють з реклами — образ великого митця ніколи їм не належав, усі ці генії перевертались у своїх трунах ще за життя. Ні, що насправді мене нервує, мій маленький Гуччі, — так це всі оці новомодні свята, нав'язані рекламою, аби примусити людей споживати ще більше. Мені настобісіло дивитися на те, як моя родина купується на всі ці вигадки! Ну гаразд, Різдво не чіпатимемо, хоч і його нам утелющили американці, але свято Матерів (завдяки маршалу Петену!), Свято Отців, Свято Бабусі за ім'ям однойменного кафе, Хелоувін, День Святого Пат-ріка, Святого Валентина, російський Новий рік, китайський Новий рік, Дні "Nutrasweet", зібрання "Tupperware", і ще казна-що! От-от усі дні календаря будуть зайняті брендами — святих замінять на 365 логотипів!

— О-о-о, бач, шефе, я недарма загнав тебе на слизьке! Я теж ненавиджу Хелоувін — був у нас собі День усіх Святих, то навіщо було шукати свята за океаном, я ніяк не втелепаю?!

— Бо це свято догори дриґом! Раніше ми ходили відвідати мертвих на цвинтар, а тепер мертві самі навідуються до нас. Це практичніше, бо не потребує від нас жодних зусиль — ЧЕРЕП І КОСТІ САМІ ЙДУТЬ У ГОСТІ! Це саме те, що вони обожнюють! Мертві-комівояжери, наче поштарі, які приносять календарі в подарунок від Пошти.

— Мені здається, що людям легше тисячі разів вирядитися в монстрів і встромити свічку в гарбуза, аніж згадати про близьких, яких вони втратили. Але у твоєму переліку [122] бракує ще одного найбільшого комерційного свята — Весілля; ось головний об'єкт найбільших рекламних кампаній і щорічних промо-акцій, починаючи із січня місяця: плакати весільного відділу "Printemps", "Gaieties Lafayette" та "Bon Marche", обкладинки всіх жіночих журналів, отрута радіо та TV, і так далі. Коротше, забивають молодятам баки. Вони ж думають, що одружуються тому, що кохають одне одного і хочуть бути щасливими разом, але насправді весілля потрібне лише для того, аби їм могли втелющити посуд, рушники, кавоварки, дивани, мікрохвильові пічки...

— Чекай, це нагадало мені одну річ... Ти пам'ятаєш історію з "Barilla", коли ти запропонував слоган зі словом "щастя"?

— А, так... Але юристи нам пояснили, що це неможливо використовувати, так?

— Саме так! Бо слово "щастя" вже використає "Nestle". ЩАСТЯ НАЛЕЖИТЬ "Nestle"!

— Мене це не дивує! Ти ж знаєш, що "Pepsi" заявляє права на синій колір?

— Та невже?

— Саме так, вони хочуть викупити синій колір, стати його власниками, але це ще не все: вони фінансують освітні програми на компакт-дисках, і безкоштовно розповсюджують їх у початкових класах. Таким чином, діти навчаються у їхніх школах за комп'ютерами "Pepsi". Вони звикають бачити поряд зі словом "спрага" напис "Pepsi".

— І коли вони дивляться в небо кольору Pepsi, їхні очі блищать кольором Pepsi; якщо вони падають з велосипедів, то їхні ноги вкриваються синцями кольору "Pepsi"...

— Так само із "Colgate": вони пропонують відеокасети викладачам, аби ті пояснювали малюкам, як треба чистити зуби пастою... їхньою пастою... [123]

— Так, я також про це чув. "L'Oreal" робить те саме із шампунем "Petit Dop". Вони хочуть і волосся нам мити, і мозок.

Філіп починає шкірити зуби, але це не заважає Октавові продовжувати:

— Мені приємно, що ти всім цим цікавишся...

— Я розумію: через те, що в нас немає нічого іншого, реклама заполонила собою все. Вона стала єдиним ідеалом. Це не природа, це надія, яка не виносить порожнечі.

— Це жахливо. Зачекай, не йди, якщо ж ми вже розмовляємо, розповім тобі чудовий анекдот. Коли рекламодавці не знають, як збільшити продаж, чи просто так, аби виправдати свої скажені заробітки, вони замовляють РОЗРОБКУ НОВОЇ ОБГОРТКИ. Вони достобіса платять агенціям, аби ті змінили вигляд їхніх продуктів. Вони проводять нескінченні наради. Одного разу я був у "Kraft Jacobs Suchard" у того

хлопця з коротеньким чубом — як його, Антуан Пуасар, чи Поншар, чи Подар, щось таке...

— Пудар(1).

— ...так, Пудар... ну й прізвище... Так от, він показував мені різні варіанти логотипів і питав мою думку. Він тішився і був на межі оргазму, бо відчував себе необхідним і важливим. Він розклав на підлозі свої проекти, ми сиділи віч-на-віч у їхньому офісі у Белізі, він гладенько поголений, з краваткою "Tintin et Milou", і я з припухлою пикою, п'ємо холодну каву, яку принесла стара й хвора на задишку секретарка, яку ніхто не трахав уже років тридцять. Я подивився йому в очі та тієї ж миті відчув, що він вагається, він уперше в житті запитує себе, якого біса він тут робить. Тоді я запропонував йому вибрати першу-л іпшу з розробок, він [124] навмання витяг перший логотип, примовляючи: "Ігдики, цигдики, цигдики де, абель, фабель, дурмане", — і саме цим варіантом логотипу сьогодні заліплені полиці усіх європейських супермаркетів... Як тобі ця байка? НАШУ ОБГОРТКУ ВИБРАНО НАВМАННЯ.

(1) "Poudard" у французькому жаргоні має значення "чоловічий статевий орган", а також "воші".

Але Філіп уже давно накивав п'ятами. Він не любить, коли його примушують кусати руку, що його годує. Він уникає довгих дискусій. Він ховає свій протест у далеку шухляду під назвою "щомісячне самобичування за обідом у "Фуке". Ось чому він такий млявий із самого ранку.

Октав зробив вдих-видих теплого повітря. По затоці тихо-тихо курсували вітрильники. Усі дівчата з Антрепризи наплели собі косичок, аби бути схожими на Іман Боуї (а в результаті стали схожими на старого Бо Дерека). Під час Страшного суду, коли всіх рекламістів притягнуть до відповідальності, Октава вважатимуть винним лише частково. Бо він усього-на-всього звичайний апаратник, простий службовець, який навіть

засумнівався одного дня. До того ж він може розраховувати на поблажливість судів — його перебування в Медоні, хіба це не пом'якшуюча обставина? До того ж на відміну від Марроньє він ніколи не отримував Каннського лева.

Він телефонує Тамарі, своїй платонічній повії, думаючи при цьому про Софі, матір його дитини, якої він ніколи не побачить. Якось забагато втрат для одного життя.

— Я тебе збудив?

— Учора ввечері я зняла клієнта у "Плазі", — защебетала Тамара, — ти уявляєш, у нього "хвіст" був за розміром як дитяча рука! Мені б довелося розчепіритися, аби його ввіпхати. ОБЛАДНАЙТЕ ВАШУ КУХНЮ НАШИМИ [125] КОМБАЙНАМИ БУМ-БУМ ВИБИРАЙТЕ ДБАЛО, ВИБИРАЙТЕ ВДАЛО.

— Це що таке?

— Це? А, це аби не платити за телефон: вони час від часу передають рекламні повідомлення, зате всі розмови безкоштовні.

— Ти погодилася на цей жах?!

— У "CASTO" Є ВСЕ, ЩО ВАМ МОЖЕ ЗНАДОБИТИСЯ. CASTOCASTOCASTORAMA. Отакої... але зрештою я звикла, і ти звикнеш. Про що це я? А, так ось, мій учорашній клієнт, на моє щастя, у нього не встав, так і висів млявий, але здоровенний, як у жеребчика, присягаюся. Тоді я показала стриптизика на ліжку, він запитав, чи не можна занюхнути "доріжку" з моєї ноги, після цього ми дивилися якесь кіно, і зрештою я дешево відбулася. "INTERMARCHE — МУШКЕТЕР ПРОДАЖ". А зараз котра година?

— Третя дня.

— У-а-а-а-а, я валюся з ніг. Я була до сьомої ранку у "Банані" і під кінець уже наліплювала штучні вії до зубів. А ти як, усе гаразд? Ти де?

— У Сенегалі. Я нудьгую без тебе і намагаюся читати "Світ опановують повії"(1).

— Припини ці жарти, бо я блювону прямісінько у свою сумочку. "CAILLAUX CAILLAUX CAILLAUX — ТОРШЕРИ", — ВІДПОВІЛА ЛУНА. Ти не міг би зателефонувати мені пізніше?

(1) Йдеться про роман Мішеля Уельбека "Світ опановують надії".

— Ти тримаєш слухавку біля вуха? Стережися, бо мобільні телефони руйнують ДНК. На мишах проводили досліди: з тих, що знаходилися поряд із мобільним телефоном, здохли 7 5%. Я купив спеціальну прокладку на вуха [126] і тобі раджу зробити те саме. Особисто я не дуже хочу померти від якоїсь пухлини в мозку.

— Але ж, любий Октавчику, у тебе немає мозку! "КОНТИНЕНТ — ЗАДОВОЛЕНИЙ КЛІЄНТ!"

— Вибач мені, але від твоїх дебільних джингл ів у мене розболілася голова. Я відключаюся, спи спокійно, моя газель, моя берберочко, моя "Рятівниця з Марракешу".

Проблема сучасної людини не в тому, що вона зла. Навпаки, із суто практичних міркувань вона хоче бути доброю і люб'язною. Просто вона ненавидить нудьгувати. Нудьга сповнює її жахом, а втім, немає нічого більш корисного і цілющого, ніж добра доза щоденної порожнечі, мертвих годин, тупого заціпеніння, наодинці чи навіть разом із кимось. Октав це зрозумів: справжній гедонізм — ось що таке нудьга. Лише вона допомагає радіти сьогоденню, але ніхто цього не розуміє: навпаки, аби не нудьгувати, усі біжать до телевізорів, до кінотеатрів, в Інтернет, до телефонів, занурюються у відеоігри чи глянцеві журнали. Вони ніколи

більше не проявляються в тому, що вони роблять. Чим далі, тим більше дозволяють іншим діяти через себе, наче їм соромно зізнатися, що вони дихають тут і зараз. Сидячи перед телевізором, нишпорячи Інтернетом, розмовляючи з кимсь по мобільному телефону або граючи у щось на "Playstation", ми не живемо. Ми відсутні там, де ми є. Ми не мертві, але зрештою і не зовсім живі. Було б цікаво підрахувати, скільки годин на добу ми відсутні і скільки присутні в реальному світі. Усі ці апарати фіксують нашу відсутність, тож важко буде їх обдурити. Люди, що засуджують масову культуру, мають удома телевізори. Ті, хто критикує суспільство споживання, мають картки "Visa". Безпорадне становище. [127]

З часів Паскаля нічого не змінилося: людина шукає порятунку від страху в розвагах. Хіба що розваги заполонили собою все й витіснили Бога. Але куди подітися від розваг? Протистояти страхові.

Світ стає ірреальним, коли перестає бути нудним.

Октав насолоджується власною бездіяльністю під кокосовою пальмою. Він щасливий, бо спостерігає за спарюванням коників на піску і белькоче:

— Того дня, коли всі люди на землі погодяться нудьгувати, людство буде врятовано.

Його вишукану журбу перериває буркун Марк Марроньє:

— То що, із Софі насправді все покінчено?

— Еге ж, зрештою, я не впевнений... А чого це ти питаєш про це?

— Просто так. Можемо поговорити кілька хвилин?

— Навіть якщо я відповім "ні", ти все одно зі мною розмовлятимеш, просто тому, що я твій підлеглий.

— Це так. Тоді заткни пельку. Я бачив сценарій, який ви продали "Мадон". Це — катастрофа. Як ви могли зляпати таке лайно?

Октав тре вуха, аби переконатися, що він добре чує.

— Зачекай, Марку, хіба не ТИ наказав нам накласти цього перегною?

— Я? Ніколи я такого не казав.

— У тебе амнезія чи що? Вони відкинули дванадцять наших пропозицій, і ти сказав, що час застосовувати план ЛОХ, і в останню хвилину...

— Вибач, що перериваю тебе, але ти, наркомане не-долікований, не плутай ролі, О'кей? Я знаю, що саме наказую [128] своїм креаторам. Ніколи я не дозволяв тобі пхати подібний мотлох, до того ж нашому найважливішому клієнту. Мені набридло червоніти по самі вуха, коли доводиться вечеряти десь у місті. "МЕГРЕЛЕТ". ВИТОНЧЕНЕ І ТІЛО, І РОЗУМ". Ні, ти просто плюєш на нас всіх!

— Чекай-но, Марку. Ми вже звикли до твоєї традиції втручатися, коли про все вже домовлено. Але сценарій "Мегрелет" уже продано, протестовано, уже відбулися дві наради. Запізно щось змінювати. Я добре поміркував і...

— Я не для того тебе наймав, аби ти міркував. Це не проблема — все покращити, бо фільм іще не знятий, все можна змінити. Послухай, що я тобі скажу: ви з Чарлі хоч убийтеся, але мусите змінити цей сценарій під час зйомок. Чорт забирай, під загрозою імідж "Росса"!

Октав мовчки погоджується. Він добре знає, що Марка хвилює не імідж "Росса", а власне крісло, яке може стати катапультою. Якщо вже сам Філіп вирішив перекинутися з ним кількома фразами, виходить, на нього добряче насіли в "Мадон". Це нагадує історію з розпеченими стільцями. Іншими словами, цього вечора в сенегальському повітрі запахло звільненням, і з великим жалем Октав здогадується, що йдеться не про нього.

5.

Увечері другого дня масовик-витівник готелю зорганізував експедицію в глибинку. Мета: переконати службовців Антрепризи, що за цей короткий термін вони встигли побачити "справжню Африку" і недарма на ці три дні покинули свою золоту клітку. Але, звичайно, нічого путящого з того не вийшло: прибувши на джипах до берега Рожевого озера, рекламісти подивилися виставу під назвою "африканські танці", потім поїли мешуї і не побачили нічого справжнього. Вони пересувалися з місця на місце лише для того, аби переконатися, що місцеві пейзажі насправді схожі на ті, які вони бачили в туристичних брошурах. Туристи перетворилися на мандрівників-контролерів, власні відкриття — на перевірки, здивування — на констатації, мандрівники стали скидатися на Хому невіруючого. Але все-таки на Октава напали москіти — а це значить, що, як би там не було, деякі пригоди ще можливі, якщо вже він забув лимонний спрей проти комах у номері готелю.

Після вечері відбулися сенегальські бої, у яких семінаристам (з лейблами "Lacost") протистояли воїни неіснуючого племені (одягнені, як тубільці з фільмів про Тарзана). [130]

То була чудова нагода насолодитися тим, як Марка Марро-ньє в плавках з кишеньками під бій тамтамів повалили у грязюку. І ось тут, під гігантським баобабом, сидячи просто неба на теплій травці на березі Казамансу, дивлячись на зірки і тримаючи в руках келих вина, яке віддає бензином і наперченим кус-кусом, під гучний регіт білозубої

агентки з міжнародних зв'язків, під голодними поглядами місцевих дітлахів, Октав відчув нестерпне бажання обійняти небо і подякувати Всесвіту за те, що він тут, хоч би й тимчасово. Йому до вподоби ця постійна вологість повітря, що надає поцілункам пекучості, а рукам дозволяє так легко ковзати по шкірі. Кожній дрібниці надаєш ваги, коли найважливіше втрачає сенс. І несамовитим трудягам інколи життєво необхідно плюнути на все. Октав без особливого бажання вирушав у цю "обов'язкову" подорож, але саме тут він зміг долучитися до величного, торкнутися вічності, замилуватися життям, піднестися над безглуздістю, збагнути простоту існування. І коли дилер на прізвисько Золота Жила приніс йому пакетик зі щоденною дозою трави, він повалився на пляжний пісок і прошепотів: "Софі" — ім'я, яке затамовує подих.

— Кохання не має нічого спільного із серцем, цим огидним органом, таким собі насосом для перекачування крові. Кохання передусім стискує легені. Замість звичного "моє серце розбите" краще говорити "у мене здавило легені". Саме легені є найбільш романтичним органом, бо всі найвідоміші закохані хворіли на туберкульоз. Зовсім не випадково від нього померли Чехов, Кафка, Д. Г. Лоуренс, Фредерік Шопен, Джордж Оруел та свята Тереза із Лізьо. Що ж до Камю, Моравіа, Будара, Марії Башкирцевоїта Кетрін Менсфілд, — то хіба б написали [131] вони саме такі книги без цієї хвороби? До того ж, як відомо, і Дама з камеліями померла не від інфаркту міокарда — цю ж бо кару призначено для нервових кар'єристів, а не для зневірених закоханих.

Октав буяє в хмарах і промовляє сам до себе:

— Кожна людина має в собі приспаний любовний смуток. Серце, яке ще не було розбитим, не є справжнім. Легені чекають на туберкульоз, аби відчути, що вони існують. Я — ваш фтизіатр. Слід завести водяну лілію у грудній клітці, як це зробила Хлоя у "Піні днів"(1) чи мадам Шоша у "Чарівній скелі"(2). Я обожнював дивитися на тебе сплячу, навіть якщо ти удавала сон, коли я, п'яний, серед ночі завалювався додому, я рахував твої вії, інколи мені навіть здавалося, що ти посміхаєшся.

Закоханий чоловік — це той, хто любить спостерігати за сплячою жінкою і час від часу насолоджуватися нею. Софі, чи чуєш ти мене за ці тисячі кілометрів, що розлучають нас, наче в рекламі мо-більників SFR? Чому людям потрібно розійтися, аби зрозуміти, що вони кохають одне одного? Хіба ти не розумієш, що я просив тебе примусити мене трохи страждати, як на початку, від болю в легенях?

І ось на пляжі з'являються оголені друкарки та грудаста етажерка Оділь. Вони по черзі затягуються травкою, супроводжуючи цей процес непристойними жартами:

— Усього-то справ — посмоктати у чотири роти.

— Я смокчу, смокчу, але нічого не виходить.

— Може, ти не ковтаєш? [132]

(1) У романі Б. Віана "Піна днів" героїня на ім'я Хлоя страждала на туберкульоз легенів; символом хвороби легенів у творі виступає водяна лілія.

(2) Героїня роману Т. Манна також страждала на туберкульоз легенів.

— Повторимо ще раз спочатку, тільки треба вимити соску.

Усе це звучить страшенно вульгарно, але в тій ситуації це здавалося кумедним.

Співробітники ж чоловічої статі усі як один прогулюються із пуловерами на плечах — у кого вони зав'язані спереду, а хто просто накинув їх на рожеві сорочки-поло від Ральфа Лорана. Октаву це страшенно не до смаку і він заводиться:

— ТА ЯКОГО Ж БІСА, СКАЖІТЬ, БУДЬ ЛАСКА, ВОНИ ПОНАВ'ЯЗУВАЛИ ПУЛОВЕРИ КОЛО ШИЇ? Я бачу два варіанти: або тобі морозно, і ти вдягаєш пуловер, або тобі жарко, і ти лишаєш його вдома. Светр, накинутий на плечі, свідчить про малодушність, невміння приймати рішення, побоювання протягів, непередбачливість, слабкий характер та ексгібіціонізм (ці панове пихато демонструють свою шотландську вовну, але ніколи в житті не розщедряться на светр із кашеміру). Вони тягають на своїх шиях цих вовняних восьминогів, бо нездатні навіть вдягтися по погоді! Кожен, хто накидає пуловер на плечі, — лякливий, неелегантний і безпомічний слабак! Дівчата, пообіцяйте цуратися таких, немов чуми! ГАНЬБА ДИКТАТУРІ ПУЛОВЕРА НА ПЛЕЧАХ!

Потім настала ніч, і знову день, і барбекю з лангустів. Хто говорив про деколонізацію? Немає більшого всесвітнього колонізатора, ніж реклама: у найбруднішому закутку в халупині десь край світу "Nike", "Coca-Cola", "Gap" та "Calvin Klein" замінили собою Францію, Англію, Іспанію та Бельгію. Щоправда, маленькі негри мають радіти і крихточкам: піратським касетам, "ролексам"-підробкам, сорочкам "Lacoste", з яких після першого ж прання відклеюється [133] так званий крокодил. Рожеве вино надзвичайно п'янке, але ж хіба не так повинно бути? За ніч іде не менше сімнадцяти пляшок. Чарлі розгулявся на славу — як навіжений рветься брати участь в усіх готельних розвагах, дитячих забавках, караоке, змаганнях "мокра футболка", у роздачі іграшок з "Макдоналдс" місцевим дітлахам, які кричать: "Подарунки, подарунки!"

Октав знає, що в понеділок цій облуді прийде кінець. Але кінець брехні — ще не початок правди. Стережіться: за однією оманою може ховатися інша.

Чорт забирай, все це нелегко! Навіть якщо убережешся від однієї пастки, ризикуєш потрапити у дві інші!

Чарлі плескає по спині Октава, який простягає йому "петарду".

— Скажи, ти знав, що "Pepsi" хоче накласти лапи на синій колір?

— Авжеж, Чарлі, я знав про це, як і про те, що "щастя" належить "Nestle", а ти що думав? Я завжди в курсі справ...

— Це точно. Поглянь-но на це! (Він трясе свіжим випуском "Монд"). У мене тут є дещо для твоєї книжчини: Інститут медіаметрії почав випробовування нової системи вимірювання глядацької аудиторії. Це — пристрій з інфрачервоною камерою, за допомогою якої можна спостерігати за рухом очей, та датчиком із мікрофоном, процесором і пам'яттю, який фіксує роботу вуха. Нарешті вони можуть дізнатися, що споживачі слухають та на що дивляться, і не тільки вдома по телевізору, але й у машині, в супермаркетах, скрізь, скрізь! ВЕЛИКИЙ БРАТ СЛІДКУЄ ЗА ТОБОЮ!

Чарлі затягся і зайшовся кашлем. Октавові смішно до нестями. [134]

— Ну кхекайте, Пане Підпоро, кхекайте, це найкраще, що можна зробити. Зрештою, Оруел молодець, що скапутився від сухот. На його щастя, він так і не встиг побачити, наскільки мав рацію.

Мотиваційний семінар почався із колективістської утопії: несподівано всі стали рівними, рабам дозволено "ТИкати" шефам — така собі соціальна оргія. Принаймні в перший вечір. Бо вже з наступного ранку касти відновилися і більше не змішувалися (за винятком, хіба що, ночей, коли всі обмінюються в коридорах ключами від кімнат), — вчорашня утопія здавалася водевілем. П'яна в дим юристка сцить навпочіпки в саду; секретарка снідає наодинці, бо ніхто не хоче більше спілкуватися з нею; арт-директорка, що підсіла на транквілізатори, тільки-но бухне зайвого, кидається милити усім пики (і досить жорстоко б'ється — роздає ляпаси усім, хто потрапляє їй під руку, може навіть заїхати кулаком в око, Октаву, наприклад, сорочку розірвала) — одне слово, у цій подорожі не було жодної нормальної людини. Внутрішнє життя Анрепризи нагадує шкільну жорстокість, хоча, мабуть, все ще

гірше — тут ніхто не захистить. Непристойні вигуки, несправедлива агресія, сексуальні домагання і одвічні війни за владу — все, як у ваших найгірших спогадах про шкільне подвір'я. Удаваний спокій рекламного середовища нагадує шкільні кошмари, але це набагато гірше. Кожен може дозволити собі бути нахабним з іншими, наче йому вісім років, і це слід сприймати з усмішкою, бо всі подумають, що ти "не прикольний". І, як ведеться, найбільш хворі якраз ті, хто вважає себе найздоровіши-ми: генеральні арт-директори переконані, що вони гідні статусу "генеральних", екаунт-менеджери впевнені, що [135] вони не "генеральні" зовсім помилково, відповідальних за доставку чекають відставки, шефів чекають на лаві підсудних, а генеральних директорів — на вечірці. Куди ж подівся Джеф? Октав щось жодного разу не бачив його протягом усієї подорожі. Шкода, бо якраз цей менеджер-передовик міг би розкрити таємницю, що за страх крає душі дирекції "Росса". Певно, Дюлер-Велике-Л айно знов устромив їм ножа в спину.

На пляжі Октава аж до сліз захоплюють спітнілі жіночі тіла, до яких налипає пісочок, — із синцями на стегенцях, з подряпинами на колінцях. Ще одна затяжка, і він ризикує улопатися по самісінькі вуха в якусь жіночу лопатку. Щодня він потребує хоч невеличкої часточки Краси. Він обіймає Оділь лише тому, що від неї віє Obsession. І він годинами говорить з нею про її ліктик.

— Я обожнюю твій гострий лікоть, бо він вказує на майбутнє. Дозволь мені милуватися ним, якщо ти сама не усвідомлюєш його влади. Якщо вибирати між ним і тобою, я вибираю ліктик. Підкури цигарку, так, наближуй вогонь до свого обличчя. Спокушай мене як завгодно, але це не заважатиме мені цілувати твій ліктик. Він — мій рятувальний круг. Він рятує моє життя. Так, він існує, нарешті я знайшов його. Я заповідаю своє тіло твоєму тендітному ліктю, бо він розчулює мене до сліз. Твій лікоть — це суглоб, укритий шкірою, щоправда трохи ушкоджений, мабуть, ти роздерла його до крові у дитинстві. Раніше в тебе, мабуть, частенько була кірочка на цьому місці, яке я зараз цілую. Здавалося б, це не таке вже й велике цабе — лікоть, але я шукаю і не можу знайти іншого стимулу для свого існування цієї миті.

— Моє ти солодятко! [136]

— Облизувати твій ліктик — це єдине, чого я потребую. До самої смерті. Він декламує:

Оділі рученька чудесна

— Для мене п'ятка Ахіплеса.

Потім, використовуючи спину Оділь як пюпітр, наш засмаглий Вальмон підписує поштову листівку для Софі:

"Люба моя пані Obsession!

Чи не могла б ти зробити ласку і врятувати мене від самого себе? Якщо ні, то я стану в воду і тицьну пальці в розетку. Є дещо гірше, ніж жити з тобою, — залишитися без тебе. Повертайся. Якщо повернешся, я подарую тобі "New Beetle". О'кей, це придуркувата пропозиція, але це твоя помилка: відтоді, як ти пішла, я стаю дедалі серйознішим. Я переконався, що немає іншої дівчини такої, як ти. Звідси висновок: я тебе кохаю".

У підпису немає потреби, Софі впізнає його стиль. Відправивши цю листівку, Октав одразу почав шкодувати, що не стоїть зараз перед нею на колінах із молитвою: "допоможи мені погано мені я не можу жити без тебе ми не повинні розлучатися якщо я втрачу тебе то втрачу все"; чорт забирай, плазувати біля її ніг — ось що він мусить робити, невже він і на це не здатний?

До Софі у нього були фірмові способи чіпляння дівчат. Перший такий: він починав дошкуляти їм, буцімто у них штучні вії, ті заперечували, тоді він просив їх заплющити очі для перевірки і, користуючись нагодою, цілував їхні сяючі губки. Був і інший прийом — "вантажівка": [137]

— Скажи "вантажівка".

— Вантажівка.

— Біп-біп (натискаючи на груденята). Було в запасі й парі:

— Б'ємося об заклад, що я торкнуся твоєї сідниці, не чіпаючи твого одягу.

— О'кей.

— Програв! (І кладу руку прямо на сідницю.)

Ще один прийомчик — "текіла бум-бум": просиш дівчину потримати в зубах шматочок лимона, насипаєш їй на долоню трохи солі, потім злизуєш сіль, запиваєш текі-лою і закусуєш лимончиком із її ротика. Після трьох подібних сеансів місце лимончика зазвичай займає язик

Як не дивно, ці прийоми завжди спрацьовували. Тільки із Софі все було по-іншому. Він удавав, що цікавиться нею по-справжньому. Вона робила вигляд, наче вірить у це. Зрештою, вони обидва увірували в те, про що не говорили. І одного дня вона запитала:

— Чому ти нічого не говориш?

— Коли я нічого не кажу, це добрий знак; бо він свідчить, що я зніяковілий. Коли я зніяковілий — це дуже добрий знак, бо він свідчить, що я спантеличений. Коли я спантеличений — це дуже добрий знак, бо він свідчить, що я закоханий. А коли я закоханий —це дуже поганий знак.

Він закохався в неї, бо вона була одружена. Він прикипів до неї, бо вона не була вільна. Він працював разом з нею в "BDDP and TWA", але

ніяк не міг домогтися її. Він покохав її, бо і сам був одружений, бо це було заборонено, втаємничено та підступно. Він полюбив її так, як люблять тих жінок, до яких не можна залицятися, — матір, сестру, подруг батька, свою першу дівчину; таке кохання [138] неможливе, тому і дивовижне. У коханні діє принцип доміно: перше падіння спричиняє усі подальші. Вона вабила його, як і всі чарівні дівчатка з його дитинства, тобто вона не повинна була про це здогадуватися. Потім він сказав їй: "Коли я закохуюсь, це поганий знак", і її це не здивувало. Він призначив їй побачення на мосту Мистецтв, третя лава від Французької Академії, навпроти Нового мосту, там де Сена розливається на два рукави, наче відкривається для майбутнього. Те, що відбувалося потім, було надто прекрасним, аби бути правдою. Уже того, що вона прийшла на побачення, було досить.

— Даруйте мені, панночко, чи можу я запитати ваш номер телефону, аби я міг зв'язатися з вами найближчим часом?

— Звичайно, пане...?

— Октав, називайте мене Октавом. Мені здається, що я закохався у вас. Вас не засмутить, якщо я потискаю ваші груди, якщо на те ваша ласка, пані?

— Робіть як знаєте. Але чи не могли б ви сім разів пройтися своїм язиком у моєму роті, перш ніж ми продовжимо нашу розмову?

— Ви часом не знаєте, де б нам цим зайнятися?

Прикро, коли закохуєшся так легко. Цей шалений вибух чуттєвості у одружених коханців живиться постійним передчуттям загрози. Задоволення — дамоклів меч одруження. Софі повела його до парковки біля агенції на вулиці Новий міст — там було темно і тихо, вони кохалися, притуляючись до бетонного муру, між двома службовими чортопхайками. То був найдовший оргазм у їхньому спільному житті.

Потім вона взяла його мобільний телефон і залишила в його пам'яті свій номер:

— Аби ти не міг сказати, що загубив його. [139]

Октав був так шалено закоханий, що навіть тіло його повставало, коли він розставався із Софі: з'являлися прищі, алергічні висипки, червоні плями на шиї, зубний біль, тривале безсоння. Даремно покладати весь контроль за тілом на мозок, все одно повставатиме серце і спустошуватимуться легені. Коли зрікаєшся кохання — стаєш потворним і кволим. Існування без Софі знівечило Октава. Процес розпаду триває й досі: тепер він потребує не наркотиків.

— МІЙ ДРУЖОК КРИЧИТЬ ВІД ГОЛОДУ!

Октав кричить у мікрофон. Оділь витанцьовує кадриль. Вони завітали до нічного клубу в готелі, Октав узявся ставити диски. Він змушений вдовольнятися тим, що є, кілька максі-дисків, збірник французької естради і три старовинні платівки на 45 обертів. Що маємо, те маємо — але він спромігся укласти програму і з цього. Випадково він натрапив на кращу у світі пісню: "Як це добре/їхати кудись/Руки вгору, руки вниз/І співати" у виконанні Ерги Кітт. Потім він полегшує програму і ставить "гоцалку" YMCA.

— Музика гурту "Village People" — як вино, — повідомляє Октав. — Чим старіше, тим краще.

Хай буде все, тільки не "Магсіа Ваїіа"! Час від часу Оділь пригортається до нього, коли їх бачать її подружки, тільки-но вони відвертаються, вона теж відсторонюється. Не те що там він їй подобається, ні, просто вона хоче викликати заздрість подружок Октав почувається старим і потворним у такому молодому і гарному оточенні. Він хапає її за руки і лютує:

— Які ви нудні, вісімнадцятирічні кокетухи!

— Не нудніші за деяких тридцятитрирічних розлучених самців! [140]

— Це точно. Єдина річ, яку я ніяк не можу змінити, це мій вік.

Він залицяється до всіх гарненьких дівчат, аби не встигати думати, чого він чіпляється до всіх гарненьких дівчат. Відповідь знайти дуже легко: щоб не залишитися з однією з них.

Пізніше так нічого і не сталося. Октав провів Оділь до кімнати — її хитало. Він розлігся на ліжку, а вона пішла до ванної кімнати, і він чув, як вона блювала. Потім вона спустила воду, почистила зуби, сподіваючись, що він нічого не помітить. Коли вона роздяглася, Октав спочатку удавав, наче спить, а потім і насправді заснув. У кімнаті тхнуло блювотиною та "Флюокарилом".

Дорогою назад у літаку жінки жалілися одна одній на зіпсовані зачіски та несправні дезодоранти. Октав голосно декламував "Слова, слова" Алена Делона з пісні Даліди:

Так дивно

Я не знаю що сталося зі мною сьогодні ввечері

Я дивлюся на тебе наче вперше

Я не знаю як тобі сказати

що ти моя чарівна історія кохання

яку я ніколи не дочитаю

Ти вчора і сьогодні

і завжди

Ти моя єдина правда.

Дивно, якими важливими іноді стають другорядні, здавалося б, речі.

Ти, як той вітер, що на скрипках грає і здалеку троянд доносить аромат. [141]

Жоден з його однолітків не наважиться сказати щось подібне.

"Для мене ти єдина музика, що змушує зірки кружляти в танці".

Він частенько реготав над цими словами разом зі своїми сп'янілими друзями. Чому вони здавалися йому такими смішними? Чому нам стає незручно від романтики? Ми соромимося власних почуттів. Ми цураємося високих слів, ніби чуми. Але навіщо нам звеличувати нашу черствість?

Ти моя заборонена мрія

Мій єдиний біль

І моя остання надія.

Секретарки, які зараз заливаються сміхом, дивлячись на нього, залилися б сльозами перед першим-ліпшим чоловіком, який би насмілився промовити "ти моя заборонена мрія", дивлячись їм просто в очі. А може це нервовий сміх — через нестерпне бажання? Вони змінюють тему і починають теревенити про спеціальні пільгові тарифи

на друк фотографій для співробітників Антрепризи. Своїх шефів вони називають виключно за ініціалами:

— Хіба ФХП вже поговорив з ПІТ?

— Треба обговорити це з ЖФД.

— Пі-Пі-ЕМ із ХПТ і РГП пройшло нормально?

— Так, але ЛЖ та АД нічого не затвердили.

Решту часу вони буркотіли і висловлювали невдоволення скороченням талонів на обіди. Октав кожного разу намагається сміятися голосніше за всіх, інколи в нього це навіть виходить.

6.

Після чоловіків, яких не пощастило впіймати, жінки стають такими, що їх важко переконати. У літаку, що прямував у зворотному напрямку кілька днів по тому, Софі читала поштову листівку від Октава і не знаходила в ній нічого цікавого. Вона чекала на його дитину, але більше не кохала його. Уже більше місяця вона зраджувала його з Марком Марроньє. Він запросив її до себе в Сенегал, де вирішив продовжити відпустку.

Спочатку вона неймовірно страждала. Розійтися з коханим чоловіком і носити його дитину — це потребує надлюдських зусиль, ні, треба уточнити, нелюдських зусиль: звіриної сили. Це все одно, що довго-довго відрізати собі ногу, без знеболювальних та іржавим ножем. Потім вона вирішила метатися. її кохання перетворилося на ненависть, тому вона й зателефонувала босу Октава, на якого працювала кілька років тому. Він запросив її на обід, і отут, у ресторані "Quai Ouest", вона здалася — розревілася і виклала все як є. Марроньє тільки-но розстався зі своєю останньою манекенницею, тому вся ця історія влучно збіглася з

його сердечною незайнятістю. Він замовив "севіш із пектункулюсом та рибою в маринаді". [143]

Октав зателефонував Софі на мобільний тоді, коли Мар-ронье вже гладив її ногу.

— Алло! Софі? Чому ти не відповідаєш на мої дзвінки?

— У мене немає твого номера.

— Як це так, немає мого номера?

— Я стерла його зі свого мобільного.

— Але чому?

— У мене не вистачало вільного місця.

Вона поклала слухавку, вимкнула мобільний і дозволила поцілувати себе над вазочкою з шоколадним десертом. Наступного дня вона змінила номер телефону.

Софі витирала з пам'яті все, що їй заважало.

Октав нічого не знав про її роман із Марроньє, хоча ця новина могла б зробити його щасливим: якщо тобі наставляє роги твій шеф, можеш сподіватися на звільнення. Літак, у якому летіла Софі, також не розбився. Марроньє чекав на неї в аеропорті в Дакарі. Вони кохалися раз на день протягом тижня. Обидва уже були в тому віці, коли і цього аж надто вистачає. Ніхто з них не страждав, їм подобалося байдикувати разом. Все їм здавалося тепер таким простим і несподівано очевидним. Не те що люди з роками стають більш щасливими, просто вони занижують планку. Стають толерантними, неупередженими, визнають

свої невдачі. Використовують кожну мить відстрочки. Марк і Софі не підходили одне одному, але їм було добре разом, що зустрічається рідше. Єдине, що їх дратувало, так це збіг їхніх імен із назвою бездарного серіалу "Марк і Софі".

Часом не через це вони вирішили померти? Чи...

ЗАЛИШАЙТЕСЯ З НАМИ! ПРОДОВЖЕННЯ РОМАНУ — ПІСЛЯ РЕКЛАМИ!

МОЛОДИЙ БОРОДАТИЙ ДИЛЕР СТОЇТЬ НА ВЕРШИНІ ЗВАЛИЩА, ШИРОКО РОЗКИНУВШИ РУКИ. НАВКОЛО НЬОГО ЗІБРАЛАСЯ ДЮЖИНА КЛІЄНТІВ. ВОНИ ВДЯГНУТІ У СВЕТРИ ЗКАПЮШОНАШ,КУРТт"К-ХШ",БЕЙСБОЛКИ1РІЗНОМАНПНІ ШОРТИ. ВОНИ ВШАНОВУЮТЬ ЙОГО СЕРЕД ЦЬОГО ПУСТИЩА

РАПТОМ ДИЛЕР ГОВОРИТЬ:

— ІСТИННО КАЖУ ВАМ,ХТО З ВАС ПЕРШИМ КИНЕ У МЕНЕ КАМІНЬ?

ОДИН З АПОСТОЛІВ ПОДАЄ ЙОМУ СТВЕРДІЛУ ГРУДКУ КОКАЇНУ:

— ГОСПОДЬ, ПРИЙМИ ЦЕ.

ТУТ ЛУНАЮТЬ НЕБЕСНІ СПІВИ, 13 НЕБА НА ЦЮ БІЛУ ГРУДКУ КОКАЇНУ В РУКАХ НАШОГО СВЯТОГОДИЛЕРА ПАДАЄПРОМІНЬ СВІТЛА

— ТИ КАМІНЬ, І НА ЦЬОМУ КАМЕНІ Я ЗБУДУЮ ЦЕРКВУ СВОЮ. ПОТІМ НАША БОРОДАТА СУПЕРЗІРКА РОЗТИРАЄ ГРУДКУ

В РУКАХ,АБИПЕРЕТВОРИТИ ЇЇНА БІЛИЙПОРОШОК. КОЛИ ВІН РОЗКРИВАЄ РУКУ, ТО НА ЙОГО ДОЛОНІ ВИДНО ДВАНАДЦЯТЬ АБСОЛЮТНО РІВНИХ "ДОРІЖОК" КОКАЇНУ.

— ПРИЙШТЬЦЕІНЮХАЙТЕ,ЦЕДУШАМОЯ,ЯКУЯВЩДАЮ ВАМ.

ДВАНАДЦЯТЬ УЧНІВ ПАДАЮТЬ НА КОЛІНА, ПРЯМО НА СМПТЯ, І КРИЧАТЬ:

— АЛІЛУЯ! ВІН ПОМНОЖИВ "ДОРІЖКИ"!

PACKSHOT: КУПКА БІЛОГО ПОРОШКУ У ФОРМІ ХРЕСТА ІЗ ЗАСТРОМЛЕНИМИ В НЬОГО СОЛОМИНАМИ.

СЛОГАН (ГОЛОС ЗА КАДРОМ): КОКАЇН. СПРОБУЄШ ЄДИНИЙ РАЗ, НАЛЮБУЄШСЯ БАГАТО РАЗІВ.

IV. МИ

Аби наше звернення до публіки

справило на неї значне враження,

ми мусили убивати людей.

Теодор Кашинскі,

так званий "Унабомбер".

З маніфесту, надрукованого

у "Washington Post" і "New York Times"

19 вересня 1995 року

1.

Ми всі були шоковані самогубством Марка. Але не можна сказати, що його вчинок нас спантеличив. За офіційною версією його віднесло підводною течією в морі на узбережжі Салі. Але ми ж бо прекрасно знаємо, що він потонув сам, аби позбутися свого гнітючого життя. Ми помічали, що його посідають постійні депресії, відчували, що він бореться із собою, підживлювалися його удаваним запалом і квапливо змінювали тему, коли він заводив розмови про самогубство. Ми заплющували очі на те, що Марк поволі вбивав себе, ми нічого не робили, аби врятувати його. Ми поховали його ще до його смерті. "Король майже мертвий, хай живе король!" На похороні, який відбувався на цвинтарі Баньйо, 300 рекламістів щосили давили сльозу, причому найбільше терли очі ті, хто його не переносив і завжди бажав йому смерті, — вони відчували свою провину в тому, що їхня мрія здійснилася, і тепер мучилися питанням, кого ж їм віднині ненавидіти. Щоб досягти успіхів у рекламі, просто необхідний ворог, аби його трощити; раптова ж втрата такого стимулу страшенно спантеличує.

Ми були б не проти, якби ця церемонія виявилася оманою. Ми стояли на похованні величезного провокатора, [149] дивилися, як у землю опускають труну, і не втрачали надії, що це найвдаліша Маркова витівка. Яке б це було щастя, якби раптом камера від'їхала убік і ми б побачили, що ця церемонія — насправді просто вистава: священик виявився б підстаркуватим актором, заплакані друзі почали б сміятися, десь позаду команда техніків збирала б проводи, а режисер кричав би: "Знято!" На жаль, ніхто "Знято!" не кричав.

Дуже часто нам хочеться, аби наше життя було лише оманою. Нам хотілося б прокинутися і, як у поганому фільмі, вирішити в такий спосіб усі проблеми. Тільки-но герой починає потопати в кіно, бац! — і він прокидається! Скільки разів ми бачили подібне на екранах: героя переслідує докучлива і кровожерна тварюка, ось вона заганяє його в пастку, і якраз у той момент, коли жахливий монстр збирається зжерти героя, — бах! — і той схоплюється у власному ліжку весь спітнілий. Чому ж так ніколи не буває в житті? Га?

Як прокинутися, якщо не спиш?

Перед нами стояла труна зі справжнісіньким прахом усередині (Чарлі навіть спромігся сховати жменьку в кишеню). Ми заливалися справжніми сльозами. Ми — це значить усе європейське представництво "Росса": Джеф, Філіп, Чарлі, Оділь, стажери, керівники, ледарі, і я, Октав, із серветками "Kleenex", той самий Октав, якого ніхто не звільнив, який і сам не звільнився, який лише трохи розчарований, що Софі так і не повернулася. Ми — це значить усі паразити, які живуть на гроші "Росса": власники телевізійних каналів, акціонери великих радіостанцій, співаки, актори, фотографи, дизайнери, політики, шеф-редактори журналів, директори великих магазинів, ми — які [150] все вирішують, формують громадську думку, ми — продажні артисти, визнані чи прокляті, — усі ми плакали. Ми оплакували нашу жалюгідну долю: коли помирає рекламіст, про це не пишуть у газетах, не дають повідомлень у траурних рамках, через це не переривають програм телебачення; залишаються лише непродані проекти та рахунок, нікому вже не потрібний рахунок під секретним номером у Швейцарії. Коли помирає рекламіст, не відбувається нічого, просто на його місце приходить живий рекламіст.

2.

Кілька днів по тому, Південне узбережжя Маямі. Навколо — памелиандерсон усіх розмірів, жанклодвандамів — хоч греблю гати. Ми всі перетворилися на "друзів". Перш ніж підставити своє обличчя сонцю, ми засмагали під ультрафіолетовою лампою. Аби бути "за свого" серед тутешніх, чоловікам слід скидатися на актора з порнухи, а жінкам — на "бімбо". Ми наркоманимо, бо ані алкоголь, ані музика не розв'язують нам більше язика. Ми живемо у світі, де лишилася одна пригода — покохатися без гон-дона. Чому ми всі постійно женемося за красою? Бо цей світ потворний аж до нудоти. Ми хочемо бути гарними, бо хочемо бути кращими. Пластична хірургія — це остання ідеологія, яка нам залишилася. Тут усі мають однакові губи. Світ страшиться перспективи клонування людини, але воно давно вже існує, і зветься воно "plastic

surgery". У всіх місцевих барах Шер виспівує "Чи віриш ти в життя після кохання?" Ми ж повинні запитати у себе, чи віримо ми в життя після людей? В існування чарівних пост-людських істот, позбавлених такої несправедливої потворності, всесвітньою столицею яких і стане Маямі? У нас у всіх буде однакове опукле невинне чоло, дуже ніжна [152] атласна шкіра, мигдалеподібні очі; усі матимуть право на довгі пальці з темним лаком на нігтях, усім роздаватимуть пухлі губи, високі вилиці, м'якенькі вушка, задерикуваті носики, гладеньке волосся, граційні та напарфумовані шиї, і, що особливо важливо, гострі лікті. Лікті всім! Уперед за демократизацію ліктів! Як скромно зізналася Поліна Порізкова в одному інтерв'ю: "Мені приємно, що люди вважають мене вродливою, але це всього лише питання математики — кількість міліметрів між моїми очима та підборіддям".

Ми з Чарлі розмовляємо по мобільних телефонах прямо в морі. Ми їздимо на пляж в гігантських джипах. Незважаючи на смерть Марроньє, ми не відмінили зйомки "Мегрелет" — забагато грошей уже було вкладено у виробництво. Одного разу Чарлі дістав зі своєї кишені невеличку коробочку із прахом Марроньє і розпорошив його над водою. Це те, чого б і хотів Марк: розчинитися у хвилях Маямі. Ще трохи пороху залишилося в його долоні, і у мене щодо цього залишку з'явилася ідея. Я попросив його витягти руку і розкрити долоню сонцю. Я нахилився і втягнув носом те, що залишилося від мого друга і вчителя Марка Марроньє. I've got Marronnier runnin' around my brain!(1)

(1) У мене Марроньє бігає навколо мозку (англ.). Перифраз пісні "Roxette".

Якщо ви знайдете в цьому місті хоч одну потворну дівчину, повідомте нас про це. Ті, хто згідно зі статистикою скрізь по світу становлять меншість (вродливі та мускулисті), тут уважаються нормою, і від цього стає страшенно [153] нудно (хоча нагадаю вам, що я затятий прихильник нудьги). Завжди можна знайти ще молодшу і вродливішу дівчину, ніж та, з якою ти щойно познайомився. Солодка мука. Але

Хтивість — це один із семи смертних гріхів. Маямі — це місто-побратим Содома, Гоморри й Вавилона!

На Коконат-гроув якийсь тип вигулює шістьох чау-чау в нашийниках і збирає за ними лайно рукою в гумовій рукавичці. Дорогою він натикається на наркоторговців та ролерів. Біля готелю "Colony" купки засмаглих тіл говорять по мобільниках. Ми розуміємо, Маямі — це гігантська реклама, всередину якої ми потрапили. Тут не реклама копіює життя, а життя копіює рекламу. Рожеві "кадилаки" з неоновим підсвічуванням знизу вібрують у ритмі репу чиканос. Від цієї краси і заможності голова йде обертом. У "Ньюс-кафе" ми милуємося топ-моделя-ми, яким так і хочеться намилити їхні ідеальні личка.

Район Арт Деко — це на півдні Маямі, на самому березі моря. Його збудували у тридцяті роки спеціально для пенсіонерів. На початку сорокових до Маямі зігнали чи— ; мало військових, бо Америка побоювалася японської ата— j ки на Флориду Потім падіння режиму Батісти в 1959 році спричинило потужну хвилю еміграції з Куби. Тому Маямі і стало містом пенсіонерів (власників пенсійних фондів, і на яких до скону кряжаться працівники всього західно— го світу), військових (які їх охороняють) і кубинців (які забезпечують їх наркотиками) — чудовий коктейльчик! У сімдесятих по місту вдарила нафтова криза. Здавалося, що це був кінець Маямі, це місто вийшло з моди, has been, десять років по тому, у 1985-у, його врятувала реклама.

Того року Брюс Вебер відзняв на Оушн-драйв серію фотографій для Кельвіна Кляйна. Ці кілька рекламних сторінок [154] у журналах усього світу раптово перетворили Маямі на всесвітню столицю моди. Маямі — це місто, де царюють фотографи. Якби фашисти скористалися вбивчою рекламною силою подібного містечка,, вони б знищили вдесятеро більше людей. Крісті Тарлінгтон була знайдена тут якимось "шукачем талантів" прямо на пляжі. Потім Джанні Версаче знімав тут усі свої каталоги, доки його не вбили 15 липня 1997 року. Смагляві кубинки та геї в шортиках ковзають на роликах по тротуарах, ховаючи очі за темними окулярами "Oakley" останньої моделі. І тут немає ніякого

протиріччя. Зрештою, нацисти перемогли: тут навіть нефи фарбуються на блондинів. Ми аж убиваємося, так хочемо бути схожими на життєрадісних гітлер-югендівців, накачуючи прес пігулками "Galak". Антисеміти отримали те, чого прагли: дівчата сміються із жартів Вуді Алена, але злягатися хочуть із білявим арійцем Рокко Сиффреді.

У затінку облисілої пальми ми спостерігаємо за "Volley-palooza" — дводенним турніром із пляжного волейболу між командами фотомоделей із різних агентств. Змагання судять Стівен Мейзел та Пітер Ліндберг (вони так само судять усе, що відбувається на планеті, протягом інших 363 днів року). Бездоганні фігурки в червоних і чорних бікіні гарцюють по пекучому піску. Краплі поту та морської води злітають з їхнього білявого волосся і потрапляють прямісінько на сливоподібні пупки їхніх подруг, а ті сміються від лоскоту.

Час від часу з океану налітає легкий бриз, від чого їхні тіла вкриваються гусячою шкірою; навіть здалеку нам видно, як вони витончено струшують плечиками. Наче блискітки, яріють на сонці присталі до їхніх гарячих плечиків піщинки. Ця вистава "ранить наші серця томлінням [155] одноманітним"(1). І що вбиває нас найбільше, так це їхні білосніжні зуби. Якби ж то я спромігся записати диск, який розійшовся б десятимільйонним тиражем, ми б тут зараз не сиділи. О, нарешті, команда червоних бікіні перемогла! Капітанові команди-переможниці 15 років; порівняно з нею Камерон Діас, Ума Турман, Жизель Бандхен та Хезер Грехем здаються квартетом старих шкап. Не думайте, що ми тільки і мріємо, як би сунути в цих кралечок. Здалися нам їхні вагіни! Ні, все, чого б нам хотілося,-ледь-ледь торкатися їхніх повік краєчками губів, ніжити кінчиками пальців їхнє чоло, лежати поряд із їхнім тілом, слухати їхні побрехеньки про дитинство в Аризоні чи Південній Каліфорнії; єдине, чого ми бажаємо, — це дивитися разом з ними серіали по телевізору, лускаючи горішки акажу, і лише час від часу заправляти їм за вушко прядку волосся... ви розумієте, про що я кажу, чи ні? О, ми б знали, як про них піклуватися — замовляли б суші в номер, танцювали б повільні танці під "Angie" "Rolling Stones", сміялися б зі спогадів про ліцейські роки, і наші спогади виявилися б дуже схожими

(перше пивне сп'яніння, чудернацька стрижка, перше кохання, яке здавалося й останнім, джинсові куртки, вечірки, хард-рок, "Зоряні війни" і таке інше), але глянцеві красуні нині надають перевагу педерастичним писакам та власникам "Феррарі" — от чому на нашій планеті справи кепські. Ні, я не пісюнковий злодій, але ті, в кого стискає легені, не мають назви. Чи ось: я — "легеньковий злодій", так краще.

(1) Рядок із вірша Поля Верлена "Осіння пісня": Довгі ридання скрипок осінніх ранять моє серце томлінням одноманітним.

Ми вечеряємо з кількома другосортними моделями на орендованій яхті. Після десерту Енріке Хілодупе закладається [156] на штуку баксів з однією дівулею, що вона засоромиться зняти свої трусики і підкинути їх до стелі, аби подивитися, чи прилипнуть вони. Дівчина виконує це, і ми регочемо, наче коні, хоча це не так і смішно (трусики впали в тарілку зі спагеті). Увесь світ продажний. Питання лише в тому, чи ти платиш, чи тобі. Грубо кажучи, до сорока років тобі платять, а потім ти платиш іншим, це так — Трибунал Фізичної Вроди не приймає апеляцій. Плейбої з чотириденною щетиною дивляться, чи дивиться хтось на них, а ми дивимося на них, як вони дивляться, чи на них дивляться, а вони ж дивляться на нас, як ми дивимося на них, як вони дивляться; і цей безкінечний коловорот нагадує "кімнату дзеркал" — старий ярмарковий атракціон, щось на зразок дзеркального лабіринту, де скрізь натикаєшся на власне відбиття. Я пригадую, в дитинстві ми завжди виходили звідти з ґулями, бо постійно билися головами з відбиттями наших голів.

3.

Неонові вогні Оушн-драйв обпалюють освітлених перехожих. Теплий вітерець носить флаєри на вечірки, що вже відгриміли. Напередодні дівки, наче кобили, гарцювали у "Living Room". (Якщо ти потрапив до "Living Room" — ти VIP. Якщо всередині тобі відводять столик — то ти WIP. Якщо ж директорка цього закладу вітається з тобою поцілунком — ти WVIP або Мадонна). Маямі-Біч — це гігантська кондитерська: будинки

нагадують торти з морозива, а дівчата — ласощі, які так і хочеться скуштувати і розчинити на язику.

Підйом о шостій ранку, аби встигнути відзнятися за найкращого освітлення. Ми орендували на Кі-Біскейн будинок, що належить якимсь мільярдерам, завішаний копіями картин Тамари Лемпицької. Тамара (це вже наша) швидко призвичаїлась до свого нового амплуа рекламної зірки. її розчісують, накладають грим, відпоюють кавою у фургоні. Декоратори мусять перефарбувати газон (він має бути не надто зеленим, згідно зі сценарієм). Головний оператор роздає незрозумілі вказівки тямущим технікам. Ті постійно вимірюють світло і обмінюються кабалістичними цифрами: [158]

— Спробуй перейти з 12 на 4.

— Ні, нам треба змінити різкість, постав мені 8 на 14.

Ми з Чарлі їмо все, що нам пропонує офіціант: жувальну гумку, морозиво із сиром, гамбургери з лососем, жувальну гумку-з лососем-із сиром-із куркою-із сашимі. Раптово стає пів на дев'яту, і Енріке гасить посмішку.

— Нєбо білє, я не могу знімати в таке погода.

Наш клієнт неодноразово зазначав, що він хоче бачити блакитне небо та контрастні тіні.

— Але шо робіть, — втішається він, — це світла Господнє.

На що Чарлі урочисто вирікає:

— Тоді Господь — нетямущий оператор.

Біле небо неможливо змінити при перегонці. Якщо зараз знімати як є, то треба буде підмальовувати кадр за кадром на Flame, а це коштуватиме 40 штук на добу. Отже, ми вдесяте за сьогодні снідаємо, чекаючи, доки розвіється білий серпанок Телепродюсерка рве на собі волосся і телефонує паризькому страховику, аби вибити бюджет за "Weather day". Але я не панікую: покинувши кокс, я з ранку до ночі жеру.

Тамара, Чарлі та я — ми Жуль і Жим(1) у Флориді. Аме-рикоси тут постійно дошкуляють нам запитаннями:

— Are you playing in "кохання утрьох"?

(1) Натяк на "трикутник кохання" у фільмі Трюффо "Жуль і Жим".

Цілий ранок ми п'ємо пиво "Corona" і невпинно сміємося. Усі закохуються в Тамару — ще б пак, вона загрібає 10 000 євро на добу за те, що викликає у самців подібну хімічну реакцію. Бородаті техніки носять кашкети та кабелі, звуковики з раціями тріскочуть у порожнечу, освітлювачі моляться на небо, а ми намазуємось сонцезахисним [159] кремом, аби тільки вийшло сонце. Чорні шторки укривають нас від реальності, світ для нас викривлений. Але на якого дідька нам потрібно це Маямі, якщо воно без сонця?

— Треба пильнувати, аби в кадр не потрапили пальми, не забувайте, дія відбувається у Франції. Бо ж при-йдеться дознімати тополі та буки.

— Браво, Октаве! Ти стаєш корисним. Однією цією фразою ти вже виправдав подорожні витрати на тебе.

Чарлі жартує, але вигляд у нього стурбований. Увесь ранок він ходить околясами. Може, він вирішив утопитися? І нарешті:

— Октаве, я мушу тебе про щось повідомити. У нашій агенції незабаром стануться значні зміни.

— Оце здивував! Після смерті КД це очевидно.

— Не "смерті КД", а просто "КД", тобто "каюка директора".

— І ти, сміхотуне, наважуєшся жартувати із загибелі нашого улюбленого шефа?

Тамара заходиться сміхом, але Чарлі продовжує свій натиск:

— А ти помітив, що Джефа не було з нами в Сенегалі?

— Звичайно, і щойно я це для себе відкрив, то з відчаю хтів скінчити свої дні! І як тільки ми витримали без нього аж чотири дні?!

— Годі вже жартушів. Я знаю, де був Джеф, поки всі ми ту-ту-тусувалися в Африці. Наш шановний колега змотався до Нью-Йорка і вибив собі місце Президента Фі-ліпа в головних цабе "Росса".

— Що ти верзеш?

— Наш милий Джеф розіграв прекрасну партію: він заручився підтримкою Дюлера з "Мадон" і переконав [160] наших цабе, що "Росе" втратить цього жирного клієнта із нинішнім французьким керівництвом. І знаєш, що йому відповіли вищі інстанції?

— "Go fuck yourself, Jef"?

— Якби ж то. Американосики обожнюють таких молодих вовків-кар'єристів, які копають яму старим. Вони навіть навчають цього своїх акул у Гарварді та прославляють це у вестернах із Джоном Вейном.

— Чекай-но, чи ти зараз жартуєш? Тільки-но це вигадав?

Чарлі нервово гризе ніготь; щось він не дуже схожий на вигадника.

— Октавіо, ти так захопився написанням своєї кни-жулі, що нічого навколо себе не бачиш!

— О, уявіть собі, і це каже мені той, хто цілими днями не вилазить із Інтернету, рискаючи в пошуках чорнуш-них фоток?

— Не маєш рації, я просто документую свою епоху. До речі, нагадаєш, щоб я показав тобі фільмчик, у якому дев'яносторічна стара жере своє лайно. Але зараз не про це. Ти що, не помітив, якими пригніченими вони всі були під час семінару? Прокинься: Джеф от-от стане "генеральним" "Росса" замість Філіпа, а той буде керувати всіма європейськими філіалами, тобто бити байдики, і називатися якимсь "почесним президентом" чи ще якимось крутеликом у тому ж дусі.

— ДЖЕФ ОЧОЛИТЬ НАШУ АГЕНЦІЮ??? Але йому ще й тридцяти немає, він же недоук!

— Може, й так, але виявилось, що він не такий уже й простакуватий, якщо хочеш знати мою думку. Ласкаво просимо у XXI вік, партнере! Настає ера тридцятирічних "генеральних" хижаків. Вони такі ж падлюки, як і п'ятдесятирічні, [161] просто виглядають краще і коштують дешевше. Тому акціонери і розраховують на нього: він не міг програти, бо прикрився нашим найжирнішим клієнтом. Але сам Джеф не міг позбутися Марроньє, стежиш за моєю думкою?

— Чорт забирай, Марк наклав на себе руки, бо знав, що ця маленька тварюка збирається випхати його геть?

— Звичайно. І він вагався, чи ми з тобою не поповнили ряди його опозиції.

Небо було вкрите білим серпанком, але ж це ще не давало йому права падати нам на голови!

— Я погано розчув, чи ти часом не сказав, що Джеф призначає нас креативними директорами?

— Джеф телефонував мені зранку, аби запропонувати нам цей пост. Це значить по ЗО 000 євро на місяць кожному, плюс організаційні видатки, оплачене житло і службовий "Порше".

Тамара усміхнулася:

— Октавчику-везунчику, непогано для хлоп'яги, який мріяв, аби його звільнили!

— О створіння людське, заткни пельку, ПЛІЗ!

— Ти правий, дорогенький: це ж ви креатори, а я лише ваше створіння.

— Дуже кумедно, — перериває її Чарлі, — але помовч поки, ясочко. Віднині ми креативні директори! Затям собі цей нюансик.

— Стоп, я ще не погодився!

— Від такої пропозиції ніхто не відмовляється, — кинув Енріке. Очевидно, усі вже були в курсі, окрім мене.

І саме цю мить сонце вибрало для того, щоб повернутися. От нахаба!

4.

Здавалося, Тамара все життя розігрувала комедію; втім, якщо помислити, то так воно і було. Професія call-girl навчає акторської майстерності краще, ніж будь-яка акторська школа. Вона із задоволенням позує перед камерою. Вона зваблює об'єктив і ковтає свій йогурт так ласо, наче від цього йогурту залежить усе її життя. Ніколи ще не виглядала вона так блискуче, як у цьому псевдо-середземноморському садку, перенесеному у Флориду.

— She's the girl of the new century, — урочисто проголошує місцевий технічний директор дівчинці, яка знімає "making of". Мені здається, що він хоче, по-перше, показати її Джону Касабланці з "Еліт", по-друге, злягтися з нею. У довільній послідовності.

Ми завойовуємо чужу землю, перш ніж захопити її ме-діапростір. Кампанія з просування "Мегрелет" триватиме до 2004 року, реклама буде усюди: на величезних біг-бор-дах 4х3, на автобусних зупинках, у жіночих журналах, у місцях продажу, дегустації, на мурах, на майданчиках для пляжних ігор, у місцевих новинах, на листівках, Інтернет-сайтах, "гондолах" та на пропозиціях щодо повернення витрат на покупку за умови пред'явлення чеків. Тамаро, ти будеш усюди, ми зробимо з тебе емблему лідера знежирених йогуртів на всьому шенгенському просторі! [163]

Ми попиваємо "Cape Cod", базікаючи з гримеркою про Еспінський курорт. Ми зустрічаємо кількох охлялих шкапок (таке прізвисько ми вигадали для драбинчастих шл ьондр, які тиняються в пошуках героїну по Вашингтон-авеню). Ми придурюємось мертвими біля дому Джанні Версаче, туристи без упину знімають своїми фотоапаратами, як ми блазнюємо, валяючись на землі. Ми загортаємось у білі завіси, зірвані в готелі "Делано": Тамара стає Шехерезадою, а я Каспером — добрим привидом. Люди довкола настільки самозакохані, що кожен займається коханням лише із самим собою. Що таке вдало проведений день у Маямі? Це коли третину дня ти їздиш на роликах, третину — стирчиш під екстазі, і ще третину — дрочиш.

На знімальному майданчику галявинка знову вигоріла на сонці. Аби вона зазеленіла із новою силою, асистенти вкотре вже сприскують її розчиненою фарбою. Сьогодні ввечері на Л інкольн-роуд намічаються бої drag-queens: на рингу для кетчу трансвестити рватимуть одне одному перуки. "Немає нічого, що насправді б дорого коштувало", — співає Мадонна, яка має тут непоганий будиночок. Але вона точно окреслила проблему. Я кохаю Тамару, і я кохаю Софі; із платнею креативного директора я міг би без натягу утримувати обох. Але я не можу так одразу прийняти пропозицію, яка заперечує першій сторінці цієї книги, там, де я написав: "Я пишу цю книгу, аби мене звільнили". Чи, може, тепер краще виправити на: "Я пишу цю книгу, аби мене підвищили"?.. Тамара перериває мої роздуми:

— Хочеш кави, чаю чи мене?

— Усе й одразу до мого рота. Скажи мені, Тамаро, яка твоя улюблена реклама?

— "LESS FLOWER, MORE POWER"(1). Це слоган "New Beetle" компанії "Фольксваген". [164]

(1) Обігрується гасло хіпі "Flower Power".

— Не кажи "слоган", кажи "титр". Затям це, якщо хочеш зі мною працювати.

Після обіду ми втупилися у відеомонітор "Sony", який видає кадр за кадром: Тамара на терасі, Тамара на сходах, Тамара в саду, Тамара крупним планом, Тамара загальним планом, Тамара натурально-штучна, Тамара дивиться в камеру, Тамара штучно-натуральна, Тамара дегустує продукт (відкриває баночку, занурює ложечку в йогурт, смакує його в роті), Тамара та її хвилюючий лікоть, Тамара та її диво-перса. Але моя найулюбленіша Тамара — та, яка належить лише мені, тобто та, яка стирчить зараз гола в самих в'єтнамках на балконі в моїй кімнаті, із

колечком на пальці лівої ноги і витатуйованою трояндою під правою груддю. Та Тамара, якій я наважуюсь сказати:

— Я не хочу кохатися з тобою, але ти мене зачаровуєш. Мені здається, що я кохаю тебе, Тамаро. Хоч у тебе і великі ступні, але я кохаю тебе. Ти на моніторі виглядаєш краще, ніж у житті, але я кохаю тебе.

— Я знаю багатьох злюк, які удають із себе добряків, але ти рідкісна штучка: добряк, який хоче здаватися злим. Поцілуй мене, цього разу безкоштовно.

— Ти моя заборонена мрія, мій єдиний біль і моя остання надія. Для мене ти єдина музика, що змушує зірки кружляти в танці.

— Знову слова, завжди слова!

Сцена дегустації — це завжди каторга: на пекучому сонці, після сніданку, бідна берберочка змушена десятки разів симулювати екстаз, смакуючи в роті повну ложку йогурту "Мегрелет". Після кількох дублів її уже нудить від цього йогурту. Асистентка принесла їй миску, до якої вона спльовує сирок щоразу, коли Енріке кричить "Стоп!". Так, так, ми поділимося з вами невеличким викриттям, [165] тільки не трубіть про це нікому: кожного разу, коли ви бачите в рекламі актора, котрий смакує який-небудь продукт, знайте, що він ніколи не ковтає його, а тільки-но вимикають камеру — з огидою спльовує.

Ми з Чарлі сидимо на пластикових стільцях перед купою усілякого щла. На всіх зйомках рекламних роликів відбувається такий цирк креаторів заганяють до якогось куточка і презирливо розважають їх щосили, піклуючись про те, щоб вони, власне автори цього проекту, не втручалися у процес. Ми відчуваємо себе приниженими, незначущими, нас нудить від цих клятих солодощів — коротше кажучи, ми як ніколи сповнені огиди. Але ми удаємо, наче все гаразд, і це тільки тому, що,

ставши креативними директорами французького "Росса", ми матимемо тисячі можливостей для помсти — і тоді наша помста буде безжальною.

Ми будемо багатими і несправедливими.

Ми звільнимо усіх наших старих друзів.

Ми метатимемо вогнем-блискавицею і тероризуватимемо підлеглих.

Ми будемо привласнювати їхні ідеї.

Ми наберемо молодих креаторів і будемо викачувати з них свіжі ідеї, обіцяючи їм велике майбутнє, але плоди збиратимемо самі, за їхніми спинами.

Ми не дозволимо своїм працівникам йти у відпустку, доки самі не відпочинемо на острові Маврикії.

Ми будемо величними і нахабними.

Ми заграбастаємо всі найласіші замовлення, причому найапетитніші рекламні кампанії довірятимемо позаштатним працівникам, а штатні хай смокчуть лапу.

Ми домагатимемося, аби наші портрети з'являлися на економічних сторінках "Фігаро", а потім вимагатимемо звільнення журналіста, якщо стаття буде недостатньо панегіричною (погрожуючи "Фігаро", що не будемо більше розміщувати у них рекламу). [166]

Ми уособлюватимемо новий тип французьких рекламістів.

Ми підкупимо прес-секретаря журналу "Strategies", аби розмістити в розділі комунікації таке: "Слід уміти відрізняти концепт від перцепту".

Ми також частенько вживатимемо фразочку: "Право виключної прерогативи".

Ми будемо дуже зайнятими і недосяжними; аби домогтися зустрічі з нами, треба буде записуватись за три місяці (і в останній момент, за кілька годин до наміченої зустрічі наша сувора секретарка цю зустріч відмінить).

Ми застібатимемо усі до останнього ґудзики на наших сорочках.

Ми викликатимемо у всіх оточуючих депресії та нервові приступи. Про нас ходитимуть жахливі плітки у професійних колах, але завжди поза нашими спинами, бо нас усі боятимуться.

Ми будемо байдикувати, але у нас не лишатиметься часу на відвідування родичів.

Ми будемо небезпечними і страшенно мстивими.

Ми будемо "сірими кардиналами" сучасного суспільства.

Ми завжди лишатимемося в затінку, навіть "за повного освітлення".

Ми будемо пишатися своєю цілковитою безвідповідальністю.

— Ви єсть подобатися макіяж?

У наші верзіння під назвою "Казочки про білого бичка" втрутилася гримерка, яка хотіла знати нашої авторитетної думки. Коли прийде наш час, ми призначимо її головною гримеркою "R&W", бо вона визнала нашу важливість ще до того, як ми її набули. [167]

— Досить того, що вона виглядає природно, — вирікає Чарлі безапеляційним тоном, — вона повинна бути здоровою/врівноваженою/рухливою/автентичною.

— Yah, я зробити їй губи трохи glossy, але не міняти відтінок, вона мати чудову шкіру.

— Ніяких там glossy, — наполягає Чарлі із впевненістю майбутнього шефа, яким він наче уже є, — я хочу shiny!

— Of course, shiny це краще, ніж glossy, — квапливо додаю я, — інакше ми ризикуємо порушити колорит.

Гримерка дивиться на нас із повагою — як на спеціалістів із гриму для губів, очевидних професіоналів, яких не обставиш. Нам ще лишилося зашугати стилістку із кулінарії, і tutto буде bene.

Тамара запалює всю знімальну групу. Ми усі обожнюємо її, перекидаємося розуміючими поглядами, захоплюючись її красою. Ми з нею могли б бути щасливими, якби я не відводив стільки часу думкам про іншу. І чому мене завжди тягне до тих, кого немає поруч? Час від часу Тамара прикладала свої долоні до мого обличчя — це її заспокоювало. А мені була потрібна хоч крихітка легкості. Опа, це нам може знадобитися при нагоді: "МЕГРЕЛЕТ. УСІМ НАМ ПОТРІБНА ПЕВНА ДОЗА ЛЕГКОСТІ". Треба записати цей слоган, а там хто його знає!

— Отже, ти погодишся на ті гроші, які вони тобі пропонують?

— Не в грошах щастя, Тамаро, і ти це добре знаєш.

— Завдяки тобі тепер я це розумію. Але раніше я б так не сказала. Аби зрозуміти, що не в грошиках щастя, треба мати і щастя, і гроші.

— Хочеш зі мною побратися?

— Ні, тобто так, але тільки за умови, що на нашому весіллі кружлятиме гелікоптер і осипатиме усіх дощем із рожевих камелій. [168]

— А якщо камелії будуть білими, що тоді робитимемо?

— Доведеться їх жерти!

Але чому вона не дивиться в очі? Ми обидва ніяковіємо. Я беру її руку, розмальовану візерунками з хни.

— Що? Що з тобою?

— Коли ти добрий — це погано. Краще, коли ти удаєш злюку.

— Але...

— Облиш це. Тобі добре відомо, що ти мене не кохаєш. Я б також хотіла пустувати, як ти, але з мене досить забавок, знаєш, я подумала і вирішила, що треба цьому покласти край. Із гонораром від "Мегрелет" я зможу купити невеличкий будиночок в Марокко, у мене там росте донька, я покинула її з мамою, і мені її дуже бракує... Послухай, Октаве, ти повинен повернути свою наречену, і ви разом будете виховувати вашу дитину. Вона зробила тобі найкращий подарунок — прийми його.

— Отакої! Що це з вами усіма коїться? Тільки-но мені стає добре з кимось, вам відразу треба завести мову про дітей! Замість того, щоб відповісти на питання "навіщо жити", вам краще помножувати цю проблему!

— Годі вже твоїх дешевих філософствувань. Не треба над цим насміхатися. Моя донька також росте без батька.

— Ну то й що? Кисло їй? Мій батько також не опікувався мною, але я не роблю з цього трагедії!

— Припини! Подивись на себе! Ти кидаєш дівчину, яка завагітніла від тебе, аби проводити ночі зі шлюхами!

— Ну добре... але так я хоча б вільний.

— Вільний? Ні, я, мабуть, сплю! Ні, Октаве, ні! Дзуськи! Ти з іншого тисячоліття! Подивись мені у вічі, я сказала: у вічі! Дитина, яка має народитися, МОЖЕ мати батька. Уперше у своєму житті ти можеш бути корисним! Скільки ще ти будеш тинятися по борделях і слухати ті самі [169] дебільні вигадки від недоумкуватих хирлявих п'яндиг? Скільки ще, чорт забирай? Оце твоя свобода, дятле?

Бувають психоаналітики, сеанс у яких коштує 150 євро. Тамара-моралістка бере за годину 460.

— Дай-но мені спокій! Проживу і без твоїх уроків моралі, під три чорти!

— Припини на мене кричати, бо у мене аневризма лусне. Мораль, можливо, докучає, але нічого кращого досі не винайшли, аби відрізнити добро від зла.

— То й що тепер? Краще я буду паскудним і вільним — так, вільним, розумієш? — ніж етичним та ув'язненим. "Людино вільна, завжди плекатимеш ти горе!"(1) Я розумію, що ти хочеш сказати, але твоє "родинне щастя", як правило, куди патетичніше, ніж ті дебільні сальні побрехеньки, які о шостій ранку розповідає налиганий бевзень, второпала? І як, на твою думку, я можу виховувати дитину, якщо закохуюся в першу ж шльондру?! Упс...

Щойно я порушив головне Тамарине правило: слово "шльондра" може вживати тільки вона; якщо ж його вимовляє хтось інший, вона сприймає це як образу. І ось вона заливається сльозами. Я намагаюся виправитися.

— Ну не плач, вибач мені, ти — свята, й ти це добре знаєш, я не втомлюся це повторювати. Мало того, що я єдиний чоловік, який платить повіям і не спить з ними, так тепер я ще й примусив плакати одну з них. Хіба я не герой? Дай мені свій мобільний, я хочу зателефонувати до "Книги Рекордів". Алло? З'єднайте мене із редактором рубрики "Найбезтактніший чоловіку світі", будь ласка.

(1) Перифраз першого рядка вірша Шарля Бодлера "Людина і море": Людино вільна, завжди плекатимеш ти море.

Перемога: вона трохи всміхнулася. Гримерці доведеться лише трохи підправити вії. Я продовжую самоаналіз, доки не перегорів: [170]

— Моє закордонне коханнячко, поясни мені просту річ: чому тільки-но покохаєш жінку і стосунки з нею стають чудовими, вона відразу хоче перетворити і себе, і мене на доглядачів за крикунами, завести цілу ораву дітлахів, армію небожат, аби вони день і ніч голосили і плутались під ногами, заважаючи нам бути разом. Боже мій, невже це такжах-ливо — бути удвох? Я був би щасливий, якби ми були парою "DINK" (Double Income No Kids), навіщо мені ця "СІМ'Я" (аж сім "Я")? Тобі не здається, що мати дітей — це безжалісно? Усі ці романтичні подружжя, які тільки й говорять про свій побут, про життя-буття. Ти думаєш, що брати Галл ахери стали сексуальнішими відтоді, як почали підтирати своїх дитинчат? Для цього треба бути лайнолюбом! До того ж у моєму BMW Z3 немає місця для дитячого сидіннячка.

— Це ти безжалісний. Якби у твоєї матері не народилася дитина, ти б не верз зараз ці теревені.

— Ніхто б від цього не помер!!

— Заткни пельку!!

— Сама затикай!!

— О-О! ПРИПИНИ СВОЇ ЛЕМЕНТУВАННЯ!!! — кричить вона і рюмсає водночас.

Вона починає хникати. Боже мій, як їй пасує нюняти! Чоловіки так часто ображають жінок, безперечно, тільки тому, що ті дуже гарні, коли плачуть.

Тамара піднімає голову і, здається, вона знайшла у своїй голівці останній аргумент, аби мене переконати.

— Ми могли б продовжувати зустрічатися потайки. Хай живе така мораль! Це ще Блез Паскаль сказав:

"Справжня мораль сміється надмораллю". І в той час, коли я втягую її сльози через соломинку "Seven Up", ми думаємо про те саме:

— Ти знаєш, чому ми ніколи не зможемо бути разом?

— Так, знаю, — відповідаю я. — Тому що я — не вільний, а ти — аж надто.

5.

І ось зйомки закінчено: ми щойно витратили три мільйони франків (500 тисяч євро) за три дні. Перш ніж камери поховали в чохли, ми попросили Енріке відзняти ще одну версію — трешеву. Усі в шоці, включаючи Тамару, і тоді Чарлі заволав:

— Послухайте! ПОСЛУХАЙТЕ МЕНЕ УСІ! Listen to me, please. Коли я востаннє бачив Марка Марроньє живим, він перчив Октава, який тут присутній, кричав, що сценарій, за яким ми щойно знімали, — лайно і що треба буде його переробити.

— Так і було, — додав я. — Він навіть вирік тоді фразу, яку я затямив на все життя: "Ніколи не пізно все покращити".

— Мадам і месьє, леді й джентльмени, та невже ми проігноруємо останню волю покійного?

Техніків вочевидь ця пропозиція не гріла. Після кількох переговорів із телепродюсеркою та Енріке, було вирішено швиденько відзняти "версію агенції" — урізаними планами, з камерою на плечі, у стилі "Догми" (тієї зими в цьому стилі інтелектуальної датської течії знімалися всі кіновідсебеньки). [172]

І ось що являла собою версія "Мегрелет-Догма": Тамара проходжається по веранді з тикового дерева, граційно знімає з себе майку, потім, уже з оголеним торсом, дивиться в камеру і починає розмазувати йогурт по щоках та грудях. Вона кружляє, босоніж біжить до саду і починає погрожувати своєму знежиреному йогурту: "Мегрелет! I gonna eat you!" Потім вона качається по щойно підфарбованій траві, її груди перемазані зеленою фарбою та "Мегрелетом", вона облизує солодкий йогурт на своїх непе-ревершених губках та стогне від задоволення (крупний план обличчя, по якому тече йогурт): "М-м-м-м... Мегрелет. It's so good when it comes in your mouth".(1)

Як талановито! Ми вирішуємо відправити цю версію на Всесвітній фестиваль реклами в Каннах, потайки від "Мадон". Якщо ролик отримає "Лева", Дюлер буде змушений аплодувати.

Марроньє оцінив би подібну самовідданість. Ми можемо зі спокійним серцем повертатися до Парижа, аби зайняти ніші ще тепленькі нові

крісла. Але Чарлі — моєму оплотові, тепер особливо непорушному — цього здалося замало. Цього самого вечора, після вечірки в "Лікіді" на честь закінчення зйомок, він потягнув нас до прь крої г/льби, про яку, на жаль, я змушений розповісти.

(1) "Так добре, коли він потрапляє до рота" (англ.).

6.

Софіти ділили простір на квадрати. Підстаркувата садомазохістка розсікала по танцмайданчику в корсеті, який стиснув її талію до десяти сантиметрів. Вона була схожа на пісочний годинник, затягнутий у чорну шкіру.

— Знаєш, про що мені нагадує це старе страшко? У Європі різні компанії звільняють тисячі працівників, аби збільшити прибутки пенсіонерів з Маямі, так чи не так?

— Е-е-е... загалом так. Усі флоридські дідугани є акціонерами пенсійних фондів, яким належать міжнародні корпорації, тому так, маєш рацію.

— Тоді, якщо ми вже тут, чому б нам не зробити візит одному із цих підстаркуватих власників планети? Це щонайменше смішно — бути в Маямі і не розібратися з кимось із торботрясів, а там — хто його знає, може, нам вдасться переконати його більше нікого не звільняти? Що ти на це скажеш?

— Тільки те, що ти налигався. Але о'кей, ходімо.

І ми вирушили — Тамара, Чарлі та моя пика, бульварами "Пороки Маямі", в пошуках представника світового імперіалізму. [174]

Дінь! Донь! Дінь! Донь! Дінь-дон-дінь-дон!

У Маямі навіть дверні дзвоники хочуть бути крутими — цей грає "Маленьку нічну серенаду" Моцарта, замість просто зробити "Дзинь", яку всьому світі. Уже цілу годину ми кружляємо "спальним" кварталом Корал-Гейблс у пошуках акціонера-пенсійного-фонду для своєї проповіді. Нарешті Чарлі подзвонив у двері благоліпної вілли у марокканському стилі.

— Yes?

— Good evening, мадам, do you speak French?

— Так, так, еге ж, хоч трохи, але чому ти звонить так пізно?

— Е-е-е, тому що Тамара, яку ви можете бачити (Тамара всміхається до камери спостереження), стверджує, що вона ваша онучка, місіс Ward(1).

Б-З-З-З.

Двері відчиняються, і ми бачимо мумію. Зрештою, це "щось" колись давно, мабуть, було жінкою, але дуже давно, і, можливо, на якійсь іншій планеті. Ніс, рот, очі, лоб, щоки — усе накачане колагеном. Усе інше тіло нагадує зморщену картоплю, мабуть, через її халатик.

— У неї тільки на морді шкіра підтягнута, — через силу констатує Чарлі.

— Що говорить ви? Яка онука? Я...

Запізно. Бабці не лишилося часу на волання, бо Тамара вирубила її (не даремно у неї коричневий пояс із дзюдо!). Ми увірвалися до золотого будинку. Усе, що не золоте, — із білого мармуру. Відстій: Тамара з Чарлі кладуть стару на канапу в стилі психоделік, яка, мабуть, була в моді ще

за молодості своєї володарки, тобто десь на початку двадцятого століття. [175]

(1) "Опіка" (англ.).

— Отож, якщо ви розумієте французьку, мадам Вод, чи як там вас, зробіть ласку і вислухайте нас. Ви живете тут одна?

— Так, I mean, ні, це не так, поліція прийти дуже швід-ко. НА ДОПОМОГУ. HEEEELP!

— Заткнемо їй пельку. Тамаро, давай хустку!

— Тримай.

Вона встромляє свій бандан у пащу старої, а Чарлі сідає на неї зверху (я вам гарантую, він такий самий важкий, як і його жарти). Тепер уже пенсіожерці доведеться спокійно вислухати все.

— Як бачите, мадам, вибір припав саме на вас, але на вашому місці міг опинитися будь-хто з відповідальних за негаразди сьогодення. Вам слід знати, що від сьогодні візити подібного роду стануть обов'язковими. Надійшов час, коли акціонери американських пенсійних фондів мають зрозуміти, що не можуть вони безкарно руйнувати життя мільйонів безневинних, одного дня їм доведеться за це відповідати, чи це зрозуміло?

Чарлі розійшовся. З мовчунами завжди так коли вже вони відкривають рота, їх нічим не зупинити.

— Дозвольте запитати, чи чули ви про "Подорож краєм ночі" Луї-Фердінанда Селіна?

— Мпффгхпффхмммгхпх.

— Ні, Селін — це не марка взуття. Це французький письменник. Героя його найвідомішого роману звати Бардамю — він подорожує планетою в пошуках винного. Він зустрів дорогою і війну, і горе, і хвороби, був в Африці й Америці, але так і не знайшов того, хто винний у нашій зневірі. Книга вийшла у 1932, а через п'ять років Селін знайшов козла відпущення — євреїв.

Тамара обійшла хатину, знайшла в холодильнику пиво і принесла його нам. Я занотовую промову Чарлі, який [176] продовжує просторікувати, осідлавши мумію на потворному дивані.

— Ми всі знаємо, що Селін помилився і став мерзенним антисемітом — перепрошую за цей плеоназм. Однак ми, ми, як колись Бардамю, шукаємо того, хто несе відповідальність. Молода жінка Тамара, яка тут присутня, цікавиться, чому це вона змушена продавати свій зад, аби мати змогу надсилати гроші дитині. Оцей кретин біля мене, якого звати Октав, також постійно дошкуляє собі подібними питаннями, ви це можете помітити по його обличчю, покрученому, наче від сухот. Хто розпаскуджує світ? Хто ці злодії? Серби? Російська мафія? Ісламські фундаменталісти? Колумбійські картелі? Непогані козли відпущення! Наче "жидомасонський заколот" у тридцятих. Чи ви розумієте, до чого це я вам говорю, пані Хтозна-хто? Наш козел відпущення — це ви! Це дуже важливо для кожного на цій землі — знати про наслідки своїх вчинків. Наприклад, коли я купую продукти "Монсанто", я підтримую виробництво генетично модифікованих продуктів і приватизацію посівних площ. Ви довірили ваші грошики якомусь фінансовому угрупованню, яке забезпечує ваші інтереси, аби ви могли, скажімо, купити цю страшнючу віллу в мальовничому куточку Маямі. Можливо, ви навіть і не думали про наслідки цього рішення, такого невинного для вас і фатального для нас, розумієте? Саме це рішення зробило вас ВОЛОДАРКОЮ СВІТУ!

Чарлі хльоскає її по щоках,-аби вона відкрила заплакані очі. Стара жалісно стогне, придушена хусткою.

— Знаєте, — продовжує він, — коли я був малий, я обожнював фільми з Джеймсом Бондом, так от, там завжди був лиходій, який хотів стати Володарем Світу, він утримував секретне військо, переховуючи його у підземній фортеці, [177] і завжди погрожував підірвати планету ядерними ракетами, які були вкрадені десь в Узбекистані. Чи ви пригадуєте ці фільми, Герцогине Хрінова? Так ось, щойно я зрозумів, що Джеймс Бонд, як і Луї-Фердінанд Селін, не влучили в ціль. Володар Світу зовсім не такий, якого вони шукали, хоч це й смішно. Володар Світу носить симпатичний пеньюар, блакитну перуку, валяється зараз у своєму жахливому золотому будиночку із банданом у горлянці та й гадки не має, що він і є Володарем Світу! Це ви, пані Ховайся! І знаєте, хто ми? 007! Та-та-та-там! Та-та-та-та-та-та-та-та-там!

Чарлі муркоче мотивчик Джона Беррі. Хоч він і співає чисто, але це не заважає Володарці Світу патетично скиглити та метляти головою по подушці крикливих кольорів Версаче (який не вмер, бо ж його твори живуть!).

— І не сподівайтеся мене розчулити, пані Врятуймою-душу. Хіба ви бідкалися, коли цілі регіони потерпали від масового скорочення кадрів, інтенсивної реструктуризації, протизаконних соціальних заходів, які відбувалися лише заради ваших чудових очей. Припиніть це фіглярство, прошу вас. Більше гідності, і все буде добре. Нас звати 007 Джеймс Бонд. Ми завітали сюди лише для того, аби попросити вас переказати вашому пенсійному фондові "Templeton", активи якого становлять 200 мільярдів євро, щоб віднині він змінив свою політику щодо тих прибутків, яких він вимагає від своїх підприємств, а якщо ж ні, то дедалі більше таких людей, як ми, приходити-муть до таких людей, як ви. Ну то як, домовилися?

Тут втрутилася Тамара:

— Чекай, Чарлі, мені здається, вона намагається тобі дещо показати.

І справді, стара простягала свої кістляві пальці і показувала на фото в рамочці на низенькому столику. На [178] чорно-білому знімку посміхався американський солдат-красунчик з каскою на голові.

— Мфгмгмф! — мугикала вона і тикала в портрет.

Я витягнув бандан із її рота, аби дізнатися, що саме означало її мфгмгмф. А вона почала несамовито волати наче різана:

— WE SAVED YOUR ASS IN '44! MY HUSBAND DIED IN NORFUCKINGMANDY!!(1) Дивись, покидьку, це фото МОГО ЧОЛОВІКА, який загинув У ВАС у D DAY!!!(2)

Особисто я вважав, що вона заробила перше очко. Але це дуже розлютило Чарлі. Я був не в курсі його сімейних справ. Я чув це все уперше в житті, запевняю вас.

— Послухай, міс. Не будемо псувати вечірку балачками про небіжчиків. Ви розв'язали цю війну заради експорту вашої кока-коли. ITS COCA-COLA WHO KILLED YOUR HUSBAND!(3) Що ж до мене, то мій батько покінчив життя самогубством, бо його звільнили із заводу, аби збільшити свої прибутки. Я знайшов його повішеним, ти розумієш це, суко? YOU KILLED MY FATHER!

Він почав лупцювати її надто сильно. Стара заюшилася кров'ю. Присягаюся, що я намагався стримати Чарлі, але алкоголь помножив його сили.

— ТИ ВБИЛА МОГО БАТЬКА, СТАРА БЕЗРОГА СВИНЮКО! ТИ МЕНІ ЗА ЦЕ ЗАПЛАТИШ!

(1) Ми врятували вашу дулу в сорок четвертому! Мій чоловік загинув у Норблямандії!

(2) День "Д" — день висадки союзників у Нормандії.

(3) Це кока-кола забила вашого чоловіка!

Він молотив її по ребрах, гамселив кулаками в очі, розбив об її ніс пляшку з пивом, витяг її штучну щелепу і вставив старій поміж ніг, і зрештою, треба визнати, він вирішив обірвати це сповнене страждань животіння, яке [179] в будь-якому разі незабаром припинилося б. Але, мені здається, його вчинок можна пояснити тим, що його занесло. Коротше кажучи, після п'яти хвилин биття (а це досить довго, наприклад, у боксі один раунд триває набагато менше), місіс Ward більше не дихала, а в кімнаті засмерділо лайном. Чохли від Версаче тепер потребували послуг пральні.

Тамара, яка вже звикла до подібних інциндентів, і бровою не повела. Вона перевірила пульс старої, тобто засвідчила її смерть. Після цього вона кинулася квапливо, але методично усувати наслідки погрому. Вона попросила нас перенести останки пенсіонерки під сходи у гре-ко-романському стилі. Потім ми навшпиньки покинули цю огидну віллу, не забувши й про камеру спостереження: ми розбили її каменюкою із саду.

— Думаєш, нас записали?

— Та ні, це звичайний домофон.

— Все одно, навіть якщо залишиться плівка, нас тут ніхто не знає.

Ця остання фраза дуже насмішила охоронців, які передивлялися безліч моніторів із записами місцевих камер спостереження (один із них, гаїтянин, непогано знав французьку); та їм було зовсім не до сміху, коли

вони зрозуміли, що на місіс Ward було скоєно напад і їм доведеться писати рапорт у Головний відділок поліції Маямі.

Тієї самої миті я вкінець відключився. Квартал був безлюдний. До Чарлі повернувся розум. Він погоджувався із Тамарою:

— Та її канапа насправді була надто потворна. Решту вечора ми провели в стрип-клубі "Мадонна", де танцівниці у вузеньких трусенятах-стрингах, наче чудово [180] зроблені манекени (цих кібержінок можна назвати "чума" — чудові манекени), зубами виймають з ширінок клієнтів десятидоларові купюри. Ми голосно захоплювалися їхніми неперевершеними, хоч і несправжніми, грудьми.

— З жінками так завжди, — сказав Чарлі, — або вони нас залякують, або нас від них нудить.

Тамара сприйняла ці слова як образу на адресу своєї професії, за що і обдарувала нас неймовірним шоу на барній стійці: вона смоктала горлечко пивної пляшки і натирала соски льодом із моєї горшки, доки нас не виставили за двері за нечесну конкуренцію. Ми заснули в готельному номері, усі разом, коли дивилися по телевізору "pay per view", де показували супержорстке порно, до речі, із подвійним fist anal (до цього я вважав, що таке є суто технічно неможливим). Зізнаюсь, пронизливі крики акторки змусили мене спустити прямісінько в штани.

Наступного дня ми летіли до Парижа (тим самим біз-нес-класом по п'ять з гаком штук євро за квиток, в меню "кордон блю із ластівкових гнізд-із родзинками-із осетровим кав'яром-зі щойно вичавленим томатним соком"). Чарлі зізнався, що вже дав згоду на призначення його КД. Я молився, аби літак шубовснувся, але, як і завжди, коли цього дуже хочеш, нічого подібного не сталося. Ось так за один день я вляпався в керівництво агенції і вбивство.

7.

Коли ми повернулися до Парижа, у електронних скриньках на нас чекав такий циркуляр, "відмилений" усім співробітникам "R&W" у світі (і перекладений, скоріше за все, автоматичною комп'ютерною програмою):

Любі друзі з компанії "Rosserys & Witchcraft"!

Одним із моїх головних обов'язків щодо наших клієнтів, наших акціонерів і кожного з вас є обов'язок пошуків нових шляхів розвитку нашої компанії. Останніми роками нам усім пощастило спостерігати за надзвичайно професійним рівнем праці наших менеджерів. Ця група талановитих людей, спеціалістів глобального та інтегрованого маркетингу, усіляко сприяла досягненню наших цілей, що перегворило нашу компанію на світового лідера в царині комунікацій. Сьогодні я визнаю їхній внесок та важливу роль у досягненні нами успіху і готую підґрунтя для нашої подальшої життєздатності в новому тисячолітті.

Ось чому з великим задоволенням та гордістю я представляю вам нового Генерального Президента "R&W Paris" Жана-Франсуа Парко. Філіпа Енжевена я призначаю Почесним [182] Президентом — куратором європейських представництв. Усі призначення набирають чинності одразу. На посаді почесного Президента Філіп нарешті зможе займатися тим, що він любить, а саме працювати з метою забезпечення надефективних маркетингових комунікацій в контексті досягнення глобальних результатів.

На новій посаді Жан-Франсуа нарешті зможе зайнятися тим, що в нього виходить найкраще, — працювати разом із нами над підвищенням якості і розробкою нової стратегії, тобто тим, що принесе нам міжнародне визнання. Жан-Франсуа починаючи із 1992 року на прикладі компанії "Мадон" засвідчив своє вміння ефективно та динамічно працювати.

Особисто я хотів би подякувати Філіпові за його величезний внесок на посаді керівника нашого французького представництва. Жодних сумнівів, він зможе скористатися своїми знаннями європейського ринку та фінансових можливостей нашої клієнтури.

Жан-Франсуа запропонував обновити склад керівництва відділу креативу і призначити Октава Паранго(1) та Чарл і Нагу креативними директорами замість Марка Мар-роньє, чия трагічна загибель шокувала і друзів, і колег. Жан-Франсуа повідомить вас також і про інші зміни. Користуючись нагодою, хочу висловити співчуття родині Марка і сказати про неперевершені чуття та концептуальну інтуїцію, а також креативний потенціал, який він використав і зміг збагатити історію агенції, разом із еволюцією загальних комунікацій.

(1) "Parangon" — "зразок, ідеальний діамант, ідеальна перлина" (фр).

Я допомагатиму Жану-Франсуа, Октаву та Чарлі всіма можливими засобами і знаю, що ви робитимете те ж саме. [183]

Тому, що я бачу майбутнє "R&W", то роблю це із гордістю і виключною довірою. І лідер бізнесу "R&W" неодмінно буде перебувати на гребені успіху в XXI столітті.

З найкращими побажаннями,

Едвард С. Ферінгер-молодший.

Ця погань Чарлі відповів "так" за нас обох ще за тиждень до початку зйомок ролика. Мені лишилося тільки підписати кілька папірців. Я говорив собі, що, погодившись на цю посаду, зможу багато чого змінити. Але я помилявся, владу ж бо ніколи не доручають тим, хто міг би нею скористатися. І взагалі, про яку владу йдеться? Влада — це винахід давніх часів. Сьогодні влада настільки розпорошена та розпливчаста, що знесилила всю систему. А ми без упину торочимо наше

грамшистське гасло: "Аби захопити літак, спочатку треба увійти до нього". Яка іронія долі! Тепер, коли ми прорвалися до кабіни пілотів із гранатами в руках і готові віддавати пілотові накази, наставляючи на нього дула наших автоматів, ми раптово з'ясували, що ніяких пілотів і нема. Ми хотіли захопити літак, яким ніхто не вміє керувати.

ХТОСЬ НЕОДМІННО ПОВИНЕН ЗА ЦЕ ЗАПЛАТИТИ, ТОЖ ЗУСТРІНЕМОСЯ ПІСЛЯ ЦЬОГО ПОВІДОМЛЕННЯ.

ДІЯ ВІДБУВАЄТЬСЯ НА МАЙДАНІ КАРРУЗЕЛЬ БШЯЛУВРА ЙДУТЬ ПРИГОТУВАННЯ ДО ГРАНДІОЗНОГО ПОКАЗУ МОДИ. НАТОВП ТІСНИТЬСЯ БІЛЯ ВХОДУ, ЯКИЙ ОХОРОНЯЮТЬ ВРОДЛИВІ ХЛОПЧИКИ В ЧЕРВОНИХ КРАВАТКАХ ІЗ ЛІЦЕЮ ЖАНСОНАДЕ САЙЇ. МИПРОСУВАЄМОСЯДО СЕРЕДИНИ ЗАЛУ, ЯКА ПЕРЕПОВНЕНА VIPЗ УСЬОГО СВІТУ.

СВІТЛО ГАСНЕ. НАТОВП ЗАПРОШЕНИХ ГОСТЕЙ ВИДИХАЄ ЗАХОПЛЕНЕ "А-А-А-Х". НА ПОДІУМІ ПІД МУЗИКУ ТЕХНО-БРУДНИЙ-МЕТАЛ-ХАРД-КИСЛОТА-ХАУС З'ЯВЛЯЮТЬСЯ ГОЛІ ДІВЧАТА ГОСТІ В ЕКСТАЗІ ВЩ ЦИХ БОЖЕСТВЕННИХ МАНЕКЕННИЦЬ У КОСТЮМАХ ЄВИ: ВІД ЇХНІХ ВЕЛИЧНИХ ГРУДЕЙ, ПРУЖНИХ СІДНИЦЬ, НЕСКІНЧЕННИХ НЩЛОБКІВ, ВИГОЛЕНИХ У ФОРМІ ПРЯМОКУТНИКІВ(1). НЕСПОДІВАНО ВОНИ ЗАВМИРАЮТЬ ПОСЕРЕДИНІ ПОДІУМУ, ПРОСОВУЮТЬ СВОЇ НАМАНІКЮРЕНІ РУЧКИ ПІД ПАХВИ І ЗНАХОДЯТЬ ТАМ "БЛИСКАВКИ*! ВОНИ РОЗСТІБАЮТЬ СВОЮ АТЛАСНУ ШКІРУ, СКИДАЮТЬ ЇЇ, НАЧЕ КОСТЮМ ДЛЯ КУПАННЯ. В ЗАЛІ ЗНЕПРИТОМНЮЄ СТАРА ГЕРЦОГИНЯ. БОРОДАНЬ У СОНЦЕЗАХИСНИХ ОКУЛЯРЯХ ЕЯКУЛЮЄ НА КУРТКУ СУСІДА ПОПЕРЕДУ.ДІВЧИНКА РОКІВДВАНАДЦЯТИЛИЖЕМОРОЗИВО У ФОРМІ ФАЛОСА ТА ТРЕ СЕБЕ МІЖ НІГ.

ПІД ШТУЧНИМИ ШКІРАМИ МАНЕКЕННИЦЬ УСІ БАЧАТЬ МЕТАЛЕВІ КОРПУСИ. КІБОРГИІЗ ЗАГАРТОВАНОЇ СТАЛІ, БЛИСКУЧІ АНДРОЇДИ. ОДНА З ДІВЧАТ ВКРИТА КУПЮРАМИ ПО СТО ЄВРО. ІНША СПЛЬОВУЄ З РОТА МІДЯКИ. ТРЕТЯ РОЗКИДАЄ НАВКОЛО СЕБЕ КРЕДИТНІ КАРТКИ,

(1) У Франції білим прямокутником позначаються фільми та програми, які не рекомендовано дивитися дітям.

НАЧЕ НОВОРІЧНЕ КОНФЕТІ. ЦЕ СПРАВЖНІ АВТОМАТИЧНІ СКАРБНИЧКИ (ДО РЕЧІ, ОДНА З ДІВЧАТ ДІСТАЄ КУПЮРИ ЗІ СВОЄЇ МЕТАЛЕВОЇ ВАГІНИ, НАЧЕ З БАНКОМАТА).

НАТОВП АПЛОДУЄ СТОЯЧИ, БУРХЛИВІ ОВАЦІЇ.ЛЮДИ ВЕРЕЩАТЬ ВЩ ЗАДОВОЛЕННЯ. АТМОСФЕРА ЕЛЕКТРИЗУЄТЬСЯ. МУЗИКА ПРИСКОРЮЄТЬСЯ І ДОСЯГАЄ НЕСТЕРПНОГО РИТМУ. ЛЮДИ НЕПРИТОМНІЮТЬ. У ДРУГОМУ СЕКТОРІ СТАЄТЬСЯ ДЮЖИНА СЕРЦЕВИХ НАПАДІВ І ВІДБУВАЄТЬСЯ ДЕКІЛЬКА ГРУПОВИХ ЗҐВАЛТУВАНЬ.

РАСК5НОТПЩДОЩЕМЗМЩЯКІВ,ЯКИЙ СИПЛЕТЬСЯ НА ТІЛО ГОЛОЇДІВЧИНИ-ПІДЛІТКА, ТАЇЛАНДКИ.

НА ЕКРАНІ З'ЯВЛЯЄТЬСЯ НАПИС: "ІДІТЬ ДО ЦІЛІНАВПРОСТЕЦЬ— В ПОВІЙЗАСОВУЙТЕКІНЕЦЬ/"

1 ДАЛІ НАПИС: "ЦЕ БУЛО ПОВІДОМЛЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ З ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОМІВ РОЗПУСТИ".

V — ВИ

У замкненому суспільстві, де винні всі, єдиний злочин — бути спійманим на злочині. У світі злодіїв єдиний тяжкий гріх — дурість.

Хантер С. Томпсон Параноїдальиий Лас-Вегас, 1971

1.

Це було так дивно — повернутися до "Россу" переможцями. По-перше, агенція переїхала, бо старий пакетбот прогнив, ви залишили

його тонути, і тепер майдан Мар-сель-Самба у Булонь-Біянкур нагадує розорену морську верф із депресивними докерами в реперському шматті, що засідають під "Макдоналдсом". Аби збудувати собі новий офіс за 300 метрів від попереднього, ви зруйнували цілу фабрику і знову відбудували її в тому самому вигляді — але навіщо? (Бо у старих стінах шкідливий азбест? Через примху архітектора? Чи все разом?) Будівлю вінчає двадцятиметровий димар — величезний фалос із червоної цегли. Він не димить, бо нічого не палять — чи поки що не палять.

Ви насолоджуєтесь вашим професійним злетом. Залякані погляди 300 нових підлеглих. Манливі губи жінок, які раніше були байдужими. По-іншому заспівали колишні вищі від вас, які тепер стали нижчими. Дружба (така ж палка, як і несподівана) тих, хто раптом згадав, що завжди був вашим другом та братом. Шанобливість тих, хто програв. Але Чарлі й ти — ви скромно тріумфуєте. Ви зібрали всю агенцію, аби виголосити таку промову: [191]

"Шановні друзі, призначення нас на посаду креатив-них директорів було настільки несподіваним, що ми не могли не погодитися на пропозицію Жана-Франсуа. Відповідь "так" вимагала більшого завзяття, ніж "ні". Ми готові підставити чоло складному періодові: складний він, по-перше, тому, що дуже непросто приходити на місце такого генія, як Марк (схвильована пауза в чотири цілих та одну десяту секунди), по-друге, тому що ми рекламіс-ти-рекламофоби і з вашою допомогою сподіваємося ви-корінити цей парадокс. Реклама забруднює життя, і наш обов'язок — створити нову екологію комунікаційного середовища. Ми всі, отже, й ви також, мусимо коректно ставитись до наших споживачів. Покладено кінець нікчемним картинкам та марному псуванню плівки. Ми вирішили відчинити двері агенції для нових креаторів: невизнаних письменників, проклятих поетів, розроблю-вачів так і не запущених сайтів, андеграундних художників, режисерів порнофільмів. Настав час, коли реклама мусить об'єднатися з художнім авангардом сучасності. "Росе" знову повинен стати експериментальною лабораторією, якою він і був на самому початку, а ми докладемо всіх

зусиль, аби тримати на належному рівні креативні висоти, які завжди були гордістю нашої агенції.

Ми почнемо з кількох символічних заходів (і сподіваємося на негайні наслідки): по-перше, всі динаміки передаватимуть пісню "Ти — о'кей, ти — крутий, ти — люксовий" групи "Ottawan", ця ж сама мелодія служитиме і музичним фоном для очікування на наших телефонах. Телефоністки і дівчатка з групи приймання відвідувачів сидітимуть у холах topless. На презентації усіх кампаній, що відбуватимуться в наших клієнтів, ми залучатимемо акторів-коміків із нічних кабаре та замовлятимемо супроводи [192] російських оркестрів для створення невимушеної атмосфери. Усі працівники "Росса" мають, вітаючись, цілуватися в губи. Усім креаторам будуть видані камери Sony PC 1, аби вони могли знімати все, що може знадобитися їм для реалізації їхніх найнесподіваніших ідей.

Слід повернутися до первісної невинності — колиски мистецтва. ЗАХОПЛЮВАТИМЕМОСЯ без упину! Слід руйнувати цю систему, яка замкнена на собі, змінювати правила гри на диво всім, інакше ми не зможемо більше чіпляти людей за живе, отже, викидатимемо гроші наших клієнтів на вітер. Ніколи не забувайте (і це наш головний принцип!), що ви тут РОЗВАЖАЄТЕСЬ, бо ж тільки коли ВИ розважатиметеся самі, ви зможете розважити наших покупців. Новим девізом французького "Россу" стануть слова сера Теренса Конрана: "Люди не знають, чого вони хочуть, доки їм цього не запропонують". Його буде ви-карбувано над дверима будівлі із завтрашнього ранку. Дякуємо за вашу увагу, і хай свято триває!"

Бурхливі оплески, хоча й трохи хаотичні. Ви запросили триста ваших нових підлеглих на коктейль до конференц-залу у внутрішньому дворику, виконаному в іспанському стилі. Ваші співробітники свято вірили — а у вашій присутності аж готові були накласти повні штанці, — що ви говорили чистісіньку правду і що все почне змінюватися. А вам лишилося потроху приспати їхню пильність, а потім зникнути, як і ваш попередник (який залишив у бюджеті компанії діру в 20 мільйонів євро).

У свої органайзери, такі необхідні новоспеченим босам, ви занотовуєте стратегічні ходи, котрі допоможуть вам здобути популярність:

11.00 — побути ввічливим із кимось малозначущим;

1330 — подумати проте, про що слід було б і подумати; [193]

15.15 — звернутися на ім'я до когось із обслуговуючого персоналу (перед тим з'ясувати це ім'я у відділі кадрів);

17.10 — поцікавитися здоров'ям доньки когось із підлеглих (при свідках);

19.00 — посміхнутися усім перед виходом із офісу.

Наприкінці коктейлю на честь вашого коронування Чарлі запросив усіх креаторів-ветеранів на так звану "мавпячу" вечерю. Того ж вечора, перевдягнені в костюми орангутангів, ви гуртом завалилися до окремої зали ресторану "Лаперуз", де дванадцять спеціально найнятих дівчат голими стояли на руках, розводячи ноги, аби ви могли частуватися свіжими устрицями прямо із їхніх "кицьок". Так, Чарлі має незаперечне відчуття внутрішньої мотивації.

2.

Перша керована вами зустріч із клієнтом провалилася. "Мадон", а точніше Альфред Дюлер зі своїми агентами, зібрав фокус-групу й продемонстрував ролик "Мегрелет" (первинну версію) пересічним споживачам продукту. Результати цього дослідження були невтішними: на першому ж спільному засіданні вам довелося відбиватися від вироку домогосподарок-п'ятдесятниць. "Надто піднесено", "overpromising", "анксиогенно", "низький GPR"(1), "не зовсім переконливо", "занадто магрибське", "недостатньо якісно на рівні tone and manner","замалий

packshot"... Катастрофа. Ми до хрипоти сперечалися про "можливість модифікації звукового ряду", "збільшення packshot у кінцевій версії ролика", "необхідність ще одного перегону ASAP (As Soon As Possible) (2)", "важливість формальної інновації в цій царині", "потяг на рівні споживацького відчуття та ефекту присутності", і зрештою клієнт дав згоду "за умови врахування зауважень з перемонтування, внесених в опис бренду ASAP". [195]

(1) Один із показників ефективності реклами в ЗМІ.

(2) Якнайскоріше.

Ви переконалися, що статус шефа — це не тільки шанобливі уклони. Креативний директор схожий на майст-ра-мебляра, якому розбещений клієнт замовляє клишоногий стіл, мотивуючи цю примху тим, що він за це гроші платить. До того ж рекламодавці страшенно обережні: самі того не розуміючи, вони витрачають левову частку своїх прибутків на те, аби ви виготовляли їм малопомітну рекламу. Вони так бояться роздратувати своїх споживачів (це зветься "загроза іміджу"), що аж розчиняються в цьому іміджі до повної прозорості. Вони з'являються на ваших екранах, але дуже бояться бути там поміченими. Тому на посаді креативних директорів вам нічого не лишається, як укорінювати їхню шизофренію.

Ось так і починається великий ланцюг рекламної зневаги-, режисер зневажає агенцію, агенція зневажає рекламодавця, рекламодавець зневажає споживача, споживач зневажає своїх сусідів.

Ось що лишилося від тридцятисекундного ролика, відзнятого в Маямі (це навіть не перемонтування, але ампутація ампутації — безногому припарка).

"Середній план Тамари, яка сидить на терасі чудового заміського будиночка (не припиняти вступних планів, доки не з'явиться

зображення продукту; анаморфі-зувати ніжки акторки аби сконцентрувати погляд споживача; висвітлити шкіру). Вона дивиться в камеру і промовляє: "Я вродлива? Так кажуть. Але я себе про це не запитую. Я — це я, от і все". (Викинути слова "так кажуть", бо вони викликають сумнів, так само як і наступна фраза "але я себе про це не запитую", якщо вона "себе про це не запитує", то навіщо ж про це говорити? У фінальній версії лишається "Я вродлива? [196] Я — це я, от і все".) Вона бере баночку "Мегрелет", обережно відкриває її, перш ніж скуштувати ложечкою продукт. (Збільшити всі плани продукту.) Вона заплющує очі від задоволення, смакуючи продукт. (Чи можливо подовжити цей план? Нагадаємо, що йдеться про ключовий кадр (згідно з тестуванням). Життєво необхідно підкреслити бажаність продукту, що відповідатиме концепції корисності насолоди смаком, насолоди без будь-якого відчуття провини.) Потім вона продовжує свій текст і дивиться глядачам прямо у вічі: "Мій секрет — це Мегрелет. Смачний йогурт, у якому зовсім немає жиру. Але є кальцій, вітаміни та білки. Аби розум мати і чудово виглядати, немає нічого кращого". (Подумати про те, як додати тривимірне зображення йогурту, який ллється до миски із густим молоком, і додати слова "кальцій", "вітаміни", "білки", "0% жиру", написані жирними літерами, аби викликати довіру у наших споживачів.) Тамара підводиться та підсумовує: "Ось мій секрет. Втім, це більше і не секрет, бо я вам уже про все розповіла, ха-ха-ха". (Викинути цей непотрібний жарт, який віднімає цілих три секунди у packshot. Можна просто скінчити на фразі "Ось мій секрет" — ці слова найбільш переконливі та спеціалізовані у конкурентному сенсі.) Packshot та підпис "Мегрелет". Витончене тіло і розум". (Чи є можливість придумати інший слоган? Слід ураховувати різні категорії споживачів: дітей, людей похилого віку, дорослих, молодь, чоловіків, жінок. І все це в контексті найновіших технологій.) Далі йде джингл: "м-м-м "Мадон".

На зауваження щодо слогану вам наплювати, бо ви давно вже вигадали кращий: "УСІМ НАМ ПОТРІБНА ПЕВНА ДОЗА ЛЕГКОСТІ" (дивися акт IV, сцену 4).

3.

А потім були Канни, фестиваль. О ні, це не той кінофестиваль, а інший, справжній, той, який відбувається потай, наче зібрання ВТО чи симпозіуми в Давосі, щороку в червні, рівно через місяць після того славетного маскараду спонсорів. Цей фестиваль зветься Всесвітнім тижнем реклами, англійською — "48-th International Advertising Festival", або "Каннські леви 2001". У ньому беруть участь невідомі широкій публіці всемогутні магнати: ті, які фінансують повнометражні фільми шляхом так званої "прихованої реклами" товарів (наприклад, BMW з Джеймсом Бондом, чи "Пежо" в "Таксі-1" та "Таксі-2"), ті, які купують із власної кишені цілі кіностудії (як "Seagram" — Universal, "Sony" — Columbia-triStar, AOL — Warner Bros) та знімають фільми виключно заради підтримки майбутнього мерчандайзингу (наприклад, "Disney" чи "Lucas-film"); ті, які заволоділи усією планетою (причому заволоділи чи оволоділи в усіх значеннях обох слів). Три-дцятисекундний рекламний ролик охоплює набагато більше людей, ніж півторагодинний художній кінофільм (наприклад, медіа-план розкручування "Мегрелет" розроблявся з розрахунком на 75% населення країн, де розповсюджуватиметься продукт). [198]

Витрати на рекламу найбільших французьких компаній (у 1998 році):

Vivendi 2 мільярди франків

L'Oreal 1,8 мільярда франків

Peugeot-Citroen 1,8 мільярда франків

France-Telecom 1,5 мільярда франків

Nestle 1,5 мільярда франків

Мадон 1,3 мільярда франків

Усі ці марки є недоторканними. Вони мають право говорити з вами, але ви не маєте права їм відповідати. Журналісти можуть розповідати скільки завгодно та яких завгодно жахів про людей, але нехай тільки спробують якось зачепити рекламодавця і вони ризикують залишити свою газету без кількох мільйонів франків рекламного прибутку. На телебаченні справи ще гірші: закон забороняє називати торговельні марки в новинах, начебто аби запобігти прихованій рекламі, але насправді — аби запобігти їхній критиці. Лише бренди мають право говорити все, що хочуть (але і платять за це шалені гроші), алеми неможе-мо їм заперечити. Що ж до книг... Може статися, що цей роман підпаде під цензуру через "дискредитацію торговельної марки", "перекручування фактів", "паразитизм", "дифамацію", "зловживання" чи "нечесну конкуренцію".

Англійською реклама буде "advertising" — "повідомлення", "донесення"; винахідники цієї професії вочевидь намагалися застерегти нас.

У аеропорті стюардеса запитує у вас: — Ваш багаж? [199]

Ви відповідаєте:

— У мене — диплом спеціаліста з маркетингу, а у нього — Школи образотворчих мистецтв.

Ви з Чарлі уособлюєте вершину каннського успіху: молоді, засмаглі, заможні, грізні, ви прямуєте набережною Круазетт у футболках від "Росса" (із написами спереду "Нам не доведеться вас пРОССити", і ззаду "Усі працюють у "Россі", навіть боси!", які вигадав стажер із мінімальним окладом), у чорних сонцезахисних окулярах "Helmut Lang Opticals" та у "New Balance" на ногах — словом, круті багатії. Взагалі-то, зараз вас мають обсідати дівахи-кар'єрист-ки із ноутбуками під пахвами, які поз'їжджалися сюди у пошуках роботи і розмістилися у Джейнс-клубі, знятому фірмою "Premiere Heure" (величезна продюсерська компанія,

яка прибула сюди догоджати креаторам). Але наразі ви збираєтесь безкоштовно пообідати на пляжі Карл-тон за столиком Алена Бернара та Арама Кеворкяна — босів PAC (найлютіші вороги "Premiere Heure", які приїхали сюди заради підтримки комерційних зв'язків із друзями дитинства). Інколи вас ненадовго охоплює почуття всеосяжної радості, короткі моменти щастя, які неможливо пояснити, — ви звете їх "Near Life Experience"(1).

(1) Довколожиттєвий досвід.

У барі ви впізнаєте усіх новоспечених лідерів вашої професії: вони вдягнені, наче бомжі, із довгими пасмами волосся (або навпаки, стрижені під насадку), неголені, в дірявих футболках, драних джинсах та зношених кросівках; вони втілюють образ найбагатших трудяг нашої країни. їхні імена можна прочитати на бейджах: [200]

— Крістоф Ламбер, голова CLM-BBDO (62,5 мільйона євро прибутку; клієнти: "Total" — "Ви більше не завітаєте до нас... випадково!"; "France-Telecom" — "З нами ви полюбите 2000 рік!"; "Pepsi-Cola" — "Нове покоління вибирає...").

— Паскаль Грегуар, президент і КД "Leagas Delanay" (маленька агенція, якій належить великий слоган до чемпіонату світу з футболу 98 року: "Adidas" — "Перемога у нас!").

— ГабріельГолтьє, президент Клубу арт-директорів — асоціації, яка об'єднує усіх французьких креаторів, — і КД ""foung and Rubicam" (73,5 мільйона євро прибутку; клієнти: "Оранжина", слоган: "Оранжину" слід збовтати, аби м'якоть не хотіла осідати"; "Stimorol" — "Жуйте по-дат-ськи!"; "Ricard" — "Шануймо воду!").

— Крістіан Блаша, патрон CB News (ви можете бачити його щонеділі ввечері на шостому каналі в "Culture Pub" разом із Тома Ерве).

— Ерік Тон Куонг, як указує його ім'я, президент "Euro RSCG Babinet Erra Tong Cuong" (сума прибутків невідома; клієнти: "Evian" — "Джерело молодості вашого тіла"; "Пе-жо" — "Аби автомобіль зажди був у радість!"; "Canal+" — "Дивлячись "СапаК", ви забуваєте, що сидите перед телевізором!").

— Бенуа Деварьє, засновник "Деварьє-вілларе" (19,21 мільйона євро прибутку; клієнти: "Credit Lyonnais" — "Ваш банк повинен вам звітуватись"; "Volvic" — "Вода "Volvic" — Це шанс!").

— Бернар Бюро, віце-президент "Ogilvy & Mather" (72 мільйони євро прибутку; клієнти: "Perrier" — "Вода, повітря, життя!"; "Ford Ka" — "Це твоя марКА!").

— Жерар Жан, співзасновник фірми "Jean & Mont-marin" (клієнти ""top" — "Роки "top"; "Teisseire" — "Вам не [201] слід було позбавляти їх "Teisseire"; "Herta" — "Не проходьте повз прості речі!").

— Жан-П'єр Барбу, один із численних КД агентства "BDDP@TBWA" (127 мільйонів євро прибутку, клієнти: "Макдоналдс" — "Макдоналдс" — лише між нами!", "SNCF" — "З нами ви віддаватимете перевагу потягам!"; 1664 — "Чотири цифри, які сильніші за всі слова у світі").

— Крістіан Венс, заступник президента групи DDB France (128,6 мільйона євро прибутку; клієнти: "Фолькс-ваген" — "Це легко — не помилятися!"; FNAC — "Агітатор із 1954 року"; "Badois" — "Що за обід без Badois!").

— Бертран Сюше, засновник і президент агенції "Louis XIV" ("Audi" — "Будь-який вигляд завжди можна перевершити"; "Regina Rubens" — "Дихайте глибше, ви — жінка!"; "Givenchy" — "Трохи далі, ніж нескінченність").

Ще є З-з-з, якого так прозвали за його одвічну готовність вирушити хоч до острова Москітів, звичайно, за рахунок фірм-виробників (усюди, де б він не з'явився, колеги зустрічають його дзвінким "з-з-з-з-з", це завжди дуже кумедно, хоча він так не вважає).

Також тут вештаються пузани, які колись двадцять років тому запропонували декілька забавних ідей, на яких і виїжджають досі. Один із них нажив статки, продаючи той самий слоган різним клієнтам: "Панчохи — це "Kindy!", "Сир — це "Кігі", "Какао — це "Вапапіа", "Годинники — це "Kelton!", "Взуття — це "Bata!"... І усі ви докладаєте неймовірних зусиль, аби вдавати, що вам весело. Розваги — це те саме, що самогубство, з тією лише різницею, що розважатися можна щодня. Якщо хтось згадує у вашій присутності ім'я Марроньє, ви робите скорботну пику: "О-ля-ля-ля-ля-ля-ля, [202] не згадуй про це, нам так його бракує, ти знаєш, ми все ще отримуємо його пошту, каталоги "ImageBank" на його ім'я, якого біса вони не поновили свою базу даних, гівнюки, уся реклама в траурі, Каннам труба... Побачимося ввечері в барі "Мартінес" після шорт-листу?"

Шорт-лист — це відібрана журі сотня найкращих рекламних роликів з усього світу (із 5 000 поданих). І ви туди потрапили разом із "Мегрелет", It's so good when it comes in your mouth" Журі, до складу якого входять японці, англійці, німці, американці, бразильці та французи, оцінило його зухвалість і включили до шорт-листу, незважаючи на деякий свист у залі під час його демонстрації. Ви подали на конкурс свій ролик у стилі "Догма" останньої миті, після того, як прокрутили його один раз о третій годині ночі на "Canal Jimmy". Відтепер він офіційно вважається частиною рекламної кампанії, хоч клієнт його ніколи не замовляв, а публіка його ніколи не бачила (не треба навіть говорити, що та "припарка безногому" "Мегрелет. Нам усім потрібна певна доза легкості", яку без кінця крутять на Першому в найкращий вечірній час, не пройшла і до другого туру). Тамара має приєднатися до вас завтра і буде круто, якщо ви отримаєте приз менше ніж через місяць після вашого призначення на керівну посаду в "Rosserys & Witchcraft France". Ви підніметесь на сцену, телебачення і

преса вихвалятимуть вас: "Франція, яка завжди пасла задніх у царині рекламного креативу, нарешті отримала "Золотого лева" за ролик "Мегрелет" компанії "Мадон". Цю пародію на порнографічний фільм створила агенція "Rosserys & Witchcraft", де щойно було призначено нове двоголове керівництво [203] відділу креативу". У "Strategies" буде надруковано ваше фото з такою легендою: "Октав Паранго та Чарлі Нагу сказали нам: "Головне — зібрати ентузіастів на побачення на перехресті прийдешнього".

(1) Це так добре, коли він потрапляє до вашого рота.

Уривки розмов на понтоні для водних лиж біля "Мажестику"; на знак вітання усі плескають одне одного по долоні:

— Діор мене дістав.

— А ти бачив той тридцятисекундник, де кролик стрибає на резинці?

— А той, для "Мегану", де під час гальмування волосся стає дибки?

— Каліцтво! Повний відстій!

— Новий "Air France" Гондрі — неперевершений!

— Сумнівний якийсь цей новий "Disel", так собі...

— Кампанія "Tag Heuer" — це трагедія.

— А от остання "Pepsi" ошелешує.

— А що ти думаєш про "Kiss FM" зі здоров'ягою, який співає у своєму "Жуці"?

— Убитися. Over the top.

— Норвежці знову все заграбастають.

— Публіка, певно, сприйме на "ура" ролик про дівчину, яка залицяється до "голубчика".

— Еге ж, солідна ідейка!

— А ти бачив про двох молодиків у сауні? Аж за кілометр видно, що це — золото.

— Мені дуже подобається твій "Мегрелет", але чого ж там немає жодної тваринки? Котики, песики — це так по-каннськи.

— Чи ти знаєш, що наші батьки ледь не стали партнерами? [204]

— Невже? Тоді розцілуймося! Тебе як звати?

— Наталі Крадіже.

— Упс, вибачте, я, знаєте, частенько буваю нахабним… Нещира посмішка.

— Я тобі дещо скажу: якщо ти не зі мною, то ти проти мене.

— Ха-ха-ха! А я вже було вирішив, що ти це серйозно!

— З мене вже досить усього цього — узимку я вирушаю на південну півкулю.

— Ти бачив наш "Мегрелетик"?

— Супер-пупер!

— Я у захваті від ідеї, але втілення...

— Ні, я серйозно, тобі подобається чи ні?

— Між "так" і "ні", скоріше "ні".

— Покинь це, я все одно зробив щеплення від депресії.

— Та ні, я жартую. Якщо щиро, то це супер, але вам слід було б перекласти титр французькою, бо "it comes in your mouth" звучить двозначно.

— Пусте! Американці такі пуритани, що вони неодмінно за це проголосують. Варто лише показати голу дулу, і вони вже вважають це вершиною оригінальності, бо це заборонено у них.

Крутить пальцем біля скроні.

— Одного разу на зібранні мій клієнт відмочив таке: "Це добре, але трохи не вистачає гостроти". І знаєш, що я йому відповів? "То може поперчити?"

Придушений сміх.

— А мій шеф зажди вживає слово "смакота", він і не знає, що таке "смак"!

— Так, на ВКК смаку не наберешся.

— У будь-якому разі краще говорити "я тебе обожнюю", ніж "я тебе терпіти не можу". [205]

— Але найкращий із найкращих — ролик про хлопця, який співає "get up... ah" і намагається зупинити чор-топхайку, яка завжди проскакує повз нього.

— Я не бачив, позичиш мені касету?

— Дуже вдало розкручується продукт, та й сама ідея — чистяк.

— Це надто гомостильно.

— О ні! Це гетеро!

— Я не можу отямитися від того, що Nike — у шорт-листі, а ролик зі свідченнями жінки про Халка пролетів.

— Певно, японці знову нічого не второпали.

— Порно-версія "Мегрелет" — це щонайменше зухвало.

— Це так тупо, що валить з ніг.

— Передчуваю страшну різанину.

— Ти в курсі останньої витівки Тоні Кайя? Він замовив, аби для нього побудували тунель та наліпили на його стіни 600 рибин, і так жодного разу ним не скористався.

— Я засновую нове видання й хочу почути, якої ти про це думки. Так от, я його хочу назвати "журналог" — щось посереднє між "журналом" та "каталогом".

— Чому б тобі не назвати його "катанал"? Очі до неба.

— Як Софі?

— Вона при надії.

— О, невже! Це класно, а я маю надію з'їсти ці канапки.

— е-привіт!

Це Матьє Кокто, колишній головний редактор BDDP, який тепер займається розробкою Інтернет-сайтів.

— е-добрий день. Як просувається твій маленький е-бізнес?

— е-упс. Я заробив е-200 мільйонів за шість е-місяців. [206]

— А що ти е-робиш е-тут?

— Мені ви е-потрібні. Хочу замовити рекламу для моїх клятих сайтів, а також залучити рекламодавців до себе, аби продавати їм місця для банерів. У новій е-кономіці зрештою немає нічого нового. Як і стара, вона існує лише завдяки рекламі.

— Слухай, розкрию тобі наші маленькі хитрування: після того, як ми перегодували публіку рекламою у вісімдесятих, у дев'яностих ми запевнили її, що реклама застаріла, а у 2000-х — що її розчавив Інтернет. Хоч насправді ніколи ще ми не були такими powerful!(1)

— е-добре. У мене обмаль е-часу, аби е-теревенити з вами. Хочу забігти ще до Інтернет-кафе на пляжі, аби перевірити мої е-скриньки. Ну добре, е-чао!

— bye.bye.com!

І вночі ви танцюєте в "Ніберленді", не відриваючись від своїх стільців, наче паралітики. Ця мода прийшла з Нью-Йорка: тамтешній мер так притис нічні клуби, що усі гульвіси почали збиратися в тісних барах, де заборонено танцювати. У "Spy", "Velvet", "Jet", "Chaos", "Liquid", "Life" віднині на повну слухають хаус і вдовольняються тим, що розмахують руками, не піднімаючись із табуретів. Тепер це віяння перекинулось через Атлантику. Нині вважається останнім жлобством гарцювати посередині танцполу. Тепер в усьому світі, аби лишатися модним, треба спокійно сидіти посеред загальної какафонії та не рухатися з місця. На каннських дискотеках легко відрізнити місцевих — вони щосили викаблучуються з кралями посеред танцполу та регочуть на всю горлянку, тоді [207] як прогресивні рекламісти спокійно всідаються за столики та цмулять напої, аби продемонструвати соратникам, що вони щойно з Нью-Йорка. Ви з Чарлі уже вдесяте підводитесь і прямуєте до вбиральні, чекаєте там хвилин п'ять і повертаєтесь назад — із розпатланим волоссям, сопете, дудлите воду склянками і почісуєте носи, аби су-сіди-японці подумали, що у вас є кокс, а в них нема.

Цього разу у вас таке відчуття, наче ви потрапили у фільм Девіда Лінча: в атмосфері благонадійності та посмішок витає невідома загроза, таємнича злість, руйнівне божевілля, що змушує вас посміхатися ще ширше.

(1) Могутніми (англ.).

4.

А тепер спробуйте влізти у шкуру 53-річного комісара поліції Санчеса Ферлозьо, який сидить у своєму тісному кабінетику у Каннах. Кінець дня, під стрекіт цикад ви спокійнісенько мрієте про вихідні та пляшку білого у вокзальному буфеті, коли, наче сніг на голову, до вашої скриньки падає e-mail із міжнародним ордером на арешт та відеозаписом. RealVideo. Ви двічі клікаєте на іконці, і запускається чорно-білий запис, на якому ви бачите трьох французів, що виходять із вілли та кричать: "Думаєш, нас записали?" — "Та ні, це звичайний

домофон. — "Все одно, навіть якщо залишиться плівка, нас тут ніхто не знає", а потім жбурляють в об'єктив каменюкою.

Ви ледве розбираєте повідомлення англійською, із назвою: "First Degree Murder Prosecution"(1) (отакої!), ви погано розумієте англійську, але в загальних рисах все зрозуміло: в лютому цього року поліція штату Флорида надіслала запит до муніципалітету Маямі щодоосіб, які отримували дозвіл на проведення натурних зйомок. Ви бачите імена та професії трьох французів і нарешті розумієте, навіщо вас потурбували в самий розпал Фестивалю Реклами. Ви з жалем [209] пригадуєте ті часи, коли ваша професія була такою уповільненою, хоча й складною, і ви знімаєте слухавку, аби замовити список учасників церемонії в Палаці Круазетт.

(1) Розслідування вбивства першого ступеня.

Ви з Тамарою прокидаєтесь якраз наприкінці дня — завіси в "Carlton" дуже щільні, а на дверях вашого номера висить попередження "Do not disturb", тому персонал готелю й не турбував вас. Ви бухали цілу ніч, але до коксу так і не дійшло: ви вирішили скуштувати грибочків з Амстердамського smart-shop. Завдяки їм о четвертій годині ранку ти вигадав відмінну рекламу для "Humeux Fournier" (краплі проти нежиті):

"Коротко підстрижена білявка сидить на задньому сидінні величезного "Мерседеса" поруч із багатим арабом. У водія сильна нежить. Раптом він відкриває рота, аби чхнути: "Ааа... ааапчх" саме тієї миті, коли машина заїжджає до тунелю Альма. Чорний екран. Чути скрегіт шин та жахливий звук зіткнення. З'являється лого "Humeux Fournier" із написом: Humeux Fournier. Убийте нежить, доки вона не вбила вас".

"Непогано!", кажеш ти сам собі, перечитуючи нашкрябаний на серветці уривок, що обіцяє тобі мільйони євро. Але можна й краще.

"Джон Кеннеді-молодший у невеличкому літаку лавірує над Лонг-Айлендом. У нього сильна нежить, він кахикає та чхає без упину. Його дружина Керо-лайн трохи біситься, що й відповідає її дівочому прізвищу: Бесет. Вона пропонує йому капсулу "Humeux Fournier", Джон відмовляється, бо вони страшенно поспішають на весілля його кузини. Тут він починає сильно чхати, і літак цієї ж миті збивається [210] з курсу. З'являється лого "Humeux Fournier" із написом: "Humeux Fournier". Аби ваш ніс не виробляв піке".

Учора ввечері ви вперше покохалися — це була надзвичайна насолода, хоч це й не дивно. Октаве, ти гідний звання спеціаліста з кількості проникнень. Група "REM" на MTV співає: "Це кінець світу, і мені від цього класно!" Тамара наблизилась до тебе, коли ти шукав серветку, аби витерти липучі пальці після щойно злопаної оладки з абрикосовим джемом; вона сама почала облизувати твою долоню, а потім і все інше. Ти підхопив її рух, ваші тіла так сплелися, що розтяти їх було неможливо. її губи злипалися від абрикосового сиропу. Вона злегка пестила тебе своїм волоссям. Шкіра Тамари настільки блискуча, що в ній можна побачити власне відбиття. Одразу після оргазмуутебе знову встав. Такого з тобою не траплялося вже давно. Коли довго живеш із кимось, то друга ерекція поспіль стає рідкістю. Ось чому зараз тобі так добре ви щойно кінчили, дивитесь одне на одного, випили трохи водички, запалили по цигарці, посміюєтеся, а тут, опа!, із одного погляду розпалюється бажання, її "кицька" знову тремтить, твоя біта знов набита. Слоган: "Стомився? — Тамара! І ще оргазмів пара!"

Поки вона спала, краплинки поту, схожі на росинки, прикрашали її плечі та чоло. Це про Тамару писав у своєму романі "Моя подруга Нан" Поль-Жан Туле: "Млява грація креолок, втомлених від неробства". Ти не розумієш, навіщо загубив стільки часу і жодного разу не стягнув з неї трусики. Якби ти знав, що це буде так тендітно... Вона підфарбовує волосся, але воно в неї не біляве, воно мляве. Учора ввечері Тамара їла тараму в басейні "Мажестік" і раптом запитала тебе:

— Приголубити тебе ротом?

— О, твої грудки уже націлені! [211]

— Так, я взагалі спочатку цілюсь, а потім влучаю.

Коли вона повертає голову, усі чоловіки також обертаються. У неї виточений профіль (виточений і витончений, її волосся не біляве, а мляве, її очі лоскочуть і хочуть, усе подовжується, якщо тільки поглянути на неї, навіть величальні промови на її адресу). Її довге волосся не встигає за нею, йому важко слідувати за Тамарою, воно поколихується за спиною та залишає за собою знайомий тобі аромат: Obsession... Коли ще на самому початку Софі хотіла тебе причарувати, то копилила губки, як Кароліна Еррера в рекламі. Це нагадало тобі, що ви кохалися без гумки.

— Будь обережна, Тамаро, я дуже плодючий.

— Ото злякав! Та я вже десять років приймаю пігулки. Ти хоча б не хворий?

Ви обидва удаєте, наче поснули перед телевізором. Вас "розбудив" Чарлі, який почав кричати у слухавку:

— У нас — СНІД! У нас — СНІД!

— Що?

— Урра! Міністерство охорони здоров'я щойно виділило нам бюджет на кампанію проти СНІДу, ти уявляєш? Десять мільйонів євро без жодного тендера!

Тамара обертається до тебе:

— Що сталося?

— Нічого особливого.. Це був Чарлі.. Ми отримали СНІД.

Наступного ранку ви пожираєте галюциногенні грибочки з Амстердама — псилоциби (по чотири шапки та три ніжки кожному), і ваші розмови набирають нових обертів:

— У тебе дві голови.

— Шафа зараз вибухне.

— Я — суперзірка.

— Мені хочеться подивитися кіно, але навіщо, хіба це природно? [212]

— Доки я второпаю, про що ти питаєш, буде надто пізно тобі відповідати.

— Моя голова не припиняє своєї роботи.

— Я б'юся із міні-баром.

— Кобила з воза — бабі легше.

— Я знов стаю самим собою.

— Я не хочу дивитися на ці голі дули. Та дарма, все одно ми їх бачимо.

— Ви, дівки, завжди знайдете можливість нас прив'язати.

— Я ненавиджу фрази, які починаються зі слів "я ненавиджу".

— Ти вгамовуєш мою спрагу.

— А ти мене постійно зраджуєш.

— Еге ж, але я міг зробити й гірше: одружитися з тобою.

Чи знаєте, яка різниця між бідними та багатими? Бідні продають наркоту, аби купити кроси "Nike", а багаті продають кроси "Nike", аби купити наркоту.

Море витанцьовувало в довгій темній протоці. Сьогодні з нього не віяв вітер змін. Лише наступного дня Тамара повідомила тебе, що йде назавжди.

— До кого?

— До Альфреда Дюлера, твого клієнта з "Мадон". Він зачарований мною, залишає по двадцять повідомлень на добу на автовідповідачеві. Ми переспали минулого тижня, він повів мене до "Тріанон-палацу", він був такий щасливий, але помирав з переляку і це було дуже мило. Знаєш, він досить люб'язний, наговорив мені купу компліментів. Здається, він дійсно збирається розлучитися з дружиною, ти ж знаєш, він такий нещасний.

— Це й не дивно, він і сам зробить нещасним кого завгодно. Але що буде з твоєю дочкою, чи ти залишиш її в Марокко? [213]

— О, ні, Альфред хоче забрати її до Франції, аби ми разом жили. Він збирається подавати на розлучення, хоче, аби ми одружилися, зрештою, він згоден на все. Знаєш, сама дивуюся, як можна розгойдати життя п'ятдесятирічного чоловіка, якщо мати тонку талію та гострий язичок.

— І бути на двадцять років молодшою за його дружину.

— Послухай, не треба ображатися, ти добре знаєш, що така нагода випадає не кожного дня. Це мій єдиний шанс! Я можу влаштувати своє життя, стати поважною дамою. У мене вперше буде власний будинок, я зможу його прикрашати. І зватимуть мене мадам Дюлер, а мою доньку — мадемуазель Дюлер. У нас буде автомобіль, і канікули в Провансі. Головне, що я буду в безпеці і зможу нарешті розтовстіти. Але я про тебе не забуду, ти прийдеш на весілля, так? Я навіть хотіла, аби ти був свідком, але Альфред проти, він дуже ревнує до мого минулого.

— Ти йому про все розповіла??! Уважай, він мій найбільший рекламодавець все ж таки!

— Е-е-е... Ні, я не вдавалася в дрібниці, він зрештою і не дуже хотів, але він відчуває, що ми з тобою забавлялися.

— Але це було неправдою до вчорашнього вечора.

— Так, тому ж я тебе і зґвалтувала, бо мене нервувало, що між нами ніколи нічого не було. То скажи, до речі, ти дістався висот, тобі сподобалося, ти вдоволений? Я не хотіла тебе лишати без основного товару.Цежзавдякитобімені це все привалило... (Говорячи це, вона вказує на обкладинку "Elle" зі своїм усміхненим обличчям (фото Жана-Марі Перьє) та написом: "Тамара: "Мегрелет" по-арабськи".)

— Але ти прийдеш на вручення "Левів"?

— Слухай, Альфред цього не хоче, він такий власник, краще з ним не сперечатися. Зрештою, він має рацію: якщо я хочу зніматися в кіно, мені не слід компрометувати себе рекламою. [214]

— Тобто між нами все скінчено? І це тоді, коли я почав тебе кохати!

— Припини, останнього разу, коли ти казав мені це, було надто рано, а тепер занадто пізно.

Ось так, вона цілує тебе востаннє, і ти відпускаєш її тендітне зап'ястя. Ти відпускаєш її, бо ти відпускаєш усіх. Ти відпускаєш її будувати кар'єру кінозірки, а про цей шлях ви знаєте чимало. Ти дедалі більше почуваєш себе наче якийсь сухотний. Тієї самої миті, коли вона зачинила двері, ти вже сумував за всіма попередніми хвильками.

Небо розчиняється в океані — це зветься горизонтом. "На світанку третього тисячоліття..." Нам стільки про нього говорили, і тепер так дивно бачити цей "світанок третього тисячоліття"... І нічого жахливого не сталося, окрім цього. Танкери перетинають затоку, лишаючи по собі райдужні (тобто нафтові) хвости. Ти дивишся на ехограму від Софі. Ехограма стає дедалі більш розпливчастою, але ти не щулиш очі, ти залишаєш їх широко відкритими, доки твої щоки не стають мокрими.

У вашому житті з'являються люди, які змінюють його, навіть не здогадуючись про це; потім вони спокійнісінько зраджують вас, об'єднуються з вашими ворогами, а ви дивитесь їм услід, бачите, як вони віддаляються, наче армія після погрому, на тлі руїн та заходу сонця.

5.

Ви — продукти епохи. Хоча ні. Це було б надто легко-в усьому звинуватити епоху. Ви просто продукти. Глобалізацію більше не цікавлять люди, тому вам слід стати продуктом, аби суспільство звернуло на вас увагу. Капіталізм перетворив людей на йогуртів із зазначеним терміном використання, призвичаєних до Видовища, іншими словами, націлених на винищення своїх ближніх. Аби звільнити вас, досить перетягти ваше ім'я на моніторі до "корзини", а потім "очистити корзину" у відповідному меню, тоді комп'ютер запитає: "Чи бажаєте ви видалити запис без можливості подальшого відновлення? Відмінити/ОК Аби покінчити з вами, досить клікнути на "ОК". Раніше в рекламі говорили: "Маленький клік краще, ніж великий шок", але тепер маленький клік спричиняє великий шок.

Коли вже ви є товаром, то вам хочеться називатися якимсь довгим і складним ім'ям, яке важко вимовити та запам'ятати, ім'ям важкого наркотику, кольору хакі, дуже їдкої кислоти, яка здатна розчинити зуб за годину, надто солодкого напою із дивним присмаком і, незважаючи на всі свої небезпечні властивості, залишатися найвідомішою [216] торговельною маркою у світі. Вам хотілося б стати пляшкою отруйної кока-коли.

А поки що, якби ви були Чарлі Нагу, ви б сиділи у своєму готельному номері та блукали Інтернетом по всіляких порносайтах, радіючи новому "крутому" відео (як ви завжди кажете): молода азіатка смокче у коняки і вибльовує цілий літр сперми. Раптом ви згадуєте, що вже час приводити себе до ладу, аби мати пристойний вигляд на церемонії вручення "Каннських левів". Але от тобі й на: Оділь, яка вже не етажерка, і навіть не редакторка, а щойно призначена старша АД, окупувала ванну кімнату хвилин на сорок, ніяк не менше.

Якби ж ви були Октавом Паранго, ви б зараз стояли перед Великою залою Фестивального Палацу-ну, ви знаєте цей громіздкий бункер у неонацистському стилі на набережній Круазетт, де кінозірки підіймаються по каннських сходах під клацання фотоапаратів. Ви б нудилися серед натовпу рекламістів з усього світу, які, виряджені в позичені смокінги, чекають на видовище, коли одні переможці вручатимуть трофеї іншим. Ваші вуха потерпали б від гомону, а ніс вбирав би запах п'янких парфумів та бридкого поту. Ви б дивилися на пляж, його чистенький пісочок, білі яхти. І нема чого озиратися — позаду вас не 2000 років, а голландський йолоп. І ви б знову дивилися на старий пісок, якому понад п'ять тисяч років і якому до вас немає діла. Зрештою, що таке два тисячоліття для цього піску? Якщо ви народилися за кілька років до зміни календаря, то навіщо робити з цього трам-тарарам?

Ви знаєте, що завжди виплутаєтеся. Завжди знайдеться якась ідейка. Ви зажди вигадаєте якусь дурницю: почнете [217] продавати клієнтам порнофільми, де вони кохаються зі своїми віртуальними

батьками; штовхати знежирений йогурт "Мегрелет" у країни, які потерпають від голоду; продавати наркотики у формі медичних свічок або медичні свічі у формі фалоімітаторів; запропонувати компанії "Coca-Cola" фарбувати свою бовтанку в червоний колір, аби зекономити на етикетках; порадити Президентові Сполучених Штатів бомбувати Ірак кожного разу, коли виникатимуть проблеми в його країні; запропонувати Кельвіну Кляйну випускати генетично модифіковані продукти, а "Мадон" — моделювати біоодяг; Біллу Гейтсу — скупити всі бідні країни; "Нутеллі" — виготовляти мило з нугою; компанії "Lacoste" — продавати м'ясо крокодилів у вакуумній упаковці; "Pepsi-Cola" — заснувати канал у синіх тонах; групі "Total-Fina-Elf" — відкрити бари з повіями на всіх автозаправках; "Gilette" — випускати бритви на вісім лез. То що, хіба ви не виплутаєтеся?

Нумо, ходімо до танцю!

6.

Ущерть переповнений зал. Ваше серце б'ється як скажене. Ви смикаєте волосся та бризкаєте "Деомінт" у рота. Час вашої слави настав. Вам трохи бракує Тамари, яка могла б скласти вам компанію, але це не має значення; Оділь точить ляси з Чарлі, в залі зібралося 6000 чоловік, і, можливо, ви підійметесь на сцену, якщо отримаєте нагороду... Усе добре. Але чому ваша посмішка така вимучена?

Ви заводите розмову із сусідкою ліворуч:

— Хай. My name is Charlie, а це Октав.

— Я знаю, ви два нові патрони "Росса".

— Бач, як нам пощастило: ви — француженка. І де ви працюєте?

— У "Россі". Я — Аделіна, із виробничого відділу.

— А, точно, Аделіна, тепер я тебе впізнав. Вибач нас, ми майже не спали ці три дні.

— Нема питань. Ви думаєте, у "Мегрелету" є шанси?

— Важко сказати. Але гадаю, що це можливо. Це буде фантастично, якщо він переможе.

— Так. А, ще згадала, чи знаєте, що Леді Ді та Джона-молодшого відправили на тестування? [219]

— Я знаю, знаю. А ще у нас СНІД.

— Так, я aware(1). Схоже, наші справи покращуються. Світло згасає. Зал вибухає оплесками. Ви закидаєте ногу за ногу, дивитесь на годинник, пригладжуєте волосся і чекаєте, доки оголосять вашу категорію (Milk & Dairy Products).(2) Перед вашими очима спливає найкреативніша реклама планети: незбагненне марево про кукурудзяні пластівці, дієти для схуднення, парфуми, джинси, шампуні, горілку, шоколадні батончики, локшину, піцу, комп'ютери, безкоштовні Інтернет-сайти, корм для собак, джипи; злети уяви та натхнення, які, на диво, пропустили прискіпливі рекламодавці: новаторські шрифти, змазане тло кольору зеленого яблука, великозерниста плівка, дизайн майбутнього, фрази, що "діймають до живого", об'ємні червоні логотипи, анімація в індійському стилі, пародійна музика, раз за разом "восьме диво світу", вбивчі гасла, шалені гроші, плівка, доведена вручну, натовпи в уповільненій зйомці, вільні емоції, завжди вродливі дівчата, бо ж усе тримається на красунях і ніщо інше людей не цікавить. Ви намагаєтеся триматися невимушено, а ваша сусідка підстрибує на своєму кріслі та приспівує, аби здаватися спокійною. Якби Альберт Коен побачив цю сцену до 1968 року (але це було неможливо до 1968 року, бо ж цей випадок якраз є наслідком), це могло б надихнути його на опис невгамовного вишкребка в "Чарівній Дамі".

— And the winner is... "Мегрелет-Nymphomaniac" by "Rosserys and Witchcraft-France".

(1) У курсі (англ. перекручене).

(2) Молоко та молочні продукти.

Слава Тобі, Золотий Леве! Осанна Тобі, Владико Небесний! Бо твоє і Царство, і Сила, і Слава на віки вічні, амінь. [220]

Ви кричите від щастя:

— Y-y-y-e-e-s-s!

Ви спускаєтесь,

підіймаєтесь по сходах,

і от уже ви готові дякувати організаторам, Енріке, "без якого цього б не сталося", і чарівній Тамарі, "завдяки якій все це стало можливим", проголосити, що ви хотіли "проспівати гімн життю із повагою до людської природи"

і подібне, і подібне,

коли на вас накинулися.

На очах у рекламістів з усього світу вас схопили три полісмени, і комісар Санче Ферлозіо особисто вдягає вам наручники за вбивство місіс Ward у Корал-Гейблс, округ Маямі, штат Флорида.

Певною мірою можна сказати, що ви вилетіли з конкурсу.

7.

"Життя проходить ось так ви народжуєтесь, потім вмираєте, а між цим ви страждаєте від болю у шлунку. Життя — це коли постійно болить живіт: у 15 років болить через те, що ви закохані; у 25 — бо ви боїтеся майбутнього; у 35 — бо ви напилися; у 45 — бо ви забагато працюєте; у 55 — бо ви більше нікого не кохаєте; у 65 — бо вас гризуть спогади; у 75 — бо у вас рак із метастазами. А в проміжних інтервалах вам доводиться підкорятися батькам, потім викладачам, потім шефам, потім чоловіку (або дружині), потім лікарям. Інколи ви припускаєте, що цим лікарям плювати на твою персону, але вже надто пізно, і одного дня хтось повідомляє вас, що ви скоро помрете, і незабаром, під дощем, вас у дерев'яному ящику закопують у землю на цвинтарі Баньйо. Ви сподіваєтесь цього уникнути? Тим краще для вас. Коли ви читатимете це, я вже буду мертва. Ви житимете, а я — ні. Це шокує, чи не так? Ви продовжуєте гуляти, пити, їсти, злягатися, робити вибір, а я нічого такого не робитиму, я буду там, у тому місці, про яке поки знаю не більше за вас, але вже знатиму все тоді, коли ви читатимете ці рядки. Смерть нас розлучить. Це не прикро, це нормально — ми можемо розмовляти, щоправда, [222] кожен зі свого боку нездоланного муру: мертва я і живі ви, які читаєте цього листа. Жити і чути небіжчика, який говорить із вами. Інтернет — це зручно.

Вашулюблений фантом, Софи.

Ви витріщалися одне на одного — батьки Софі й ти, — наче сподівалися, що вам вдасться поговорити у в'язничній кімнаті для побачень (якби в цих кімнатах розмовляли, це вже було б відомо) саме тепер, коли Софі пішла, тоді як вам не вдавалося цього зробити навіть за її життя. Вони, зрештою, відвідали тебе у в'язниці Тараскона, тебе, Октава, нікчемного батька, якого вони шпетили на сімейних зібраннях. їхні припухлі очі із синцями, наче чотири важкі кулі, червоні та скорботні.

— Вона надіслала цього листа Інтернетом з якогось готелю у Сенегалі. Чи ви нічого не отримували, відтоді як?..

— Відтоді, як ми розлучилися? Ні. Хоча я намагався.

І тут тебе наче блискавкою вдарило: вона була у Сенегалі, коли Марк утопився... Так, може, вони топилися разом? А що вона робила там разом із ним? Чортзна-як почуваєш себе, коли у в'язниці дізнаєшся, що тобі наставили роги, заднім числом.

— Це неправда, цього не може бути, це неправда, цього не може бути (ви повторюєте ці фрази протягом години, немає потреби подавати тут усі ваші тужіння (голосіння, рюмсання).

Ти дивишся на них, на двох старих, у яких тремтять підборіддя. Лише коли ти вийшов із кімнати для побачень, ти заридав перед рекламою "Air Liberte". І це вже не вперше ти рюмсаєш, відтоді як тебе запроторили сюди. Зрештою, для двох крутеликів, якими є ви з Чарлі, ви квилите [223] забагато. До того ж Чарлі намагався повіситись наступного ж дня після ув'язнення. І ти побиваєшся:

— Я не кохав її більше я кохатиму її вічно хоч кохав не досить міцно зрештою я завжди її кохав але не кохав так як слід було б кохати.

Ти плачеш навіть зараз, коли пишеш ці рядки.

Бергсон визначив сміх як "механічне накладання на живе". Сльози ж — це навпаки, коли живе накладається на механічне. Це робот, який зламався, денді, якого перемогла природність, вторгнення правди в серцевину лицемірства. Раптом якийсь незнайомець обдарує вас ударом виделки в живіт. Раптом інший незнайомець обдарує вас пропозицією содоми в душі. Раптом якась незнайомка обдарує вас прощанням у вигляді ехограми. Коли вагітна жінка убиває себе, то це дві смерті в одному тілі, наче в промоакції засобів для миття. А зухвала Мілен

Фармер співає по радіо: "Якщо я буду падати з висоти, нехай моє падіння буде повільним".

ОСТАННЯ РЕКЛАМНА ПАУЗА ПОЧУЄМОСЯ НЕЗАБАРОМ!

У КІМНАТІ БЕЗ МЕБЛІВ ПРОСТО НА ПІДЛОЗІ САМОТНЬО СИДИТЬ ЧОЛОВІК.

УПОВІЛЬНЕНИЙ FLASHBACK (ЧОРНО-БІЛИЙ): СУДОВІ ВИКОНАВЦІ ПРИХОДЯТЬ, АБИ ОПИСАТИ ЙОГО ВЛАСНІСТЬ; СЦЕНА СІМЕЙНОЮ СКАНДАЛУ, ПІСЛЯ ЯКОГО ВІД НАШОГО ГЕРОЯ ЙДЕ, ГРИМАЮЧИ ДВЕРИМА, ДРУЖИНА, І СТАЄ ЗРОЗУМІЛИМ, ЩО В НЬОГО НІЧОГО НЕ ЗАЛИШИЛОСЯ.

НЕСПОДІВАНО КАМЕРА ПОВЕРТАЄТЬСЯ ДО НЬОГО, ВІН БЕЗПОРАДНО ДИВИТЬСЯ В ОБ'ЄКТИВ.

ГОЛОС ЗА КАДРОМ: "ВАСПОКИНУЛА ДРУЖИНА?'УВАС НЕ ЛИШИЛОСЯ ЖОДНОЇ КОПІЙЧИНИ? ВИ ДУРНІ ТА БРИДКІ? ВСЕ МОЖЕ ВЛАДНА ТИСЯ ЗА МИТЬ!"

ЧОЛОВІК ЗАЦІКАВИВСЯ ГОЛОСОМ,ЯКИЙ ПОЧУВ. ВІН СУМНО КИВАЄ ГОЛОВОЮ. НЕСПОДІВАНО ВІН ДІСТАЄ РЕВОЛЬВЕР ЗІ СВОЄЇ КИШЕНІ ТА ПРИСТАВЛЯЄ ДУЛО ДО СКРОНІ.

ГОЛОС ЗА КАДРОМ ПРОДОВЖУЄ: "ПОМЕРТИ-ЦЕ СТАТИ ВШЬНИМ,ЯКДО НАРОЖДЕННЯ".

ЧОЛОВІК ПУСКАЄ КУЛЮ В ГОЛОВУ, ЙОГО ЧЕРЕП РОЗПАДАЄТЬСЯ, МІЗОК ЗАЛЯПУЄ СТІНИ. АЛЕ ВІН ІЩЕ НЕ МЕРТВИЙ —ЛЕЖИТЬ НА ПІДЛОЗІ ТА Б'ЄТЬСЯ У КОНВУЛЬСІЯХ, ОБЛИЧЧЯ ЗАЮШЕНЕ КРОВ'Ю. КАМЕРА НАБЛИЖАЄТЬСЯ ДО ЙОГО РОТА, ВІН МУРМОЧЕ:

— "ДЯКУЮ ТОБІ, СМЕРТЕ".

ВІН ЗАМОВКАЄ З ВІДКРИТИМИ ОЧИМА, СПРЯМОВАНИМИ НАСТЕЛЮ.

ГОЛОС ЗА КАДРОМ СПІВЧУТЛИВО ПІДСУМОВУЄ: "БУДЬ ЗІ СМЕРТЮ НА ТИ: ВБИЙ СЕБЕ! СМЕРТЬ ПОЗБАВИТЬ ВАС ВІД ЖИТТЯ ТА ЙОГО ЧИСЛЕННИХ КЛОПОТІВ!"

НАПИС ІЗЛОГО ФФСГ:

"КІНЕЦЬ МЕТУШНІ. СМЕРТЬ — ЦЕ НАСЛІДОК".

І ПОТІМ:

"НА ЗАМОВЛЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ САМОГУБЦІВ (ФФСГ).

ІНШІ МОЖЛИВІ СЛОГАНИ:

"СМЕРТЬ ЗАРАЗ У МОДІ"

"НІЯКОГО ЖИТТЯ, СПОЧАТКУ СМЕРТЬ"

"ЖИТТЯ? ЗАЛИШ ЙОГО СВОЇМ ДРУЗЯМ"

VI — ВОНИ

"Я кажу — ні, нікуди ми не підемо, ні до яких "чудових місць", коли я закінчу університет, і все таке інше. Ти слухай мене вухами! Все буде по-іншому. Нам доведеться спускатися ліфтом із валізою та купою речей, нам доведеться телефонувати рідним, прощатися, а потім надсилати їм листівки з різних го-телів.Ябуду працювати вякій-небудь конторі, заробляти достобіса грошей, та їздити на роботу на машині або в автобусах по Меді-сон-авеню, та читати газети, і грати в бридж усі вечори, і ходити в кіно, дивитися дурні короткометражки, і рекламу бойовиків, і кінохроніку. Кінохроніку. Матінко рідна/ Спочатку якісь

перегони, потім дама розбиває пляшку над кораблем, потім шимпанзе в штанцях їде на велосипеді. Ні, це все не те!Все одно ти нічого не розумієш!"

Дж. Д. Селінджер "Над прірвою у житі", 1951 рік

1.

Вони не померли, вони живуть на острові. Марк Марроньє та Софі дихають та гарцюють. Вони комічні, але вони не переймаються цим. Слід звинувачувати радість, це її провина. Вони живуть у воді. Зрештою вони покохали одне одного, бо коли кохаєшся, з часом до цього приєднуються і почуття. Вони покинули Сенегал заради невеличкої хатини, у якій немає ані телебачення, ані радіо, ані дискотек, ані кондиціонера, ані баночок із пивом, і нічого іншого, крім них самих. Вони смажать рибу, яку ловлять місцеві рибаки, їдять рис та кокоси, напиваються пуншу під білими хмарами. У Сенегалі вони не зустріли на пляжі нікого, крім ввічливого американця. Так, у них все гаразд, вони втекли, вони перемогли. І тихесенько посміюються. Це американець їх убив.

Молоді, які підпалюють машини, усе зрозуміли про наше суспільство. Вони палять їх не тому, що не можуть купити такі самі, але тому, що не хочуть їх мати.

Які ж вони любчики! Марк і Софі варті героїв однойменного серіалу. [231]

Острів Примар у Кайманову архіпелазі. Як вони опинилися там? Американця звали Майк, але це не має жодного значення, зрештою, скоріше за все ім'я було вигадане. Його виразне обличчя надавало йому схожості з фотографом Пітером Бердом. Він назвав себе агентом ФБР у відставці. Вони потоваришували з ним на пляжі Савана у Салі. Після кількох гулянок вони розповіли йому про себе: Маркова крадіжка

грошей, загроза звільнення, вагітність Софі, їхнє бажання все покинути. Майк запропонував їм зникнути назавжди. Але перш ніж утекти, слід було розіграти загибель. Майк добре знав, як це робиться, бо у ФБР багато років займався тим, що переховував мафіозі, які покаялися. Він був справжнім професіоналом: влаштовував їм пластичні операції, змінював імена й документи та відправляв їх у затишні таємні місця. І тепер він скористався нагодою, аби підзаробити на своєму досвіді. Але в нього була умова: вони ніколи не зможуть повернутися до звичайного життя. Аби "вбити" Марка та Софі, йому знадобився міні-полароїд, бланки справжніх американських паспортів, купа офіційних печаток, — таким чином Марк і Софі стали Патріком та Керолайн Бернхем.

Якщолюдям постійно товкмачити, що їхнє життя позбавлене сенсу, то рано чи пізно вони здуріють і почнуть бігати усюди і волати; вони не можуть погодитися, що їхнє існування позбавлене мети; якщо поміркувати, то неприпустимо казати, що ми живемо ні для чого, аби вмерти, і все; не дивно, що весь світ сказився.

Що таке щастя? Це білий пісочок, блакитне небо, солона вода. "Вода, Повітря, Життя", як стверджує "Perrier". [232]

Щастя — це опинитися у рекламі "Perrier" або "Pacific", із його відомим відбитком босої ступні на мокрому піску, який швидко випаровується на розпеченому понтоні. Марк і Софі створювали рекламу, Патрік і Керолайн сьогодні потрапили до неї. Вони захотіли завершити своє життя в одному з власних творів — нагадувати засмаглі стереотипи з обкладинки "Voici" рекламної кампанії "Мегрелет" із тиковою верандою на екзотичному тлі, афішею "Club Med" із його глянцевими картинками та білою рамкою навколо.

2.

Сценарій:

ПАТРІКУСЕ ЩЕ МОЛОДИЙ І ВРОДЛИВИЙ. ВІН РОЗСІКАЄ МОРЕ НА ВЛАСНОМУ СКУТЕРІ. НА ЙОГО РОЛЬ МОЖНА РЕКОМЕНДУВАТИ МАРКА МАРРОНЬЄ. ВІН СТРИБАЄ З ЧОВНА, ЩО ЙДЕ ПОВНОЮ ШВИДКІСТЮ, І ПЛИВЕ ДО ПЛЯЖУ. ЧАРІВНА ЖІНКА ЙДЕ ЙОМУ НАЗУСТРІЧ ІЗ ГАРНЕНЬКИМ УСМІХНЕНИМ МАЛЮКОМ НА РУКАХ. ВІН БІЖИТЬ ДО НЕЇ. ПРОНИКЛИВА МУЗИКА ГА-БРІЕЛЯ ЯРЕДА. НА РОЛЬ ЖІНКИ МОЖНА ПОРЕКОМЕНДУВАТИ СОФІ, КОЛИШНЮ ПОДРУГУ ОКТАВА. ВОНИ ЗЛИВАЮТЬСЯ В ОБІЙМАХ І ПІДНОСЯТЬ НЕМОВЛЯ ДО ПРОЗОРОГО НЕБА. ЦІЄЇ МИТІ НАД НИМИ ПРОЛІТАЄ ГІДРОПЛАН. ВЕЛИКИЙ ПЛАН: ЇХНІ ОБЛИЧЧЯ З ШИРОКО ВІДКРИТИМИ ВІД ЗДИВУВАННЯ ОЧИМА. МАЛЕНЯ ПОЧИНАЄ СМІЯТИСЯ. ЗНОВУ МИ БАЧИМО ЛІТАК (ТЕПЕР ВИДНО, ЩО ВІН НАЛЕЖИТЬ КОМПАНІЇ "CANADAIR"), І СТАЄ ЗРОЗУМІЛИМ, ЧОМУ ВОНИ ТАК РАДІЮТЬ: ЛІТАК НАХИЛЯЄТЬСЯ НА ОДИН БІК І ВИСИПАЄ НА НИХ П'ЯТДЕСЯТ ТОН РІЗНОКОЛЬОРОВОГО КОН-ФЕТІ. ВІДУСЮДИ ЛИНЕ МУЗИКА (ПІДНЯТИ ЗВУК ПІД [234] ЧАС МОНТАЖУ). УПОВІЛЬНЕНА ЗЙОМКА, КАМЕРА ВІДДАЛЯЄТЬСЯ, ЗАГАЛЬНИЙ ПЛАН. ГЛЯДАЧІ МАЮТЬ РОЗЛИТИСЯ УСІМА СЛЬОЗАМИ СВОЇХ ТУПОЛОБИХ МА-КІТР, КОЛИ ПОБАЧАТЬ ЦІ МОМЕНТИ БЕЗДОГАННОЇ КРАСИ: ВІРНЕ ПОДРУЖЖЯ, ЧУДОВИЙ ПЕЙЗАЖ, НЕВИННИЙ ГОЛОПУЦЬОК, ЗЛИВА З ЧЕРВОНИХ, СИНІХ, ЖОВТИХ, ЗЕЛЕНИХ ТА БІЛИХ КОНФЕТІ. ВИДНО, ЩО ВОНИ ПЕРЕБУВАЮТЬ НА БЕЗЛЮДНОМУ ОСТРОВІ, СЕРЕД КОКОСОВИХ ПАЛЬМ ТА БІЛОГО ПІСКУ.

Титр (на вибір):

ЩАСТЯ — ЦЕ НЕЩАСТЯ, ЯКЕ НЕ ВДАЛОСЯ. ЩАСТЯ НЕ ПРИНОСИТЬ НЕЩАСТЯ. ЩАСТЯ НАЛЕЖИТЬ "NESTLE"

ЩАСТЯ КРАЩЕ, НІЖ НІЧОГО, ЩАСТЯ — ЦЕ БІЛЬШЕ, НІЖ ДОБРЕ.

3.

Вони бездоганні. Вони кохають одне одного на маленькому приватному острові Кайманового архіпелагу. Острова Примар немає на жодній географічній мапі. Дні на ньому спливають у споглядданні на

море, небо й дитину, яка посміхається, коли дивиться на матінку чи на небо. На деревах немає позначок: на кокосі не написано, що це "кокос". Керолайн і Патрик знайшли ідеальний вихід: слухати тишу, найчастіше лежачи в гамаку.

— Це не я піклуюся про дочку, — каже Керолайн, — це моя дочка опікується мною.

Вони довіряють цьому світові, бо вважають, що покинули його. Усі проблеми цього світу — ніщо у порівнянні з негараздами цього світу. Нарешті вони дізналися, що значить кохати. Вони дивляться на дочку, потім одне на одного, і знову спочатку, і так без кінця. Маля дивиться на пеліканів. Вони нічим іншим не займаються протягом годин, днів, тижнів. Звичайно, так і радикуліт заробити можна, але ті, хто не насолодився таким життям, варті жалю. [236]

— Я кинув усе тому, що задихався.

— Що ти кажеш?

— Я кинув усе тому, що задовбався.

Десь далеко в Карибському морі, між Кубою та Гондурасом, розпорошив Господь Кайманові острови. Туди можна дістатися лише на невеличкому літаку. Злітна доріжка аеропорту Малого Кайману перетинає єдину дорогу. У поселенні налічується 110 жителів, не враховуючи ігуан. На Великому Каймані налічується 600 фінансових установ із номерними рахунками. Кайманові острови — британська колонія, але з автономним управлінням та 35 тисячами оф-шорних фірм. Аби дістатися Острова Примар, треба найняти секретне таксі-пірогу (Майкїх супроводжував).

Їм тут буде добре. Втім, їм і так уже добре: кокосові горіхи, ванільний ром, мед, прянощі, солоне повітря, "Obsession" Кельвіна Кляйна, гашиш та дощі по вечорах. Аромат квітів і поту...

— Я п'ю твоївуста,я торкаюся твоїхзубів,я смокчу твій язик Я вдихаю твій подих і ковтаю твій крик.

Ь я винагороду в мільйон євро Майк організував усе: від-правіш до Парижа фальшивий прах, прощавальний e-mail Софі, переказав гроші з Швейцарії... Зазвичай він селить своїх клієнтів у "Escape Complex Castaneda", де протягом усього року стоїть гарна погода. До цього комплексу входять бунгало з палісандрового та тикового дерева, які загубилися в хащі з чібіскусів та плюмерій.

Вони оселилися в невеличкій хатинці з очерету, майже в курені, на палях, над блакитною лагуною. Щовечора [237] вони зустрічають інших "померлих" жителів острова: співаків Клода Франсуа (62 роки) та Елвіса Преслі (66 років), слухають малюка Курта Кобейна (34 роки), який тут складає пісні у стилі кантрі разом із Джиммі Хендріксом (59 років); колишній прем'єр-міністр П'єр Береговуа (76 років) теревенить із Франсуа де Гроссувром (81 рік); письменник Ромен Гарі (87 років) прогулюється пліч-о-пліч зі своєю дружиною Джин Сіберг (63 роки); публіцист Філіп Мішель (61 рік) грає в теніс із Мішелем Бєрже (54 роки); Арно де Росне (55 років) учить віндсерфінгу Алена Кола (58 років); Джон Кеннеді-молодший (41 рік) розгулює з батьком, Джоном Фіцджералдом Кеннеді (84 роки) та акторкою Мерлін Монро (75 років).

Під легким бризом, який перетворює пальми на гігантські віяла, Патрік і Керолайн п'ють оранжад із Сержем Гейнсбургом (73 роки) та Антуаном Блондена (79 років), які живуть на іншому кінці острова в бамбуковій хатинці, під дахом із пальмового листя, разом із Клаусом Кінс-кі (75 років) та Чарлзом Буковскі (81 рік). Письменник-психоделіст Карлос Кастанеда (близько 61 року) — співзасновник готелю "Escape Complex" (разом із уже покійним Пабло Ескобаром, ім'ям якого і названий готель) — жує свій пейот разом із Жаном Есташем (63 роки),

водночас вивчаючи біржеві зведення, які стосуються капіталів острова Примар. Бо секретний острів у дійсності є самоокупним підприємством, яке існує на відсотки зі збережень усіх його жителів (вхідний квиток на острів коштує три мільйони американських доларів). Команда лікарів, спеціалістів із трансгенної інженерії та хірургів — спеціалістів з біоніки — робить усе можливе, аби подовжити існування усіх остров'ян до віку 120 років. Усі жителі острова офіційно мертві для того світу (за винятком Пола Маккартні (справжнього) та Гі Бедо (дивака), — ці [238] живуть на острові уже 10 років, а у справжньому світі їх підмінили "двійники", так само як і англійського романіста Салмана Рушді. Але це не привід для того, аби розслаблятися, хоч усі пластичні операції, пересадка шкіри, підтягування, імплантації та вприскування силікону безкоштовні, як і все інше. Ось чому Ромі Шнайдер аж ніяк не виглядає на свої 63 роки, коли точить ляси про кіно з партнером по "Басейну" Морісом Роне, якому вже виповнилося 74, або жартує з Колюшем (57 років).

Також тут оселилися Діана Спенсер та Доді аль-Файєд (40 і 46 років відповідно).

Вони мирно проводять дні свої в цьому притулку для мільярдерів, де телебачення, телефони, Інтернет і всі інші засоби зв'язку зі світом суворо заборонені. Дозволені лише книги та компакт-диски: щомісяця на плазменому екрані, що встановлений у кожному бунгало, автоматично завантажується інформація про 10 000 всесвітніх новинок в царині літератури, музики та кіно. Діти-повії обох статей (яких наймають на рік) ладні задовольнити будь-яку еротичну примху кожного жителя та жительки острова.

Так, коли помислиш хоча б декілька хвилин, у чому вони хочуть нас переконати (що нічого іншого, крім їхнього світу, і немає і що ми тут зовсім випадково), починає здаватися, що і їхній бородатий боженька в оточенні янголів, і Потоп, і ковчег Ноя, і Адам із Євою — така сама нісенітниця, як і віра у "великий вибух" та динозаврів.

Патрік і Керолайн п'ють на березі бірюзового моря. Вони дудлять ананасовий сік під ліанами мангрових дерев, в оточенні метеликів, великих, як долоня людини. Усі [239] ймовірні наркотики їм щоранку залишають на їхній циновці в гарній валізі від "Hermes". Але вони їх не торкаються: можуть по кілька днів не напиватися, не брати участі у груповухах, не знущатися над рабами. Керолайн народила дитину в ультрасучасній клініці острова Примар, названій "Шпиталь Гемінгвея" (натяк на псевдо-смерть американського письменника в Кеніїу 1954 році).

Незабаром замість країн існуватимуть тільки компанії. Більше не буде націй, ми житимемо в торговельних марках — у Майкрософтії чи Макдоналдсленді; будемо кельвінкляйністами чи прадистами.

Вони носять одяг із нефарбованого льону. Вони звільнилися від смерті, отже, й від часу. Більше ніхто в тому світі не розраховує на них. Вони вчаться бути вільними, як Ісус Христос, коли він воскрес через три дні після страти, та йому довелося змиритися з тим, що навіть смерть ефемерна, лише раювання триває вічність. Вони дивляться на дочку, яка лопоче щось годувальниці. Вона не відводить погляду від мавп та нехтує павичами. Керолайн вродлива, тому Патрік щасливий. Патрік щасливий, тому Керолайн вродлива. Вічність у ритмі прибою. Вони уминають бішики — смажену рибу з відмінним смаком, котлети з тріски та лангустів у ванільному соусі, сидячи поміж червоних та золотих човнів. їхній єдиний одяг — відкриті сорочки та легкі шорти. їхня головна турбота — не опекти ноги на розпеченому білому піску. І, наразі, єдине, чого вони бажають, — прийняти душ, аби змити морську сіль зі шкіри. їхня єдина тривога — під час купання треба бути обережним, бо морські течії можуть віднести вас від берега та вбити по-справжньому.

4.

Коли вони увійшли до боксу для засуджених, голова суду попросив присутніх сісти, а Чарлі та Октава підвестися, але ті лише похилили

голови. Охоронці зняли з них наручники. Можна було подумати, що ти в церкві: читання кодексів, ритуальні жести, мантії, — зрештою, різниця між Палацом правосуддя та месою в Нотр-Дам не така вже й велика. З єдиною відмінністю: їх не помилують. Октаву й Чарлі нема чим пишатися, але вони раді, що хоч Тамара цього уникла. Процес був відкритим, усі їхні колеги були присутні — ті ж, які ховали Марроньє. Вони бачили їх через брудне заднє скло свого боксу і розуміли, що все продовжується і без них. їм дали по десять років, але не було на що нарікати (на їхнє щастя, французьке правосуддя не погодилося на екстрадицію; якби їх судили в Америці, то підсмажили б на електричному стільці, наче сосиски в барбекю в рекламному ролику "Herta").

"MICROSOFT" — ЯК ДАЛЕКО ВИ ЗАЙДЕТЕ?" Я посміхаюся, коли бачу це на екрані телевізора, що висить на стелі моєї камери. Це таке далеке тепер. Вони танцюють, співають, сміються. Без мене. Я постійно кахикаю. Я підхопив туберкульоз (ця хвороба знову воскресла по в'язницях). [241]

Усе дочасне, і все можна купити, окрім Октава. Бо я відпокутував вину тут, у цій затхлій камері. Вони дозволили мені (звичайно, за гроші) дивитися телевізор у моїй камері. Люди, які жеруть. Люди, які споживають. Люди, які водять машини. Люди, які кохаються. Люди, які фотографуються. Люди, які подорожують. Люди, які вірять, що все можливо. Люди, які щасливі, але не користуються цим. Люди, які страждають, але нічого не роблять, аби це виправити. Все це люди вигадують, аби не лишатися самотніми. "Щасливі люди мене дратують", — казав Товстий Сволоцюга в анімаційному фільмі Райзера. Щасливі люди (наприклад, цей тип в окулярах на автобусній зупинці, якого я побачив із вікна своєї камери, він тисне руку рудої кралі під дощиком) і всі "happy few", скажу я вам, викликають не огиду, ні, а безпорадне волання від заздрощів, захоплення та власного безсилля.

Я уявляю собі Софі, освітлену місячним сяйвом, із крапельками поту на грудях, і Марка, який пестить її руку на згині ліктя, там, де шкіра

така ніжна, майже прозора, незважаючи на засмагу. На її мокрих плечах променіють зірки. Одного дня, коли я здохну, то віднайду їх там, далеко, дуже далеко, на острові, аби полити спермою зі свого члена язик матері моєї дитини. І коли сонце сховається за обрієм, я побачу свою доньку. Я уже бачу її на репродукції картини Гогена у своїй камері, де тхне сечею. Я не знаю, навіщо я вирізав цю картину "Пірога" з журналу і наліпив її над ліжком. Вона мене переслідує. Я гадав, що боюся смерті, а виявилося, що я боявся життя.

Вони хочуть розлучити мене з моєю донькою. Вони зробили все, аби я не побачив її величезних очей. Поміж двома нападами кашлю я встигаю їх уявити: дві великі [242] чорні зіниці, які відкривають життя. От садисти, вони весь час показують рекламу "Evian" із дітлахами, які удають із себе Естер Ушьямс. Дітлахи синхронно плавають під "Bye-bye Baby". Вони надривають мої зів'ялі легені. Пара очей, що виблискують на рожевому личку. Вони заважають мені дихати. її рот між круглими щічками. Малесенькі рученята, які чіпляються за моє підборіддя, яке аж тремтить. Вдихнути молочний аромат її шийки. Встромити носа в її вушка. Вони не дозволили мені підтирати твої какашечки. Вони не дозволили мені витирати твої сльоз-ки. Вони не дозволили мені привітати тебе з народженням. Покінчивши із собою, вона вбила тебе.

Вони позбавили мене моєї донечки, яка мирно спить у ліжечку, згортаючись клубочком, та дряпає свої щічки, починає швидко дихати, потім трохи позіхає і вже повільно дихає, її малюсінькі ліктики та колінця наче прикріплені до неї, мого дитяти із довгими й вигнутими, наче у спокусниці, віями, яскраво-червоним ротиком та блідим обличчям; моя Лоліта, на її скронях та вічках проглядають блакитні судини; вони не дали мені почути, як ти смієшся, коли тобі лоскочеш носик; твої кручені, наче морські черепашки, вушка; вони заборонили мені знати, що Хлоя чекає мене на тому кінці світу. А якщо саме її я шукав, коли увивався за всіма дівчатами? Ця пухнаста потилиця, ці чорні пронизливі очі, наче намальовані брівки, її тонкі риси, я так любив їх в інших дівчатах, бо вони були провісницями тебе. Якщо я так любив

кашемір, то тільки тому, що звикав до твоєї шкіри. Якщо я вештався ночами, то лише тому, що готувався охороняти твій сон вночі.

Якбижто насправдіу в'язниці був не я, а мій сусіда-бомж, якби ж то це він хирів у цій мерзенній камері! А я був би [243] вільним, ви чуєте мене, ВІЛЬНИМ! Я б помінявся із ним місцями, і ми були б щасливі: притулок і харчування для нього та свобода на тому кінці землі для мене. Від цього б усі виграли. Але я з'їхав з глузду Мої легені розтрощені.

Я закінчив свою книжку, яка коштує 14,99 євро. Це безглуздя, але я щойно знайшов найкращий слоган для "Мегрелет": "Не треба бути дурним і гарним водночас". Досить буде викупити право на виконання пісні Жака Бреля і вирізати саме той уривок, де він виспівує: "Дурним і гарним водночa-a-a-c". Якщо вставити її після голосу за кадром, то вийде: "Мегрелет": Не треба бути... дурним і гарним водночa-a-a-c." Це могло б бути класно. Яка прикрість.

Єдине вікно в моїй камері своїми ґратами нагадує штрих-код.

По телебаченню показують запис концерту групи "Les Enfoires"(1): Жан-Жак Гольдман, Франсіс Кабрель, Зазі та інші голосять: "Відвези мене на край світу, / Відвези мене в принадливу країну, / Мені здається, що мої нещастя / Розтануть під тамтешнім сонцем".

(1) "Ізгої" (фр.). Це музична група, прибуток з концертів якої відправляють на потреби дітей-інвалідів.

І всі ці вбивці, які цілими днями волають на нашому поверсі, вищать, галасують, — вони знівечили мене вкрай. Краще б подумали двічі, перш ніж гробити людей. Чарлі знайшли вчора в калюжі крові, він порізав собі жили залізною кришкою від сардин "Saupiquet". Цей йолоп навіть спромігся відзняти на приховану веб-камеру та передати запис свого самогубства в Інтернет, так би мовити, з місця [244] подій. Головне, що

вони не знайшли Тамару, я радий, що вона врятувалася: вони знищили все, крім неї.

А я сиджу в чотирьох стінах моєї VIP-камери (я зовсім один, у мене телевізор та книги, жити можна, навіть якщо тхне сечею і якщо я випльовую свої легені). На стіні висить "Пірога" Гогена — картина, яку він намалював у 1896 році. Вона належить до колекції Сергія Щукіна і виставлена в Ермітажі в Ленінграді. Я кахикаю біля цієї картини цілими днями: чоловік, жінка та їхній малюк ліниво розвалилися навколо піроги на полінезійському пляжі.

В одному з останніх листів Гоген написав: "Я — дикун".

Мені треба переконати себе, що я не сиджу за ґратами, а добровільно покинув світ. Монахи також живуть у келіях.

Я роздивляюся "Пірогу", цю ідилічну сцену, це подружжя та їхнього малюка, на задньому плані Гоген зобразив захід яскраво-червоного сонця, яке схоже на атомний гриб, і я пливу до них, я стрибаю з піроги, я хочу приєднатися до них, вони полюблять мене, я пливу до берега, я торкаюся риби-місяця, скати лоскочуть мої легені, я віднайду їх, ми разом кохатимемося — Тамара із Софі, Дю-лер із Марроньє, а я з ними усіма. Вони втекли від суспільства, ми утворимо родину нового типу, кохатимемося вчотирьох, я цілуватиму ніжки Хлої, такі маленькі, що обидві лягають до моєї руки, ви побачите, я приєднаюся до них на примарному острові, повірте мені, так, зрозуміло, що я сказився, я пливу попід водою, я п'ю із чаші, мені так добре, і захід сонця Гогена насправді нагадує атомний вибух.

5.

Острів Примар, кілька місяців по тому. їм уже набридло бути мертвими. їм здається, що страждати на сонці ще гірше. Вони страждають від надто калорійного харчування. Вони наче рослини

серед інших рослин. Коли в них є настрій, вони приєднуються до людської купи: Керолайн смокче в Рівера Фенікса, тоді як Патрік трахає Айртона Сену; у цьому маленькому світі всі злягаються одне з одним, усі смокчуть члени, ковтають сперму, лижуть клітори, мастурбують, еякулюють одне одному на обличчя, плетуть кіски на "кицьках", ляскають себе по грудях, мочаться одне на одного, або просто дрочать одне одному із превеликою радістю та безтурботністю.

Але з часом їм обридли ці забавки на десятьох. Тепер вони грають в теніс, займаються підводним полюванням, їздять на водних лижах, грають у пінг-понг, змагаються, хто більше вип'є "Дом Періньйона", і навіть (приготуйтесь!) не пізніше ніж сьогодні ввечері Керолайн власноруч випрасувала майки Патріка — він був схвильований, що вона вимагала дошку для праски, замість того, щоб викликати покоївку. Він навіть не очікував, що такою радістю буде знов пізнати всю цю простоту. Часто вони розслабляються [246] в кесонних камерах сенсорної ізоляції, або на спеціальних матрацах, у яких циркулює вода, або на сеансах ароматерапіїї чи шіатсу.

Ніякої альтернативи сучасному світові. Лазур, лазур, лазур, лазур, у них вже передозування лазурі нестравність від парадизу, вони лежать у своїх шезлонгах чи плетених кріслах типу "Емануель", які дряпають сідниці, на краю басейну, у якому хлюпаються Мона, Таня та Лола — найняті німфетки, — аз їхніми "кицьками" бавляться троє безвусих ефебчиків. Вони погладшали. Вони забагато жеруть, їхні животи вивалюються з "бермуд" і тягнуться до самих колін. Тіло видає ненажер. Подивись на них, на цих щасливих телепнів, яких власна малодушність перетворила на алкоголіків: товстий шар жиру вкриває їхні вдоволені пики. Вони танцюють ламбаду та насолоджуються власною безкарністю. Вони втекли відлюдей,які менш важливі для них, ніж квіти та річки, які впадають в море. Вони слухають каліфорнійський реггі. їх нудить від трюфелів та кав'яру. Кругленькі, наче їх немовля. Керолайн пеститься з дитиною, Патрік займається садом, дитинча лопоче. Щастя лишає по собі неприємний присмак в роті.

У1998 році кожна французька сім'я витрачала в середньому 640 франків на тиждень на своє харчування. "Coca-Cola" продає мільйон пляшокна годину в усьому світі. У Європі 20 мільйонів безробітних.

Вони потребували газет, телебачення, реклами, а мали лише мляве заціпеніння днів,однакових, як дві краплі води.

"Barbie" продає двіляльки на секунду. 2,8 мільярда жителів планети живутьменше ніж на два долари на добу. [247]

70% жителів не мають телефонів, 50% — електроенергії. Світовий бюджет військових витрат перевищує 4 000 мільярдів доларів, що вдвічі більше за суму зовнішнього боргу усіх країн, що розвиваються.

Керолайн починає побоюватись, що це жахливо — виховувати свою доньку в цій розпаскудженій секті.

— Чи вона ніколи не зможе поїхати звідси? Вона потребує забруднень, шуму, вихлопних газів.

Патрік депресує у своїх бамбукових кущах. Навіть шум морських хвиль більше нікого не заколисує. Час ковзає над ними. Вони заправляються різнокольоровими коктейлями, у них весь час болять голови. Солоне повітря спричиняє мігрень. Мерехтливе море повторюється. Океан упав у маразм.

Особистий капітал Білла Гейтса дорівнює національному прибутку Португалії. Статок Кпаудії Шиф-фер перевищує ЗО мільйонів євро. 250 мільйонів дітей у світі працюють за декілька сантимів на годину.

Повернутися, повернутися туди! Я відчуваю, що навіть у птахів почалася мігрень... У Патріка купа ідей для реклами, його голова розривається від концепцій, і вони крутяться, крутяться, і все

згадується. ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ ЯКІ ЛЮБЛЯТЬ ЧОЛОВІКІВ ЯКІ ЛЮБЛЯТЬ ШЛЮХ ЯКІ ЛЮБЛЯТЬ КОКС ЯКИЙ ЛЮБИТЬ ГРОШВУ.

Ніякої альтернативи сучасному світові.

Вони одружуються, розлучаються, знов одружуються, народжують дітей, але не опікуються ними, виховують інших дітей, а інші батьки виховують їхніх дітей. Щодня [248] 200 найбільших капіталів у світі збільшуються на 500 доларів щосекунди. Світанок — це захід сонця на ав-тореверсі. Присмерки — це лише заграва у зворотному русі. В обох випадках це всього лише червоне небо, і це триває дуже довго. Припускають, що 25%усіх видів тварин зникнуть із поверхні землі до 2025 року. Усі чарівні казки закінчуються однаково: "І жили вони довго та щасливо, і було у них багато дітей". І крапка. І ніколи не кажуть про те, що сталося з ними далі: прекрасний принц не буде батьком власних дітей, він буде пиячити, потім покине принцесу заради молодшої жінки, принцеса п'ятнадцять років відвідуватиме психоаналітика, їхні діти стануть наркоманами, старший покінчить життя самогубством, молодший буде продавати своє тіло в садах Трокадеро.

Патрік і Керолайн проводять дні в очікуванні вечора, ночі — в очікуванні ранку. Тепер вони кохаються не заради задоволення, а аби дати одне одному пожити спокійно весь наступний тиждень. Усі ці бухти й лагуни, оточені коралами, потрібні лише для того, аби затуляти блакить. З їхньої хатини з коралів та мангрового дерева скрізь видно воду. Цей острів — наче замок із примарами. Цілі дні вони проводять за гаданням на ромашках: "любить — не любить — плюне — поцілує — до серця притулить — або прожене". Кінець світу настане через п'ять мільярдів років, коли сонце вибухне і Земля згорить, наче шишка в полум'ї вогнемета. Сонце пробирається крізь сухе пальмове листя. Сонце — це зворотний відлік від жовтого.Загальний прибуток "GeneralMotors" (168 мільярдів доларів) дорівнює загальному прибутку Даті. Місяць посеред білого дня, ногиуводі,утеплійколисціморських хвиль, бриз, від якого вже нудить, аромат бугенвілей, гаївок жакаран-ли. квітів, так само нудотних, як і Stick-Up від "Airwick".

6.

Але надійшов день, коли небо вкрили хмари і коли Патрік дозволяє течії нести себе; він дивиться на берег, який все віддаляється, там, вдалині, він бачить Керолайн, яка кличе його, але він не може відповісти, бо його рот заповнений солоною водою; він слідує за потоком, який несе його далі в море, яке стає дедалі темнішим і глибшим; дозволити нести себе; стати деревиною; пляшкою, у якій немає ніякого послання; і над ним пташки, а під ним рибки; він зустрічає піщаних акул, дорад, дельфінів; гігантські скати лоскочуть його легені; в мозку Патріка царює безлад; він пливе попід водою; він п'є з чаші; йому так добре; "і відтоді я був омитий Поемою моря" (Рембо); все одно я вже мертвий, і мене поховали; розчиніть мене поміж двох вод; несподівано починається дощ, гаряча злива, яка пече моє обличчя; і сонце червоніє; більше не уникати цих крапель, які лупцюють по обличчю; більше не відміняти дієслів; я ти він ми ви вони; стати інфінітивом; наче в інструкції з використання чи кулінарній книзі; піти на дно; перетнути дзеркало; нарешті відпочити; розкластися на дрібниці; золоті відблиски пурпурних променів; нічого не було до великого вибуху, нічого не [250] залишиться після вибуху сонця; небо стає кривавим; випити сльози роси, очей твоїх солоний морок; їх неземний блакитний поклик; впасти; розчинитися в морі; стати вічністю; не дихати одну хвилину, потім дві, потім три; годину, потім дві, три; через п'ять мільярдів років море приєднається до сонця; не дихати ніч, дві, три; заспокоїтися; "ти прекрасніший за ніч, відповідай мені, океане, чи бажаєш бути моїм братом?" (Лотреамон); ковзати, наче ненюфар, по поверхні; серфінгувати над глибочиною; не рухатися; легені заповнені водою; водяна душа; зникнути назавжди; п'ять мільярдів років до того — нічого; п'ять мільярдів років по тому — ніщо; людина — лише випадок в міжзоряній пустці; аби припинити помирати, досить припинити жити; втратити контакт; стати атомною субмариною, захованою в океанських глибинах; втратити вагу; пливти поміж ангелів і сирен; ширяти в небі; все вже сталося; спочатку було Слово; кажуть, що під час смерті бачиш все життя, але Патрік, він побачив дещо інше CARTE NOIRE KABA DESIR Я МРІЯВ САМЕ ПРО НЬОГО SONY УСЕ ЗРОБЛЕНО GAP УСІ НОСЯТЬ ШКІРУ

SNCF ПРОГРЕС НІЧОГО НЕ ВАРТИЙ ЯКЩО НИМ НЕ КОРИС-ТАЮТЬСЯ ВСІ FRANCE TELECOM ЛАСКАВО ПРОСИМО В ЖИТТЯ COM EDF МИ ЗОБОВ'ЯЗАНІ ВАМ БІЛЬШИМ НІЖ СВІТЛО RENAULT SCENIC НЕ ПЛУТАТИ З МАШИНОЮ ROCHE BOBOIS СПРАВЖНЄ ЖИТТЯ ПОЧИНАЄТЬСЯ ВСЕРЕДИНІ NISSAN MADE IN ЯКІСНО SOCIETE GENERALE ОБ'ЄДНАЙМО НАШІ ТАЛАНТИ SFR СВІТ БЕЗ ДРОТУ CREDIT LYONNAIS МИ ЗОБОВ'ЯЗАНІ ВАМ НОВИМ БАНКОМ CITROEN ВИ НАВІТЬ НЕ УЯВЛЯЄТЕ ЩО ВІН МОЖЕ ЗРОБИТИ ДЛЯ ВАС CARREFOUR БО МИ ВІДНОВЛЮЄМОСЯ ЩОДНЯ NESTLE ЦЕ СПРАВЖНІЙ ШОКОЛАД BNP ПОГОВОРИМО ПРО МАЙБУТНЄ NOKIA [251] CONNECTING PEOPLE NIVEA НАЙКРАЩИЙ СПОСІБ БУТИ САМОЮ СОБОЮ ADECCO ЦЕ НЕ ЗМІНИТЬ СВІТ АЛЕ УРІЗНОМАНІТНИТЬ ЙОГО LOREAL АДЖЕ Я ЦЬОГО ВАРТА DAEWOO СТІЛЬКИ ПЕРЕВАГ CHARLES GERVAIS ВІН ЖАХЛИВИЙ І ЦЕ ДИВОВИЖНО SELF TRADE ЯКБИ БІРЖА ЗБАГАЧУВАЛА ВСІМ НАМ БУЛО Б ВАРТО ДОЗВОЛИТИ СОБІ КУРС MENNEN ДЛЯ НАС ЧОЛОВІКІВ ERICSSON ПЕРЕДАВАЙТЕ ПОЧУТТЯ ПОШТОЮ МИ ВСІ ВІД ЦЬОГО ВИГРАЄМО MONOPRIX ЖИТТЯ У МІСТІ TROIS SUISSES МЕНІ ПОЩАСТИЛО ЩО Я ЖІНКА BATON DE BERGER ЧАС ЇСТИ ВЖЕ WILLIAMS ЯКЩО ВИ ЦІНУЄТЕ ЖИТТЯ MOBALPA МИ ТУТ САМЕ ДЛЯ ТОГО NOUVELLE POLO ВАМ БУДЕ ВАЖКО ВПІЗНАТИ ЦЕ SEGA СИЛЬНІШЕ ВІД ВАС ВИ СТУПИЛИ НА ЗЕМЛІ КЛАНА КЕМПБЕЛ-ЛІВ НАДМІРНЕ ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ ШКІДЛИВЕ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я GILLETTE НАЙКРАЩЕ ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ LEER-DAMMER ТЕПЕР Я СТАНУ БІДНИМ BELLE DE MINUIT DE NINA RICCI ВЕСЕЛА НІЧ ЗАПАНУВАЛА ХЛОПЦЯМ ВЕСЕЛО ТЕЖ СТАЛО MICHELIN НАЙКРАЩІ НАСЛІДКИ ТІ ЯКІ ТРИВАЮТЬ VISA PREMIER В ЖИТТІ Є НЕ ТІЛЬКИ ГРОШІ CANAL+КОЛИ ВИ ЙОГО ДИВИТЕСЬ ВИ ЗАБУВАЄТЕ ЩО ДИВИТЕСЬ ТЕЛЕВІЗОР ЗОб ПОРІВНЯЙТЕ З НЕЮ ВАШУ МАШИНУ LE PARISIEN НАЙКРАЩИЙ У ВИГЛЯДІ ГАЗЕТИ GALERIES LAFAYETTE ПЛАНЕТА БАЖАНЬ GAZ DE FRANCE І ТУТ І ТАМ ДЛЯ ВАС НАЗАВЖДИ LIBERTY SURF ОТРИМАЙТЕ ДОСТУП ДО БАГАТСТВ CAROLL ЗАВЖДИ ГАРНА ПОГОДА ENJOY COCA-COLA СВІЖІСТЬ ЖИТТЯ HOLLYWOOD CHEWING-GUM WORLD ON LINE FREEDOM OF MOVEMENT UNITED COLORS OF BENETTON BARILLA МИ УСЮДИ ТРОХИ ІТАЛІЙЦІ RATP ПРОЇДЕМО ТРОХИ РАЗОМ TELE" 2 НАВІЩО ТЕЛЕФОНУВАТИ ТАК ДОРОГО OENOBIOL ВСЕ МОЄ ТІЛО МРІЄ ПРО МОЛОДУ ШКІРУ [252] IBM ВИХІД ДЛЯ МАЛЕНЬКОЇ ПЛАНЕТИ CLUB MED БУТИ І ЛИШЕ БУТИ PEUGEOT 206 ЩОСЬ ВАС СХВИЛЮЄ І В НАШ ЧАС ADIDAS НАЙКРАЩЕ ДЛЯ ВАС

TROPICANA ЖИТТЯ ПРОКИНЕТЬСЯ В ВАС HERMES 2000 ПЕРШІ КРОКИ В НОВОМУ СТОЛІТТІ YOPLAIT ЦЕ ТАК ЗДОРОВО КОЛИ ЦЕ ТАК СМАЧНО AIR FRANCE ЛЕТІМО В НЕБО БО ЦЕ НАЙКРАЩЕ МІСЦЕ НА ЗЕМЛІ GIVENCHY ТРОХИ ДАЛІ НІЖ НЕСКІНЧЕННІСТЬ RHONE POULENC ЛАСКАВО ПРОСИМО ДО КРАЩОГО СВІТУ

ЛАСКАВО ПРОСИМО ДО КРАЩОГО СВІТУ

Париж, 1997-2000

Конвертовано в євро 2001

Незабаром цей роман перетворять на програму віртуальної дійсності. Ви зможете жити в ньому.

Одяг Тамари від Стели Маккартні для Хлої.

Висловлюю подяку Мануелю Каркасону, Жану-Полю Ентовену, Габріелю Голтьє, Тьєрі Гуно, Мішелю Уельбеку, Памелі ле Мульт, Паскалю Манрі, Венсенту Равалеку, Стефанії Річард, Дельфін Валет.

Ця книга і їхня помилка також